

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิค
การสร้างแผนภูมิโน้ตสโนว์ กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารกรณีตัวอย่าง

ปริญญาานิพนธ์

ของ

พัชรี แพนลีนฟ้า

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา

พฤษภาคม 2549

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิค
การสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

บทคัดย่อ
ของ
พัชรี แพนลินฟ้า

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา

พฤษภาคม 2549

พัชรี แพนลีนฟ้า. (2549). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการมีวินัยในตนเอง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้การศึกษากรณีตัวอย่าง*. ปริญญาโท กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ตรูเนตร อักษรสวัสดิ์,
รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการมีวินัยในตนเอง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะ
หาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณี
ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2549 จำนวน 94 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เป็นกลุ่มทดลอง
ที่ 1 จำนวน 47 คน และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 47 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการสอนแบบสืบ
เสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการสอนแบบซินดิ
เคทโดยใช้
เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองกลุ่มละ 20 ชั่วโมง

ในการดำเนินการทดลองครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยตามแนวแบบ Randomized Group
Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง
หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีค่าความเชื่อมั่น .92 และแบบวัดการมีวินัยในตนเอง มีค่าความ
เชื่อมั่น .88 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test Independent Sample ในรูปของผลต่างของคะแนน
(Difference Score)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้
เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างแตกต่าง
กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้
เทคนิค

การสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างแตกต่างกันอย่าง
ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A STUDY ON LEARNING ACHIEVEMENT AND SELF-DISCIPLINE OF
MATHAYOMSUKSA II IN LEARNING BUDDHIST DOCTRINE
THROUGH INQUIRY METHOD WITH CONCEPT-MAPPING TECHNIQUES AND
SYNDICATE TEACHING METHOD WITH CASE STUDY TECHNIQUES

AN ABSTRACT

BY

PATCHAREE PANLINF

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education Degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University

May 2006

Patcharee Panlinfa. (2006). *A study on learning achievement and self-discipline of mathayomsuksa II in learning Buddhist doctrine through inquiry method with concept-mapping techniques and syndicate teaching method with case study techniques*. Master thesis, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Trunate Ultchaswadi, Assoc. Prof. Dr.Sor Wasna Pravalpruk.

The purpose of this study was to compare the achievement and Self-discipline of mathayom suksa II in learning Buddhist doctrine through inquiry method with concept-mapping techniques and Syndicate teaching method with case study techniques.

The sample of the study were 97 students of mathayomsuksa II of Prasarnmit Demonstration Secondary School during the second semester of the 2005 academic year. They were randomly selected by using cluster random sampling method and assigned into two group, with 47 students in each. The first experimental teaching was conducted through inquiry method with concept-mapping techniques and the recond one was conducted through the syndicate teaching method with case study techniques. It took 20 teaching periods for each group.

The randomzied group Pretest-Posttest Design was used in the study. The research instruments were the achievement test on Buddhist doctrine, with reliability of .92 and the self-discipline test with reliability of .88. The t-test (Difference Score) was statistically used for data analysis.

The results of this study indicated that.

1. The achievement between the first and the second experimental groups was not significantly different.
2. The self-discipline between the first and the second experimental groups was not significantly different.

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิค
การสร้างแผนภูมิโน้ตสโนว์ กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษาครณีย์ตัวอย่าง

ปริญญาานิพนธ์

ของ

พัชรี แพนลีนฟ้า

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชากรมมัธยมศึกษา

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิค
การสร้างแผนภูมิโน้ตสโนว์ กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษาคถากรณีตัวอย่าง

ของ
พัชรี แพนกลิ่นฟ้า

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2549

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ตรูเนตร อัสชสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา วัฒนะศิริ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุง และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดีเยี่ยมจาก รองศาสตราจารย์ดร.เนตร อัสชสวัสดิ์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ปรวาลพฤษ์ กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย และรองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา วัฒนะคีรี ผู้ช่วยเป็นกรรมการเพิ่มเติม ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของอาจารย์อย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข เครื่องมือในการวิจัย และขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการมัธยมศึกษา รวมทั้งอาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ตลอดจนทุกท่านที่ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือจนทำให้การทำปริญญาานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณบัณฑิต คุณอันทิกา คุณวุฒินันท์ และคุณบัณฑิตา แพนลินฟ้า ที่ห่วงใย และเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่พึงมีจากปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาต่อ พระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

พัชรี แพนลินฟ้า

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ..... 1
	ภูมิหลัง..... 1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 3
	ความสำคัญของการวิจัย..... 4
	ขอบเขตของการวิจัย..... 4
	นิยามศัพท์..... 5
	กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 8
	สมมติฐานในการวิจัย..... 8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้าง แผนภูมิโน้ตส์..... 10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง..... 33
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม..... 44
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีวินัยในตนเอง..... 49
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้..... 60
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนโดยใช้แผนภูมิโน้ตส์..... 62
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้ศึกษากรณีตัวอย่าง..... 65
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีวินัยในตนเอง..... 66
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 70
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง..... 70
	เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ..... 70
	การดำเนินการทดลอง..... 76
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 77
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 82
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 82
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 82
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 83
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ..... 85
	ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 85
	สมมุติฐานในการวิจัย..... 85
	วิธีดำเนินการวิจัย..... 85
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 86
	การดำเนินการทดลอง..... 87
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 87
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 87
	การอภิปรายผล..... 88
	ข้อสังเกต..... 90
	ข้อเสนอแนะ..... 91
	บรรณานุกรม..... 93
	ภาคผนวก..... 103
	ภาคผนวก ก 104
	ภาคผนวก ข 119
	ภาคผนวก ค 130
	ภาคผนวก ง 162
	ประวัติย่อผู้วิจัย..... 168

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการวิจัย.....	76
2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของ นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิ มโนทัศน์กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง	83
3 การเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิ มโนทัศน์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง.....	84
4 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา.....	120
5 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง.....	122
6 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ระหว่างกลุ่ม ทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2.....	124
7 แสดงคะแนนการมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2.....	127

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงการเรียนรู้แบบท่องจำและการเรียนรู้ที่มีความหมาย.....	14
2 แสดงการเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยง.....	15
3 แสดงสะพานเชื่อมการเรียนรู้ (Cognitive Bridge).....	16
4 แสดงตัวอย่างแผนภูมิโน้ตทัศน์ชนิดกระจายออก.....	21
5 แสดงตัวอย่างแผนภูมิโน้ตทัศน์ชนิดปลายเปิด.....	22
6 แสดงตัวอย่างแผนภูมิโน้ตทัศน์ชนิดเชื่อมโยง.....	23
7 แสดงตัวอย่างแผนภูมิโน้ตทัศน์ชนิดปลายปิด.....	24
8 แผนภูมิแสดงกระบวนการเกิดมโนทัศน์.....	26
9 แผนภูมิกระบวนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์และหลักการ.....	29
10 แสดงลักษณะและขั้นตอนในการสอนแบบซินดิเคท.....	36

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาพสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมที่ไร้พรมแดน มีการสื่อสาร ความรู้ ข้อมูลข่าวสารอย่างไร้ขีดจำกัด มีการแข่งขันในด้านพัฒนาอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมทั้งแข่งขันทางการค้า ทำให้คนไทยมีลักษณะค่านิยมวัตถุนิยมมาก เกิดการเอาัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง และพรรคพวกมากกว่าส่วนรวม ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ทำให้เกิดภาวะขาดสมดุลทั้งทางด้านจิตใจ สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นำไปสู่ผลทำให้สังคมไทยมีปัญหาลับซับซ้อนกันมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ก่อให้เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันทำให้สังคมขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ เกิดมีการทุจริตคอร์รัปชันทุกวงการ เกิดปัญหาอาชญากรรมมากขึ้น ปัญหาการแพร่ขยายโรคเอดส์ และการติดยาเสพติด ปัญหานักเรียนเล่นการพนัน นักเรียนยกพวกตีกันระหว่างโรงเรียน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 1) นอกจากนี้คนในสังคมยังขาดการควบคุมตนเอง มีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยโดยใช้จ่ายสิ่งที่ไม่จำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ การใช้โทรศัพท์มือถือ การแต่งกายตามแฟชั่น โดยไม่คำนึงตนเองจึงมีหนี้สินล้นพ้นตัวจากสิ่งที่ใช้จ่าย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา ปัญหาดังกล่าวเกิดจากขาดความสามารถในการควบคุมตนเอง จัดการกับตนเอง นั่นก็คือการขาดความมีวินัยในตนเอง

กระบวนการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เป็นจุดเน้นให้มีการคำนึงถึงคุณภาพชีวิตคือ การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาจริยธรรมต่าง ๆ และได้มีพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 12 – 14) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2543 : 4) การมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับสังคมปัจจุบัน เพราะเป็นพื้นฐานการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความต้องการและระเบียบของสังคม (กาญจนา มีพลัง. 2532 : 9)

การปลูกฝังเรื่องกรรมวินัยในตนเองนั้นควรปลูกฝังตั้งแต่ในวัยเด็ก เพราะเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดีให้แก่เด็ก (อำพร กาทอง. 2541 : 1) การฝึกวินัยในตนเองให้กับเด็กนั้นเริ่มจากการเลี้ยงดู โดยที่ผู้ใหญ่ที่เลี้ยงดูเด็กไม่เพียงแต่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็ก ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในความรักและความหวังดีของผู้ใหญ่เท่านั้น การฝึกอุปนิสัยและการลงโทษเด็กด้วยวิธีการต่าง ๆ มีผลโดยตรงต่อจริยธรรมของเด็ก ในสภาพปัจจุบันพ่อแม่ผู้ปกครองเด็กไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนเด็กเท่าที่ควร เนื่องจากต้องดิ้นรนขวนขวายในการทำมาหากินมากขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนเด็กมากนัก หรือผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการดูแลเด็กด้วยความใกล้ชิดทั้งกายและใจ การมีวินัยจึงไม่ได้รับการปลูกฝังมาจากทางบ้านมากนัก การอบรมทางศาสนาก็ทำได้ไม่เต็มที่ เพราะมีสิ่งแวดล้อมอยู่มากมายที่คอยยั่วยุให้บุคคลเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าการปฏิบัติทางจริยธรรม (สินีนาง สุทธิจินดา. 2543 : 2) เมื่อเด็กมาโรงเรียนก็ต้องมาพบกับสภาพโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบจด อ่าน และท่องจำ การขาดบุคลากรที่เข้าใจในเนื้อหาวิชาจริง ๆ และวิธีการสอนของครูผู้สอนยังใช้วิธีการบอกความรู้โดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คือ เป็นผู้บรรยายอธิบายเพียงฝ่ายเดียว ไม่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น นักเรียนเบื่อหน่ายต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ขาดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่มีวินัยในตนเอง การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจึงควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยครูผู้สอนอาจนำรูปแบบวิธีการสอนแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ เช่น การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ การสอนแบบร่วมมือ การสอนแบบแก้ปัญหา ฯลฯ ที่เน้นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนจนเกิดทักษะการค้นหาคำตอบด้วยการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ตลอดจนการใช้สื่อและเอกสารประกอบการเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาที่มีลักษณะนามธรรมอย่างแท้จริง และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง (มุกดา เปรมศรี. 2541 : 2)

ปัจจุบันการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทุกระดับชั้น การศึกษาตลอดระยะเวลาเรียน 12 ปี แต่ก็มีปัญหาในการปฏิบัติอยู่มากเนื่องจากการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนายังขาดประสิทธิภาพ รวมทั้งขาดการบูรณาการเรียนการสอนด้านศีลธรรมเข้ากับวิชาสามัญ โดยทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความซาบซึ้ง ขาดการปฏิบัติจริงเพราะไม่สามารถนำไปประยุกต์ในชีวิตอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. 2543 : 30) ฉะนั้นการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จึงควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้มีความรู้ ความเข้าใจในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงเข้าถึงแก่นของศาสนาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 24 ในการจัดการเรียนการสอนโดยครูมีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอน

และเลือกเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับวิธีสอนและกิจกรรม จนผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยในตนเอง

การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตทัศน์ เป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักการปรึกษาหารือ เพื่อแก้ปัญหา ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง มากกว่าครูเป็นผู้บอกคำตอบ ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งออกมาในลักษณะเป็นรูปธรรม โดยการสรุปข้อเท็จจริงที่เป็นผลจากความคิดที่มีต่อสิ่งของหรือเหตุการณ์ มีการแยกประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นหมวดหมู่ ส่วนแผนภูมิโน้ตทัศน์ใช้ในการสรุปบทเรียนหรือสรุปความหมายเชิงมโนทัศน์ที่ได้รับจากการอ่านเอกสารประกอบการเรียน ข่าว บทความในหนังสือวารสาร หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ (มนัส บุญประกอบ. 2533 : 26 – 27) ในการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตทัศน์ ช่วยให้ผู้เรียนยอมรับซึ่งกันและกัน ในแนวคิดและเกิดความร่วมมือเมื่อทำกิจกรรมกลุ่ม ตลอดจนรู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่นสร้าง ให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเองได้เป็นอย่างดี

การสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการสอนที่จัดแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเพื่ออภิปรายในการวิเคราะห์กรณีตัวอย่างที่ครูผู้สอนนำเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เน้นสภาพปัญหาในชีวิตจริงที่เกิดขึ้นในสังคมและนำมาผูกเรื่องเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนศึกษา กรณีตัวอย่างจึงเหมาะสมกับผู้เรียนในการที่มองเห็นความถูกต้องหรือไม่ถูกต้องในสิ่งนั้น โดยให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเห็นจริงกับเรื่องจนคิดว่าเป็นปัญหาของตนเอง มีการอภิปราย ร่วมกันแก้ปัญหา ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ได้อย่างมีหลักการและเหตุผล ซึ่งก่อให้เกิดความมุ่งมั่นอดทนในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อความสำเร็จของงาน (วันเพ็ญ วรรณโกมล. 2544 : 58 – 60) จึงเป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่สร้างการมีวินัยในตนเองของผู้เรียน

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะผู้สอนกลุ่มสาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม จึงสนใจนำการสอนทั้งสองแบบมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อศึกษาว่าผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา ด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตทัศน์และผู้เรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการมีวินัยในตนเองแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และนำผลวิจัยไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตทัศน์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตศน์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์สำหรับครูที่สอนศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในการนำเอาวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตศน์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างไปพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการมีวินัยในตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 6 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 288 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากห้องเรียนจำนวน 6 ห้องเรียน แต่ละห้องเรียนมีการจัดนักเรียนแบบคละกัน สุ่มมา 2 ห้องเรียน ด้วยวิธีการจับฉลาก มีนักเรียนห้องเรียนละ 47 คน รวมทั้งสิ้น 94 คน แล้วสุ่มอีกครั้งเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 47 คน ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตศน์

2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 47 คน ได้รับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ การสอน 2 วิธี คือ

3.1.1 การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตศน์

3.1.2 การสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3.2.2 การมีวินัยในตนเอง

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ทำการทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการสอนเอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 2 ห้องเรียน ใช้เวลาในการวิจัย 20 ชั่วโมง

5. สารการเรียนรู้ที่ใช้ในการทดลอง

สารการเรียนรู้ที่ใช้ในการทดลองอยู่ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน สาระ 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและสามารถนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปเป็นหลักปฏิบัติ ในการอยู่ร่วมกัน ในระดับช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเรื่องที่ใช้ในการทดลองคือ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

นิยามศัพท์

1. การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูเสนอสถานการณ์ในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ให้นักเรียนได้วิเคราะห์และพิจารณาเพื่อการสังเคราะห์ข้อเท็จจริงด้วยเทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์ โดยมีขั้นตอนการการสอนดังต่อไปนี้

1. ขึ้นเสนอสถานการณ์

ครูเสนอสถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาโดยใช้ข่าว หรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อขัดแย้ง

ในสังคมปัจจุบัน ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 6 คน

2. ขึ้นตั้งสมมุติฐานและวางแผนในการแก้ปัญหา

นักเรียนแต่ละกลุ่มรวมรวมปัญหาที่ตนได้จากขั้นที่ 1 แล้วมาระดมความคิดคัดเลือกปัญหาใดปัญหาหนึ่งเพื่อวางแผนในการศึกษาสาเหตุและแนวทางแก้ไข ต่อจากนั้นแต่ละคนในกลุ่มสร้างแผนภูมิโน้ตส์ของปัญหาที่ศึกษาลงในใบงานเป็นรายบุคคล แล้วนำมาร่วมกันอภิปรายว่า มโนทัศน์ใดสำคัญที่สุด และมีความหมายชัดเจนที่สุดเพื่อคัดเลือกเป็นมโนทัศน์หลัก เป็นมโนทัศน์รอง มโนทัศน์เจาะจงและตัวอย่าง

3. ขึ้นทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาเอกสารประกอบการเรียน แล้วอภิปรายร่วมกันในกลุ่มว่า ควรสร้างแผนภูมิโน้ตส์ตามรูปแบบใดจึงจะเหมาะสม และจึงนำมโนทัศน์ที่กำหนดไว้มาสร้างเป็นแผนภูมิโน้ตส์ตามรูปแบบที่พิจารณาร่วมกัน แล้วเชื่อมโยงมโนทัศน์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันด้วยเส้นและคำเชื่อม

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและดูผลทดลอง

นักเรียนช่วยกันพิจารณา รูปแบบของแผนภูมิโมโนทัศน์ที่สร้างครั้งแรกว่า ควรมีข้อแก้ไขปรับปรุงหรือไม่ ซึ่งการสร้างแผนภูมิที่ดี บางครั้งจะต้องสร้างแผนภูมิใหม่ถึง 2- 3 ครั้ง นักเรียนช่วยกันทำการแก้ไขปรับปรุงแผนภูมิโมโนทัศน์ให้ถูกต้องเหมาะสม

5. ขั้นสรุป

นักเรียนร่วมกันคัดเลือกแผนภูมิโมโนทัศน์ที่ดีที่สุด ที่นักเรียนสร้างขึ้น แล้วนำแผนภูมิโมโนทัศน์ชิ้นนั้นเขียนลงกระดาษโปสเตอร์นำเสนอหน้าชั้น

6. ขั้นวัดและประเมินผล

- ครูพิจารณาให้คะแนนโดยพิจารณาจากแผนภูมิโมโนทัศน์ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มสร้างขึ้นตามเกณฑ์การให้คะแนนแผนภูมิโมโนทัศน์ (โนแวน และโกวิน. 2534 : 41 – 42)
- ครูประเมินผลจากการรายงานหน้าชั้นเรียนว่าผู้รายงานสามารถอธิบายแผนภูมิโมโนทัศน์ที่สร้างขึ้นให้เกิดความชัดเจนและผู้ฟังเข้าใจหรือไม่
- ครูประเมินผลการทำงานกลุ่มของนักเรียนด้วยแบบประเมินการทำงานกลุ่ม

2. การสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง หมายถึง วิธีการสอนที่ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 7 – 8 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 5 – 6 คน เพื่อศึกษารณีตัวอย่าง ซึ่งนำเรื่องราวหรือสภาพปัญหาในชีวิตจริงที่เกิดขึ้นในสังคม แล้วนำมาผูกเรื่องเป็นตัวอย่างด้วยภาพการ์ตูนให้ผู้เรียนศึกษามีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

2.1 ขั้นเตรียม

แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน ให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามความสมัครใจ แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการ ครูอธิบายหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ (เมื่อจบบทเรียนแต่ละเรื่องจะมีการเปลี่ยนหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มทุกครั้ง)

2.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ใช้ภาพ แผนภูมิ เกม และวีดีทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นำมาสนทนาซักถาม

2.3 ขั้นดำเนินการสอน

2.3.1 ขั้นมอบหมายงาน ครูมอบหมายงานจากบัตรกำหนดงาน เพื่อให้ นักเรียนในกลุ่มปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม ซึ่งบัตรกำหนดงานประกอบด้วย

- กรณีตัวอย่างเป็นภาพการ์ตูน
- ใบงาน

2.3.2 ขั้นวิเคราะห์ปัญหา นักเรียนแต่ละคนศึกษาประเด็นปัญหาตามที่กำหนดในบัตรกำหนดงาน

2.3.3 ชั้นอภิปรายปัญหา นักเรียนอภิปรายเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาพร้อมกันในกลุ่มเพื่อสรุปเป็นแนวทางการแก้ปัญหาของแต่ละกลุ่ม

2.3.4 ชื่อนำเสนอผลงาน นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการอภิปราย ซึ่งเป็นคำตอบของปัญหาจากกรณีตัวอย่างภาพการ์ตูน เขียนเป็นรายงานกลุ่ม ส่งตัวแทนกลุ่มรายงานหน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่ม และเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่นได้ซักถาม

2.3.5 ชั้นสรุป

2.3.5.1 ครูสรุปรายงานของแต่ละกลุ่ม และให้คำแนะนำเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญที่นักเรียนไม่ได้กล่าวถึง

2.3.5.2 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายปัญหาอีกครั้ง และสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน

2.3.6 ชั้นวัดและประเมินผล

2.3.6.1 สังเกตจากการทำงานกลุ่ม

2.3.6.2 การทำงานตามบัตรกำหนดงาน

2.3.6.3 การเสนอรายงานหน้าชั้น

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามทฤษฎีของ บลูม (Bloom) จัดประเภทของ จุดมุ่งหมาย วัดพฤติกรรมด้านความรู้ – ความจำ ความเข้าใจการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า

4. การมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองในการปฏิบัติตนให้เป็นไปตามข้อบังคับและกฎระเบียบของสังคมโดยเกิดจากความสำนึกตัวเองไม่ต้องมีใครบังคับในเรื่องต่อไปนี้ (ดวงใจ เนตรโรจน์. 2527 : 5)

4.1 ความรู้สึกรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความเอาใจใส่จดจ่อ และปฏิบัติที่ได้รับมอบหมายและติดตามปรับปรุงแก้ไขงานนั้น ๆ ให้เป็นผลสำเร็จไปด้วยดี ยอมรับสิ่งที่ตนกระทำลงในด้านผลดีและผลเสีย รวมทั้งการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน

4.2 ความตั้งใจ หมายถึง ความมุ่งมั่นที่ผลักดันให้บุคคลพยายามประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เช่น การพยายามทำการบ้านที่ครูสั่งอย่างสม่ำเสมอ การวางแผนล่วงหน้าก่อนลงมือทำอะไร การทบทวนบทเรียนแทนการไปเที่ยวเตร่ การทำงานเป็นอย่างเป็นระเบียบ เป็นต้น

4.3 ความอดทน หมายถึง ความสามารถของร่างกาย ความคิดและจิตใจที่ทนต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น การทำงานทุกอย่างให้สำเร็จโดยไม่คำนึงถึงอุปสรรค บังคับตนเองเมื่อเกิดความเหนื่อยอ่อนและเกียจคร้าน

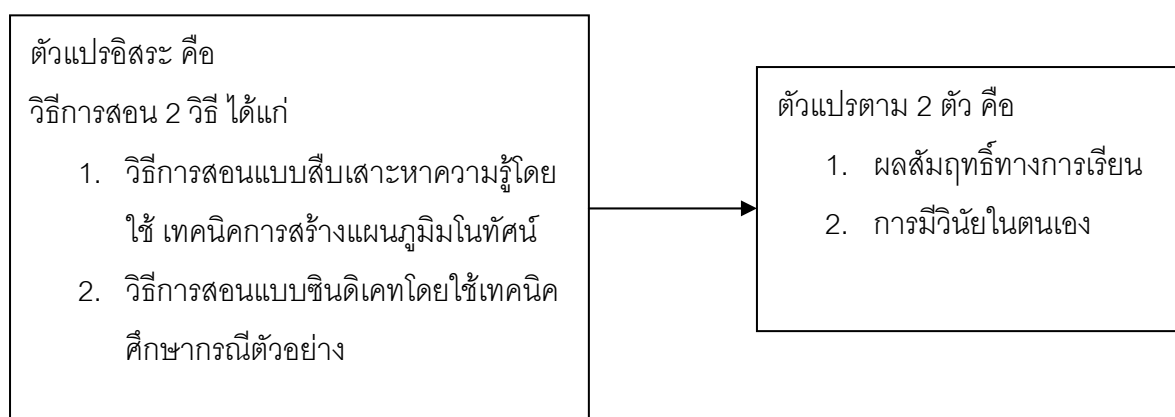
4.4 ลักษณะความเป็นผู้นำ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความเสียสละไม่มุ่งทำลายผู้อื่น มีเหตุผลไม่ลำเอียง ปราศจากอคติใด ๆ ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจเป็นนักกีฬา

4.5 ความซื่อสัตย์ หมายถึง การปฏิบัติตนตามระเบียบกฎเกณฑ์ในการทำกิจกรรมอย่างเคร่งครัด ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

4.6 การตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนด และปฏิบัติตนในขณะที่ทำกิจกรรมได้เหมาะสมกับเวลา โอกาส บุคคล และสถานที่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สนใจเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตทัศน์
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณัติตัวอย่าง
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
4. เอกสารงานที่เกี่ยวข้องกับการมีวินัยในตนเอง
5. งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตทัศน์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณัติตัวอย่าง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีวินัยในตนเอง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตทัศน์

1.1 ประวัติความเป็นมาของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เริ่มมีในปี ค.ศ.1961 (Suckman, 1962) เมื่อ ดร.ริชาร์ด ชุคแมนได้ตั้งโครงการวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบนี้ที่มหาวิทยาลัยฮิลลินนอยส์ สหรัฐอเมริกา โดยเน้นการสอนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้วิธีให้นักเรียนตั้งคำถาม เพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบหลักการและกฎเกณฑ์ด้วยตนเอง การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ของชูคแมนนี้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตั้งปัญหา ในขั้นนี้ครูสร้างสถานการณ์ที่ดูขัดแย้งกันในหลักการ เพื่อให้นักเรียนเกิดช่องว่าง ๆ (Gap) ระหว่างโครงสร้างการรับรู้และความคิดเห็นกับปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ทำให้นักเรียนเกิดความกระหายที่จะสืบค้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ชักถาม ในขั้นนี้นักเรียนจะตั้งคำถามเพื่อชักถามครู โดยให้คำถามนั้นอยู่ในรูปที่ตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” เท่านั้น การที่กำหนดให้ถามเช่นนี้ก็เพื่อให้การสืบค้นเป็นไปแบบอุปมาน (Inductive) ให้มากที่สุดที่จะทำได้

ขั้นที่ 3 วิจรณ์กระบวนการสืบค้นด้วยคำถาม ในขั้นนี้ครูจะช่วยวิจรณ์ว่านักเรียนควรจะปรับปรุงการถามอย่างไร บางครั้งครูจะเปิดโอกาสโดยใช้เทปบันทึกเสียงให้นักเรียนได้ฟังคำถามของตนแล้ววิจรณ์ว่าตอนใดไม่เหมาะสม และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

ในปี ค.ศ.1966 ซุกแมนได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ภายหลังจากที่ได้ทดลองมาแล้วว่า การพัฒนาทวิวิธีของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Development Procedures) ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ คือ (สมใจ ช่างสุวรรณ. 2515 : 18 – 23)

1. อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการ เป็นสิ่งที่ช่วยครูในการทำให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น ภาพยนตร์ การสาธิต เครื่องมือสำเร็จเป็นชุด หนังสือคู่มือ หนังสือที่ใช้ประกอบการใช้เครื่องช่วยสอนวิธีดำเนินการในแต่ละช่วงเวลา เป็นต้น
2. เงื่อนไขของการเรียน สภาพที่จะสนับสนุนความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียนขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ เช่น ความรู้สึกเป็นอิสระ สภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยสภาพของจุดสนใจ ความสบายใจ เป็นต้น
3. การจัดห้องเรียน หมายถึง การจัดที่นั่งเรียน การจัดกลุ่ม สิ่งจำเป็นอื่น ๆ
4. บทบาทของครู เช่น การเฝ้าและทำทนายให้นักเรียนคิด การให้อิสระในการทดลอง การช่วยวิเคราะห์ความยุ่งยากที่นักเรียนแก้ไขไม่ได้ และการช่วยแนะแนวทางตามโอกาส เป็นต้น
5. ช่วงแรกของการเริ่มต้นเรียน ครูควรดำเนินการให้นักเรียนเห็นและเข้าใจหลักการ ที่ถูกต้องบางอย่าง เพื่อยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในครั้งต่อไป แต่สิ่งที่ควรยึดเป็นแนวปฏิบัติได้แก่ การเป็นตัวของตัวเอง ความเป็นอิสระและรู้สึกว่าได้ได้รับความสนับสนุน ความไม่รู้จักสิ้นของความรู้ ความเชื่อมั่นและความนับถือในตนเอง

1.2 หลักจิตวิทยาพื้นฐานในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

การเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีรากฐานมาจากจิตวิทยาในเรื่องการพัฒนาทางสมองของเพียเจท์ (หทัยรัช รังสุวรรณ. 2532 : 57 ; อ้างอิงจาก Piaget. n.d.; อ้างอิงจาก ภัทราภรณ์ พิทักษ์ธรรม. 2543 : 19) ว่าคนมีกระบวนการคิดเป็นสองประการ คือ มีโครงสร้างความคิดเดิมจึงสามารถนำความคิดเดิมมาเป็นแนวคิดให้เกิดความรู้ใหม่ได้ แต่ถ้าสิ่งที่รับใหม่ไม่สัมพันธ์กับโครงสร้างความคิดเดิมก็สามารถปรับปรุงโครงสร้างนั้นเพื่อรับความรู้ใหม่ได้ โครงสร้างของกระบวนการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มี 2 ชั้น คือ

1. การดูดซึม ((Assimilation) หมายถึง การเฝ้าให้ผู้เรียนนำความรู้ที่มีอยู่เดิมมาใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียน ผู้เรียนจะเรียนรู้โดยใช้ความรู้เดิมเป็นแนวทางในการรับรู้และการคิดหากความรู้เดิมไม่สามารถนำมาอธิบายหรือแก้ปัญหาใหม่ได้ ผู้เรียนจะเกิดความสงสัย เพราะความรู้เดิมขัดกับประสบการณ์ใหม่ ก็จะนำไปสู่ขั้นที่ 2

2. การปรับปรุง (Accommodation) หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงขยายโครงสร้างการรับรู้และความคิดเดิมเพื่อจะรับความรู้ใหม่ ถ้าไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงขยายโครงสร้างเดิมก็ไม่สามารถจะรับความรู้ใหม่ได้

นอกจากนั้น ในกระบวนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ควรควรคำนึงถึงหลักจิตวิทยา ในข้อที่ว่าธรรมชาติของเด็กเมื่อแสดงความสามารถ หรือแสดงความคิดเห็นอย่างใดออกมาแล้วย่อม ต้องการให้มีผู้ยอมรับในความรู้และความสามารถโดยใช้วิธีการเสริมแรง ซึ่งอาจทำได้ 2 วิธี คือ

1. การเสริมแรงด้วยวาจา เพื่อให้กำลังใจและแสดงการยอมรับ เช่น เมื่อเด็กตอบหรือทำกิจกรรมใด ๆ แล้วก็ตาม ครูอาจใช้คำพูดว่า เหมาะสมดีแล้ว หรือดีมาก เป็นต้น
2. การเสริมแรงโดยใช้ท่าทาง โดยครูแสดงออก เช่น ยิ้มรับ พยักหน้าเมื่อเด็กตอบคำถามถูก เป็นต้น

วิรัช ภิเษก (2525 : 58 – 60) ได้กล่าวถึงจิตวิทยาพื้นฐานในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ดังนี้

1. จิตวิทยาในเรื่องการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ
 - 1.1 สถานการณ์เพื่อการเรียนรู้ เพราะในการเรียนการสอนแบบนี้ ได้มุ่งให้ผู้เรียน ได้ค้นพบด้วยตนเอง จึงต้องมีสถานการณ์เพื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และความคิด
 - 1.2 กระบวนการเรียนรู้และการคิด การเรียนการสอนแบบนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มี กระบวนการเรียนรู้และการคิดอย่างมีขั้นตอน โดยเริ่มจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยากและซับซ้อนขึ้นเป็นลำดับ
 - 1.3 ผลการเรียนรู้ คือ ความรู้ความคิดและการกระทำ เป็นผลที่ได้ของผู้เรียน โดยทั้งสามส่วนนี้ประสานสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นระบบของการเรียนรู้

จากหลักจิตวิทยาพื้นฐานดังกล่าว สรุปได้ว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้จำเป็นต้องจัด กิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ ใช้ความคิดและปฏิบัติการด้วยตนเองจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยากและจากสิ่งที่ใกล้ตัวไปหาสิ่งที่ไกลตัว โดยให้เกิดการเรียนรู้ การคิด แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่เพื่อสรุปเป็นความรู้ใหม่ด้วยตนเองและพยายามสนับสนุนให้นักเรียนเกิดความสำเร็จในการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

1.3 ความหมายและหลักการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

ซันด์ และโทรบริดจ์ (Sund and Trowbridge. 1967 : 73) ได้นิยามการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry) ว่าเป็นการค้นคว้าหาความรู้หรือความจริงโดยเน้นที่วิธีการหาความจริง ซึ่งเป็นผลจากการค้นคว้า สิ่งสำคัญในการสอนแบบนี้ คือครูต้องให้นักเรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการสอนที่เน้นพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาให้นักเรียนค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัยในการแก้ปัญหา ช่วยจัดสถานการณ์และอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับการแก้ปัญหาและอาจร่วมอภิปรายกับนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนได้มีโนทัศน์ (Concept) ที่ถูกต้อง

กู๊ด (Good. 1973 : 303) กล่าวว่า เป็นการสอนแบบเดียวกับการสอนโดยวิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving Approach) โดยระบุสาระสำคัญไว้ ดังนี้

1. เป็นการเรียนจากกิจกรรมที่จัดขึ้น
2. นักเรียนใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

กรมวิชาการ (2527 : 93) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง สร้างนิสัยให้ผู้เรียนเป็นคนช่างคิด รู้จักซักถามและแก้ปัญหา การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนกระตือรือร้นและเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

พรทิพา ชีเดนท์ริย์ (2527 : 34) ได้กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการสอนที่เน้นกระบวนการแสวงหาความจริงและแก้ปัญหาตามกระบวนการวิทยาศาสตร์

ประนอม เดชชัย (2531 : 192) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง “การสอนโดยวิธีการให้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งครูอาจไม่บอกอะไรแก่ผู้เรียน ตั้งแต่ปัญหา ทฤษฎี และวิธีการแก้ปัญหา...” ข้อสำคัญในการสอนวิธีนี้ มุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนรู้จักวิธีเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ได้มาโดยการคิดและค้นคว้าของผู้เรียนเองให้มากที่สุดที่จะทำได้

สรุปได้ว่า การสอนแบบสืบเสาะ เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการปฏิบัติค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อหาคำตอบด้วยตนเองในการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนออกไปหาข้อมูลมายืนยันสนับสนุนความคิดของตนเอง โดยครูเป็นผู้ซักถามให้ผู้เรียนคิดและสืบค้นต่อ ๆ ไป ดังนั้นการเรียนการสอนวิธีนี้อยู่ที่ การตั้งคำถามทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน วิเคราะห์และแสวงหาคำตอบจากปัญหานั้นได้อย่างไร หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการเรียน โดยการตั้งปัญหาและตั้งคำถามซึ่งผู้สอนต้องจัดสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ทำให้ผู้เรียนเกิดความขงใจและต้องการสาเหตุเพื่ออธิบายปัญหานั้นโดยการสืบเสาะหาความรู้มาสนับสนุน จึงเป็นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้คือ

1. ผู้เรียนต้องแสวงหา และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางเลือกในการตัดสินใจ และการปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งในแต่ละครั้ง
2. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่เกี่ยวข้องรวบรวมกฎเกณฑ์และใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผู้เรียนสามารถเตรียมพร้อมที่ในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในการดำเนินชีวิต โดยสามารถคาดคะเนผลที่เกิดขึ้น จากแนวทางเลือกแต่ละทางได้ผิดพลาดน้อยที่สุด
4. ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นและยอมรับในความคิดของตนเอง ด้วยการสืบสวนตรวจสอบการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ของตนเองและทำความเข้าใจค่านิยม ทบพวนการกระทำของตนเอง

5. ให้ผู้เรียนรู้จักใช้เทคนิคของการสืบเสาะหาความรู้ในการสังเกตอย่างมีระบบ สัมภาษณ์อย่างมีแผน อ่านข้อความอย่างใช้ความคิดและตีความได้

6. ผู้เรียนมีสมรรถภาพในการเรียนรู้ถึงการตั้งคำถาม รู้จักถามคำถาม เพื่อให้เกิดความกระจ่างและขจัดข้อสงสัยและแสวงหาคำตอบจากคำถามนั้น

1.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานในการสร้างแผนภูมิโนทัศน์

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานในการสร้างแผนภูมิโนทัศน์ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning) ของ ออซูเบล (ภัทรภรณ์ พิทักษ์ธรรม. 2543 : 29 – 32 ; อ้างอิงมาจาก Ausubel. 1963) ทฤษฎีของออซูเบลเน้นความสำคัญของการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจและความหมาย การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ถ้าสิ่งที่เรียนรู้ใหม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้มีความหมาย แต่ถ้าผู้เรียนจะต้องเรียนสิ่งใหม่โดยไม่เกี่ยวข้องกับความรู้เดิมหรือผู้เรียนไม่เคยมีพื้นฐานมาก่อนบ้างเลย การเรียนรู้ชนิดนั้นจะไม่มี ความหมาย เป็นการเรียนแบบการท่องจำ (Rote Learning) ซึ่งจะทำให้ลืมง่ายและไม่สามารถนำไปใช้ได้

ออซูเบล แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การเรียนรู้โดยการรับรู้ที่มีความหมาย (Meaning Deception Learning) เป็นการเรียนที่ได้รับการสอนสิ่งใหม่ ๆ อย่างครบถ้วนแล้วผู้เรียนนำไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมที่มีอยู่

2. การเรียนรู้โดยการรับรู้แบบท่องจำ (Rote Reception Learning) เป็นการเรียนที่ผู้เรียนได้รับการสอนสิ่งใหม่ ๆ อย่างครบถ้วนและผู้เรียนท่องจำไว้

3. การเรียนรู้โดยการค้นพบที่มีความหมาย (Meaningful Discovery Learning) เป็นการเรียนที่ผู้เรียนค้นหาคำตอบเองและนำไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมที่มีอยู่

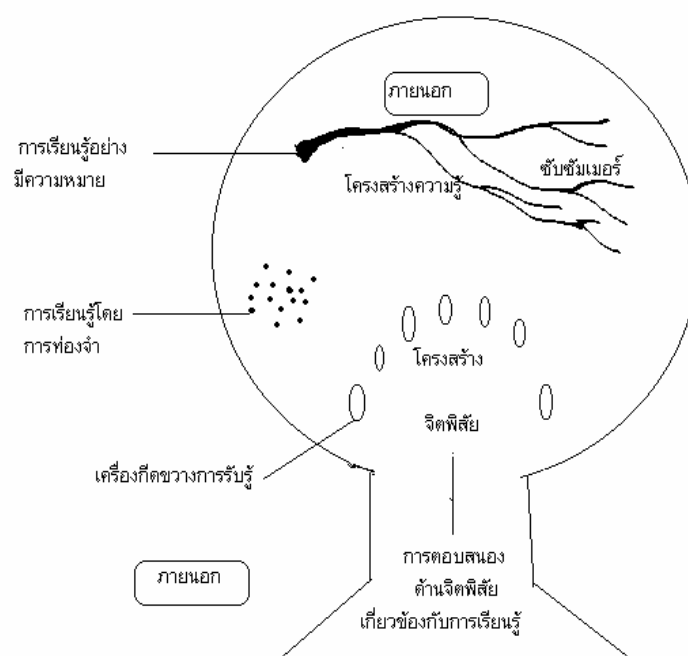
4. การเรียนรู้โดยการค้นพบแบบท่องจำ (Rote Discovery Learning) เป็นการเรียนที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเองแต่ท่องจำ

การรับรู้หรือการค้นพบ ถือเป็นขั้นแรกของการเรียนรู้ ถ้านักเรียนตั้งใจจะให้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่เกิดความคงทน จำได้นาน จะต้องนำไปสัมพันธ์กับสิ่งที่รู้มาก่อนแล้ว ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย แต่ถ้าผู้เรียนตั้งใจจะจำข้อมูลที่ได้รับใหม่โดยไม่นำไปสัมพันธ์กับความรู้เดิม จะทำให้เกิดการเรียนรู้แบบท่องจำ

การนำข้อมูลเข้าสู่โครงสร้างของความรู้ จะใช้การดูดซึมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างของความรู้เดิม โดยกระบวนการที่เรียกว่า กระบวนการดูดซึม (Subsumption) ในการเรียนรู้ที่มีความหมายทั้งชนิดรับรู้และค้นพบ เมื่อความรู้ใหม่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างของความรู้แล้วต่อไปนาน ๆ แม้ว่าจะไม่สามารถจดจำได้ทั้งหมด แต่ก็สามารถระลึกย้อนหลังถึงสิ่งที่เคยเรียนรู้มาแล้ว หรือถ้าเป็นการเรียนใหม่อีกครั้งก็จะใช้เวลาน้อยกว่าการเริ่มเรียนในครั้งแรก

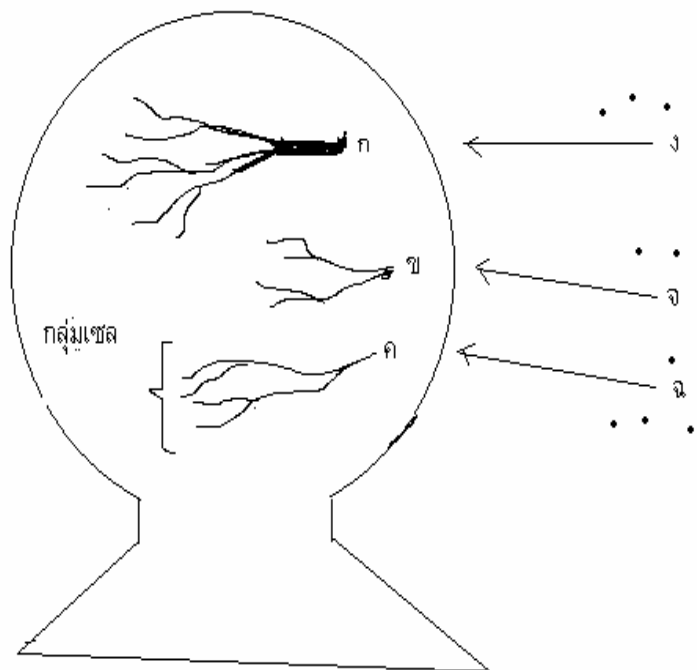
โดยสรุป การเรียนรู้ที่มีความหมายจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้ใหม่สามารถเชื่อมกับมโนทัศน์ที่อยู่ในโครงสร้างของความรู้เดิมที่มีอยู่ในสมองซึ่ง ออซุเบล เรียกว่า กระบวนการดูดซึม (Subsumption) มโนทัศน์ที่เกิดจากการเชื่อมโยงนี้ว่า ซับซัมเมอร์ (Subsumer) แต่ถ้าไม่นำความรู้ใหม่เข้าไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วก็จะเป็นการเรียนรู้แบบท่องจำ

ดังภาพประกอบ 1-2

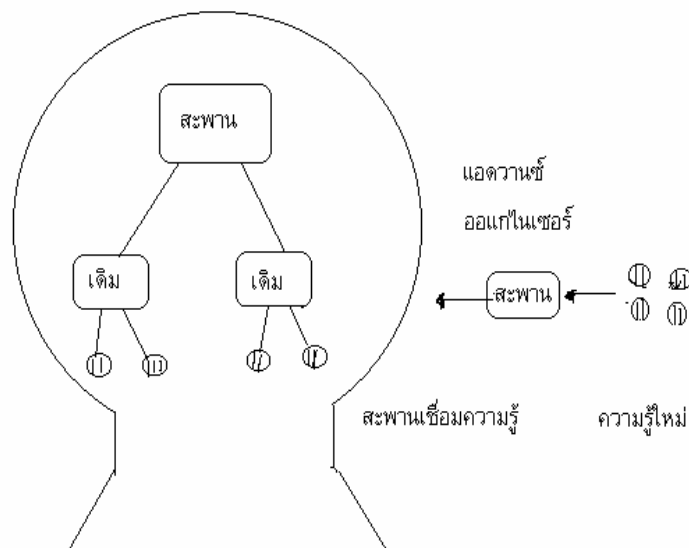
ภาพประกอบ 1 แสดงการเรียนรู้แบบท่องจำและการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Novak. 1977 : 27)

จากภาพประกอบ 1 แสดงการเรียนรู้แบบท่องจำและการเรียนรู้ที่มีความหมายซึ่งเกิดจากการได้รับข้อมูลจากภายนอกผ่านเครื่องกีดขวางของการรับรู้

ภาพประกอบ 2 แสดงการเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยง (Novak. 1977 : 75)

จากภาพประกอบ 2 ง, จ, ฉ, เป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ที่มีอยู่เดิม (Subsumer) คือ ก, ข, ค, จากภาพเห็นได้ว่า ก มีความซับซ้อนมากกว่า ข และ ค

ภาพประกอบที่ 3 แสดงสะพานเชื่อมการเรียนรู้ (Cognitive Bridge)

จากภาพประกอบ 3 แสดงสะพานเชื่อมการเรียนรู้เดิมกับการเรียนรู้ใหม่เข้าสู่โครงสร้างของความสามารถทางสมอง ซึ่งออกซุเบล เรียกว่า แอดวานซ์ ออแกไนเซอร์ (Advanced Organizers)

ดังนั้นกล่าวได้ว่า การเรียนรู้อย่างมีความหมาย เป็นการเรียนรู้โดยการนำความรู้ใหม่ เชื่อมโยงเข้ากับความรู้สีกหรือประสบการณ์เดิม ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจ

1.5 ความหมายของมโนทัศน์

มโนทัศน์ เป็นคำที่แปลมาจากคำว่า Concept) ในภาษาอังกฤษ นักการศึกษาและนักภาษาของไทยได้พยายามหาคำแปลให้กระทัดรัดและมีความหมายตรงกับศัพท์เดิมมากที่สุด จึงมีคำว่า “สิ่งก้ำ” “มโนทัศน์” และ “มโนมติ” ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอใช้คำว่า “มโนทัศน์” เพียงคำเดียว

บรูเนอร์ (Bruner. 1957 : 244) อธิบายความหมายของคำว่า มโนทัศน์ คือ ประเภทของสิ่งของ การกระทำ ความคิดหรือความรู้ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้

ส่วน กาย่ (Gagne. 1977 : 32) ให้ความหมายมโนทัศน์ หมายถึง การจัดประเภทของวัตถุสิ่งของ เหตุการณ์หรือความคิด ซึ่งมโนทัศน์จัดเป็นส่วนประกอบของกฎเกณฑ์และเป็นพื้นฐานของการคิดในระดับสูง

ซึ่งโนแวกและโกวิน (Novak and Cowin. 1985 : 5) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์ว่า เป็นความสม่ำเสมอที่มีอยู่ในเหตุการณ์หรือวัตถุต่าง ๆ และเขียนไว้เป็นเครื่องหมายคำพูด

แต่มอไรรา (Moreira. 1979 : 283) ได้กล่าวถึงแผนภูมิโมนัทส์ว่า “แผนภูมิโมนัทส์ หมายถึงแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนคติอย่างมีลำดับชั้น เพื่อจะแสดงให้เห็นการจัด มโนทัศน์ของวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของวิชานั้น ซึ่งอาจจะมีทิศทางเดียวหรือสอง ทิศทางหรือมากกว่า

คลิเบิร์น (Cliburn. 1987 : 426) มีแนวคิดเช่นเดียวกันว่า “แผนภูมิโมนัทส์เป็นเครื่องมือที่ ใช้เสนอกรอบความคิดและความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกันอย่างมีระบบ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2532 : 18) อธิบายความหมายของคำว่า มโนทัศน์ หมายถึงภาพที่เกิดขึ้นใน ใจของบุคคลเกี่ยวกับกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีคุณสมบัติ คุณลักษณะร่วมกัน กลุ่มของสิ่งเร้านี้เป็นชนิด ประเภทวัตถุ ธรรมชาติ เหตุการณ์หรือบุคคลก็ได้

แต่ มนัส บุญประกอบ (2533 : 26) ได้ให้ความหมายว่า แผนภูมิโมนัทส์เป็นแผนภูมิชนิด หนึ่งที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมโนทัศน์ด้วยเส้นและคำเชื่อมโยงที่เหมาะสม ทำให้สามารถ อ่านความสัมพันธ์จากแผนภูมิโมนัทส์นั้นเป็นประโยคหรือข้อความที่มีความหมายได้

ส่วน วิไลวรรณ ตรีศรี ชะนะมา (2537 : 49) ให้ความหมายของคำว่า มโนทัศน์ คือ แนวคิด สำคัญที่ได้จากการสรุปหรือกลั่นกรองจากข้อมูลหรือข้อเท็จจริง การสรุปอาจได้มาเป็นถ้อยคำหรือ ประโยคที่กระชับรัดและสืบความหมายได้ หรืออาจสรุปออกมาเป็นกลุ่ม เป็นประเภทในรูปแบบใด รูปแบบหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูล ลักษณะของมโนทัศน์ของแต่ละวิชา

ประทีป ชูหมื่นไวย (2540 : 12) ได้กล่าวถึงความหมายของแผนผังมโนทัศน์ว่า แผนผังมโน ทัศน์ หมายถึง แผนผังที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงความสัมพันธ์กันอย่างมีความหมายระหว่างมโนทัศน์ตั้งแต่ 2 มโนทัศน์ขึ้นไปในลักษณะ 2 มิติ ด้วยคำเชื่อมทำให้เกิดประโยชน์ที่มีความหมายแสดงถึงความรู้ใหม่ เข้าเชื่อมโยงกับความรู้เดิมในโครงสร้างทางสติปัญญาของผู้เรียน โดยมโนทัศน์ที่มีความหมายกว้าง และครอบคลุมอยู่บนสุดของแผนผัง แล้วลดลำดับลงมาเป็นมโนทัศน์รอง ซึ่งแสดงลักษณะเดิมขึ้น เรื่อย ๆ จนในที่สุดได้เป็นมโนทัศน์เฉพาะเจาะจง

มนมนัส สุดสิ้น (2543 : 4) ได้กล่าวถึง มโนทัศน์ หมายถึง ความคิดความเข้าใจของบุคคลที่ มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งอาจเกิดจากการสังเกตหรือประสบการณ์เดิม แล้วใช้ คุณลักษณะของสิ่งนั้นมาสรุปหรือให้คำจำกัดความของสิ่งนั้น

ภัทรภรณ์ พิทักษ์ธรรม (2543 : 8) ได้กล่าวถึง แผนภูมิโมนัทส์ หมายถึง ความเข้าใจของ แต่ละบุคคลเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดจากการไปรับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น หลาย ๆ ทางหลาย ๆ แบบ จนสามารถสรุปให้นิยามหรือจำแนกประเภท หากลักษณะร่วมได้ถูกต้องและนำเสนอความเข้าใจ ของตนเป็นแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกันอย่างมีลำดับชั้นจากมโนทัศน์ ที่มีความหมายกว้างไปสู่มโนทัศน์ที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง โดยให้มโนทัศน์ที่มีความหมายกว้าง อยู่ด้านบน มโนทัศน์ที่มีความหมายรองอยู่ถัดลงไปจนถึงมโนทัศน์ที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงอยู่

ด้านล่างสุด แล้วเชื่อมโยงมโนทัศน์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันด้วยเส้นและคำเชื่อมโยงเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน มโนทัศน์ หมายถึง ความคิด เหตุการณ์ วัตถุประสงค์ของ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เกี่ยวกับกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีคุณลักษณะร่วมกัน แล้วกลั่นกรองจากข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเป็นถ้อยคำหรือประโยคที่กระชับรัดและสื่อความหมายได้ สรุปออกมาเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูล หรือลักษณะของวิชา

1.6 ลักษณะของมโนทัศน์

ก่อน สวัสดิ์พาณิชย์ (2506 : 126 – 128) กล่าวว่า มโนทัศน์ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ คือสิ่งที่เรากำหนดขึ้นมาเพื่อใช้แทนสิ่งของ คน สัตว์และการกระทำ วัฒนธรรม อาจเป็นถ้อยคำ เครื่องหมาย สัญลักษณ์ที่เราใช้แทนหมวดหมู่แห่งความเข้าใจ ทำให้สะดวกแก่การคิดมาก เช่น พูดคำว่า “ควาย” เพียงคำเดียวก็เป็นสัญลักษณ์แทนความเข้าใจ อันกว้างขวางว่าหมายถึง สัตว์ใหญ่มี 2 ขา 4 ขา ใช้ไถนา ฯลฯ สัญลักษณ์ที่ใช้กันแพร่หลายมากที่สุดได้แก่ ภาษาหรือถ้อยคำ แต่บางทีเราก็ใช้สัญลักษณ์อย่างอื่นเหมือนกัน เช่น เครื่องหมาย ภาษามือ สี เป็นต้น
2. นามธรรม ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความสวยงาม ฯลฯ มโนทัศน์เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของหมวดหมู่แห่งความคิดใหม่ ๆ ซึ่งเป็นที่เข้าใจอยู่ทั่วไปในสังคม
3. การสรุปยอดจากลักษณะทั่ว ๆ ไป มโนทัศน์อาจเป็นความเข้าใจอันกว้างขวางที่เรามีต่อกลุ่มหรือหมู่ของสิ่งของ สัตว์ คน หรือความคิดที่จัดไว้ในประเภทเดียวกัน เช่น นก เป็นมโนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ประเภทหนึ่ง มีขา 2 ขา มีปีก และจงอยปาก มีขน ชอบเกาะตามกิ่งไม้ และสามารถแยกเป็นมโนทัศน์ย่อยได้อีก เช่น แยกเป็นนกเขา นกกระจอก เป็นต้น
4. การแยกแยะให้เห็นข้อแตกต่าง คือ มโนทัศน์ที่แสดงให้เห็นว่าสิ่งนั้นต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ โดยการแยกแยะลักษณะให้เห็นความแตกต่างระหว่างกันและกัน เช่น เมื่อพูดว่า กระต๊อม ทาวเข้าส์ อพาร์ทเมนท์ แฟลต คอนโดมิเนียม จะเห็นว่ามโนทัศน์เหล่านี้ต่างแยกแยะลักษณะของแต่ละคำอย่างชัดเจน
5. ผลจากประสบการณ์ มโนทัศน์เป็นผลจากประสบการณ์ การเรียนรู้ การรับรู้ ฉะนั้นมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลในสิ่งเดียวกันอาจแตกต่างกันได้ ทั้งนี้เนื่องจากการได้พบเห็น ได้รับรู้ หรือมีประสบการณ์มาต่างกัน เช่น มโนทัศน์คำว่า “ควาย” เด็กในสังคมเมืองและสังคมชนบทจะมีความรู้สึกและมโนทัศน์แตกต่างกันมาก

1.7 ความสำคัญของมโนทัศน์

มโนทัศน์ เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตของคน คนต้องสร้างมโนทัศน์ อยู่เสมอตราบเท่าที่มีสิ่งเร้ามาปะทะประสาทสัมผัส ทำให้เกิดการรับรู้

บรูเนอร์ ให้ความคิดว่า การสอนให้คนเกิดความคิดรอบยอดในสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้จะเป็น ประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีระบบไม่สับสน เรียนรู้ได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก
2. ทำให้เกิดความประหยัดที่ไม่ต้องเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากจนเกินความจำเป็น
3. ทำให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้กว้างขวาง สร้างเสริมความรู้ต่อไปได้มากขึ้นและเร็วขึ้น

มนัส บุญประกอบ (ภททราภรณ์ พัทธ์ศรธรรม. 2543 : 42 ; อ้างอิงจาก มนัส บุญประกอบ. 2533 :26) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแผนภูมิมโนทัศน์ว่ามีหลายประการ ดังนี้

1. ใช้ในการวางแผนเตรียมการ เช่น การพัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ บทความ การเขียนเค้าโครงของเรื่องเพื่อเขียนตำราทางวิชาการ เนื่องจากแผนภูมิมโนทัศน์จะแสดงให้เห็น ภาพรวมได้อย่างชัดเจนและรวดเร็ว แสดงให้เห็นลำดับความสัมพันธ์ที่ลดหลั่นกันลงมาของกลุ่ม มโนทัศน์ต่าง ๆ ที่ต้องการจะถ่ายทอดให้ทราบและยังอาจแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงข้ามชุด ระหว่างมโนทัศน์ต่าง ๆ เหล่านั้น
2. ใช้เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยทางการศึกษาได้อย่างหนึ่ง เช่น โจเซฟ ดี โนแวกและ ดี ป็อบ โกวิน แห่งภาควิชาการศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรกรรมและชีววิทยา มหาวิทยาลัยคอร์เนล ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยใช้แผนภูมิมโนทัศน์เป็นเครื่องมืออันสำคัญเพื่อศึกษาและวิจัยการเรียนรู้ใน ห้องเรียนของเด็กนักเรียนทุกระดับชั้นตั้งแต่อนุบาลศึกษาถึงอุดมศึกษาเมื่อปี พ.ศ.2527
3. ใช้เป็นเสมือนแผนที่แสดงเส้นทางการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ใช้เตรียมการ ฝึกซ้อมนักกีฬาบาสเกตบอล
4. ใช้สรุปบทเรียนหรือสรุปความหมายเชิงมโนทัศน์ที่ได้รับจากการอ่านตำราเรียน บทความ ในหนังสือ วารสาร นิตยสารต่าง ๆ
5. ใช้ประเมินผลหรือสำรวจความเข้าใจบทเรียนของนักเรียน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน สุณีย์ สอนตระกูล (2544 : 74) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแผนภูมิมโนทัศน์ ดังนี้
 1. ใช้เป็นเครื่องมือในการเตรียมการสอนของครู โดยใช้กรอบมโนทัศน์สำรวจความรู้ของ นักเรียน และนำไปวางแผนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนและใช้ในการจัดลำดับเนื้อหาสาระที่จะสอน
 2. ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการให้นักเรียนสรุป สิ่งทีเรียนเป็นกรอบมโนทัศน์ หรือตอบข้อสอบโดยใช้กรอบมโนทัศน์เพื่อแสดงความเข้าใจในการเขียน ตอบ

3. ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สำหรับนักเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยการใช้แผนภูมิโน้ตส์เพื่อสร้างความหมายของสิ่งที่เรียน จะทำให้นักเรียนจดจำไปได้บ้าง และมีความคงทนเพราะจะทำให้เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนไปทั้งหมด

โนแวก และโกวิน (Novak and Cowin. 1985 : 18) กล่าวถึงประโยชน์ของแผนภูมิมโน้ตส์ว่า

1. ใช้ในการสำรวจความรู้พื้นฐานของนักเรียนโดยใช้สำรวจความรู้ของนักเรียนที่มีมาก่อน เพื่อนำไปใช้ในการเตรียมการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน

2. ใช้ในการแสดงความสัมพันธ์ของโน้ตส์ต่าง ๆ ที่อยู่ในความคิดของนักเรียนซึ่งทำให้ทราบว่านักเรียนกำลังคิดอะไรและกำลังจะคิดทำอะไรเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้คล้ายกับการเดินทางโดยใช้แผนที่

3. ใช้ในการสรุปความหมายจากตำราเรียนซึ่งจะทำให้ประหยัดเวลาในการอ่านครั้งต่อไป และลดการเบื่อหน่ายในการอ่าน

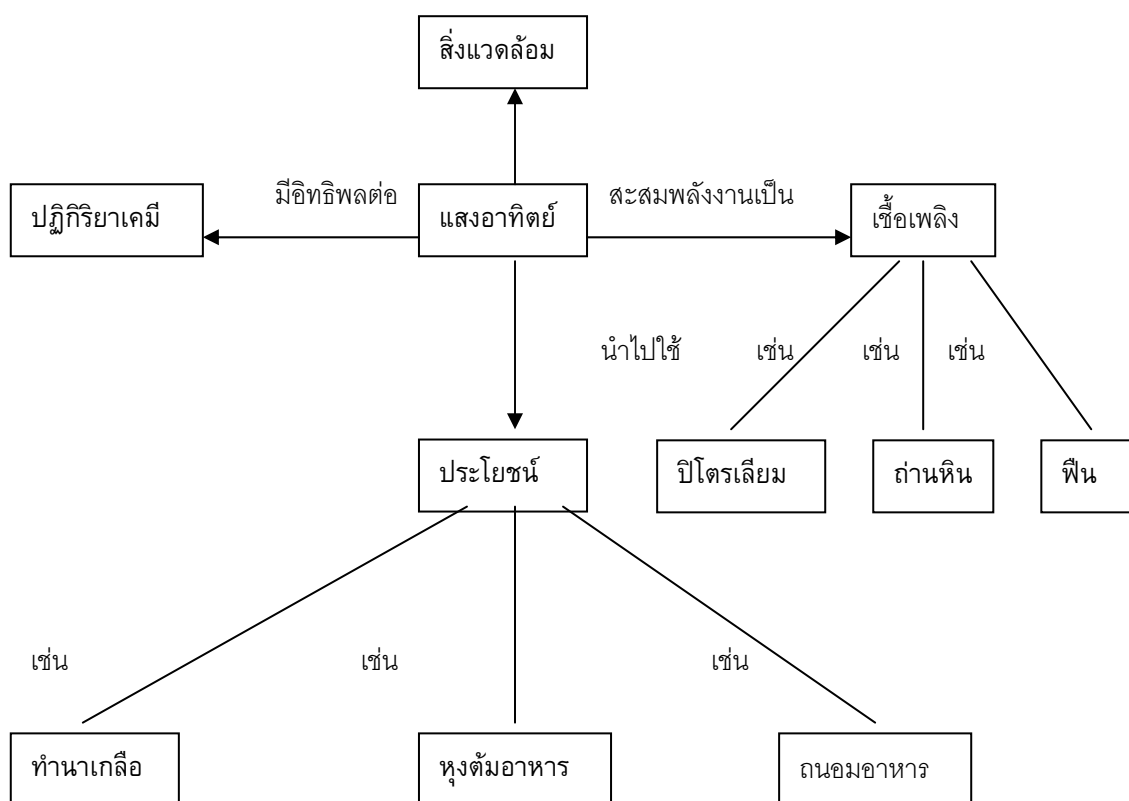
4. ใช้ในการสรุปความหมายจากการปฏิบัติการในห้องปฏิบัติการหรือในการปฏิบัติการภาคสนาม แผนภูมิมโน้ตส์จะเป็นแนวทางให้แก่ นักเรียนว่าควรทำอะไรบ้าง สังเกตสิ่งใดบ้างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

5. ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดบันทึกต่าง ๆ โดยการวงกลมล้อมรอบมโน้ตส์และนำมาสร้างเป็นแผนภูมิมโน้ตส์ ซึ่งจะช่วยให้จดจำง่ายและทำให้จับใจความสำคัญ ๆ ได้ทั้ง ๆ ที่เป็นข้อความหรือเรื่องที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน

6. ใช้ในการวางแผนเขียนรายงานหรือการบรรยาย

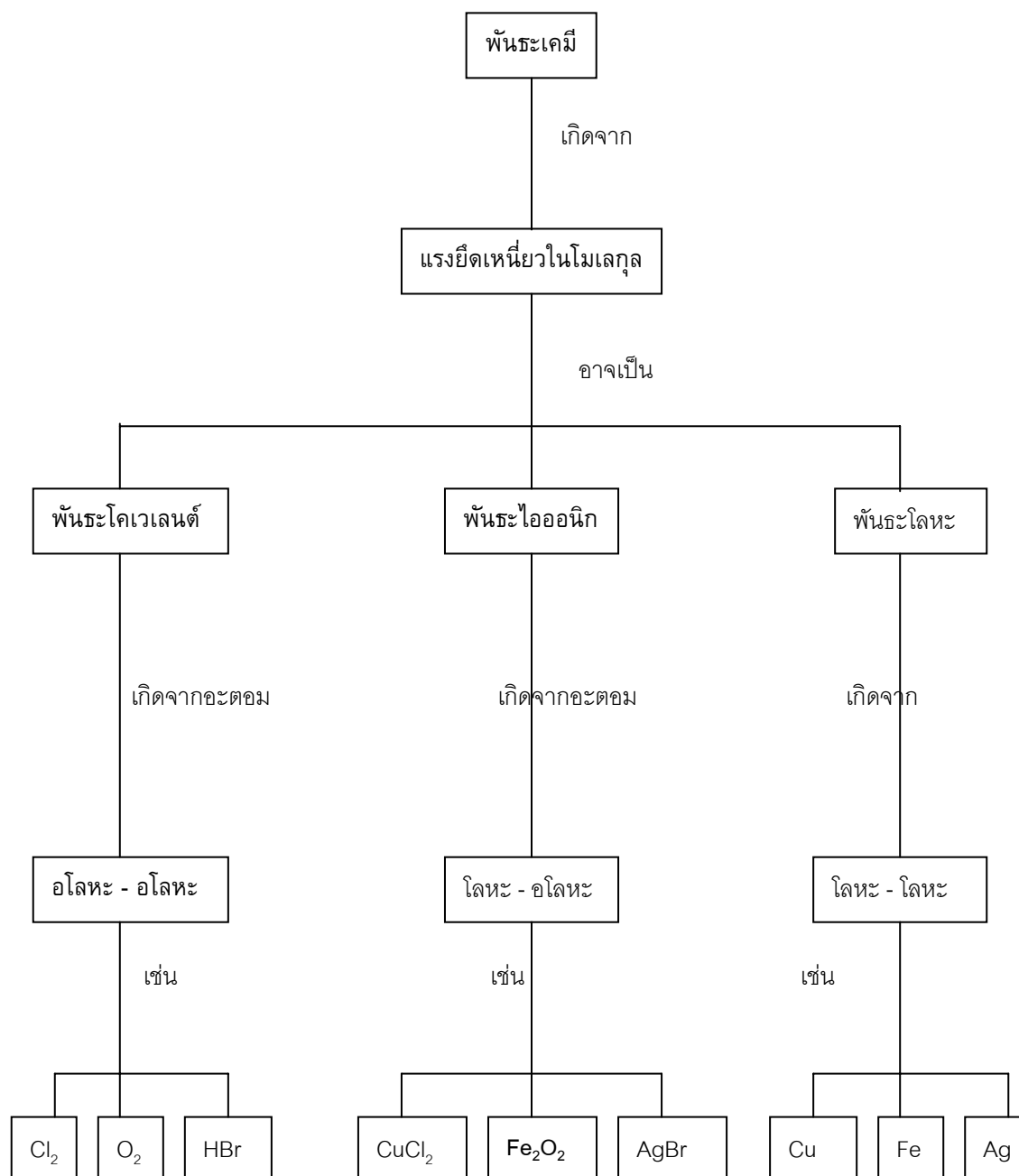
มโน้ต บัญชีประกอบ (2533 : 27-29) ได้จำแนกประเภทของแผนภูมิมโน้ตส์ออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1. ชนิดกระจายออก (point grouping) เป็นแผนภูมิมโน้ตส์ที่เริ่มจากคำที่มีมโน้ตส์หลัก จะเชื่อมโยงกระจายออกไปทุกทิศทางเพื่อเชื่อมต่อกับมโน้ตส์ย่อย ๆ ดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงตัวอย่างแผนภูมิโน้ตทัศน์ชนิดกระจายออก
(มนัส บุญประกอบ. 2523 : ข : 27)

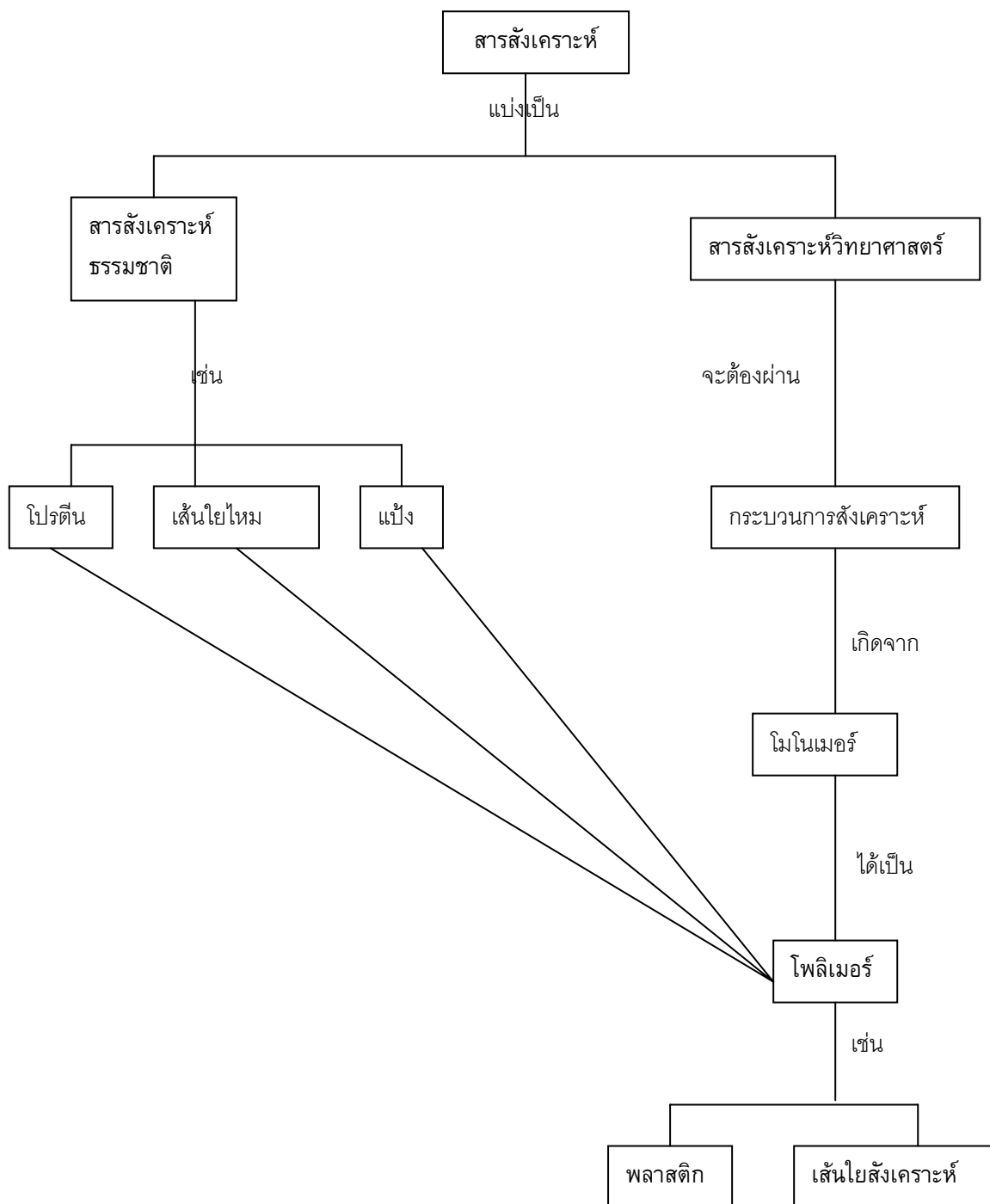
1. ชนิดปลายเปิด (open grouping) เป็นแผนภูมิโนทัศน์ที่แสดงการเชื่อมโยงกลุ่มมโนทัศน์ต่าง ๆ ลดหลั่นกันลงไปตามลำดับความสำคัญของมโนทัศน์ ดังแสดงในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 แสดงตัวอย่างแผนภูมิโนทัศน์ชนิดปลายเปิด

(มนัส บุญประกอบ. 2533 ข : 28)

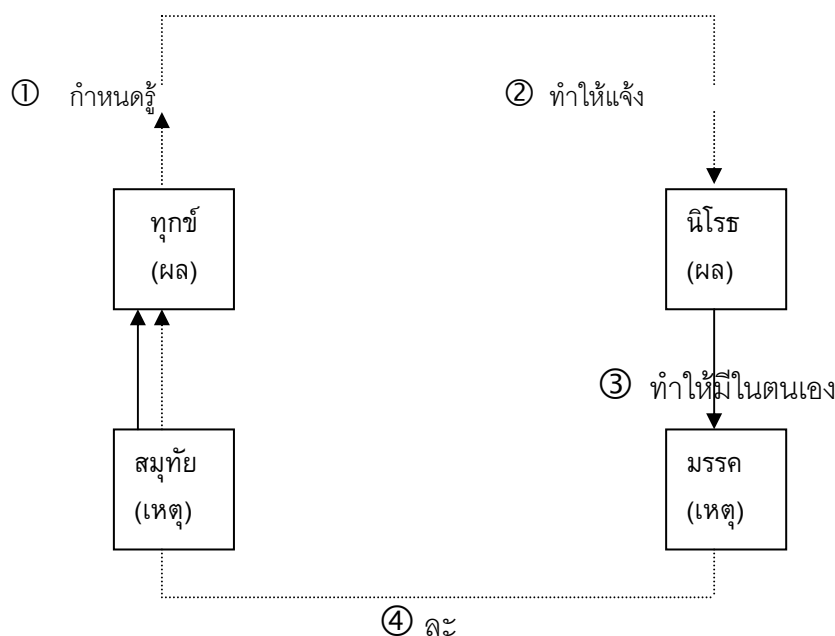
2. ชนิดเชื่อมโยง (linked grouping) เป็นแผนภูมิโน้ตส์ที่มีลักษณะคล้ายกับชนิดปลายเปิดแต่มีการเชื่อมโยงข้ามชุดระหว่างโน้ตส์ ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 แสดงตัวอย่างแผนภูมิโน้ตส์ชนิดเชื่อมโยง

(มนัส บุญประกอบ. 2533 ค : 28)

3. ชนิดปลายปิดหรือล้อมเป็นวง (closed grouping) เป็นแผนภูมิโนทัศน์ที่ค่อนข้างจะมีลักษณะจำกัดอยู่ในตัวเอง ดังแสดงในภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 แสดงตัวอย่างแผนภูมิโนทัศน์ชนิดปลายปิด

(อเนก พ.อนุกุลบุตร และคณะ. 2536 : 85)

จากการจำแนกประเภทของแผนภูมิโนทัศน์ จะเห็นได้ว่าแต่ละประเภทมีลักษณะที่ต่างกันอย่างหลายประการ มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดที่ไม่เหมือนกัน บางประเภทใช้เขียนได้ซับซ้อนกว้างขวาง บางประเภทได้ค่อนข้างจำกัด ซึ่งการจะใช้ประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับเหตุผลของผู้ใช้ว่าจะเลือกประเภทใด

1.8 ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างมโนทัศน์

1.11.1 สิ่งเร้า สิ่งเร้าที่มีความชัดเจนสมบูรณ์ ช่วยให้ความสามารถแยกแยะความคล้ายคลึงและแตกต่างของวัตถุสิ่งของที่พบใหม่ได้สะดวกขึ้น

1.11.2 ความสามารถในการรับรู้ ตีความและการบันทึกความจำ บุคคลที่มีความสามารถรับรู้และตีความหมายได้อย่างรวดเร็ว จำได้แม่นยำจะสามารถสร้างมโนทัศน์นำได้เร็ว

1.11.3 ความสามารถในการจำแนกแยกแยะเหตุการณ์หรือสิ่งเร้า ๆ บุคคลที่มีระดับสติปัญญาสูงมีความเฉลียวฉลาดย่อมมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้รวดเร็วกว่า

1.11.4 ความสามารถในการสร้างจินตนาการ บุคคลที่มีความสามารถในการสร้างจินตนาการได้ดีสามารถสร้างมโนทัศน์ได้ง่ายเพราะของบางอย่างเป็นนามธรรมไม่อาจมองเห็นได้

1.11.5 ความสามารถในการใช้ภาษา บุคคลที่มีความสามารถทางภาษาดี สามารถสื่อสารมโนทัศน์ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

1.9 การสร้างแผนภูมิโนทัศน์

ในการสร้างแผนภูมิโนทัศน์ มีหลักการพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของออสซูเบล 3 ประการ คือ

1. โครงสร้างของความรู้ (Cognitive Structure) เป็นโครงสร้างที่อยู่ในสมอง ซึ่งมีการจัดลำดับมโนทัศน์ จากมโนทัศน์ที่มีความหมายกว้างหรือมีความหมายทั่วไป ไปสู่มโนทัศน์ที่มีความหมายแคบลง หรือที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงมากขึ้น

2. กระบวนการแยกแยะความแตกต่างเชิงก้าวหน้า (Progressive Differentiation) จากหลักการที่ว่า การเรียนรู้ที่มีความหมายเกิดขึ้นเมื่อมีการนำความรู้ใหม่ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมที่มีอยู่ ทำให้มีการขยายความรู้ให้กว้างขึ้นจึงเกิดการเรียนรู้อย่างไม่สิ้นสุด โดยมีการแยกแยะความแตกต่างเชิงก้าวหน้า มโนทัศน์ที่มีความหมายกว้างอยู่ทางด้านบนของโครงสร้างความรู้ ส่วนมโนทัศน์ที่มีความหมายแคบและเจาะจงอยู่ด้านล่างถัดลงมาเป็นลำดับ

โนแวก และโกวิน (Novak and Cowin. 1985 : 38 – 39) ได้เสนอแนะวิธีสร้างแผนภูมิโนทัศน์ซึ่งใช้แหล่งข้อมูลจากหนังสือเรียนหรือหนังสืออื่น ๆ โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน

1. เลือก โดยให้นักเรียนอ่านและเลือกมโนทัศน์ที่สำคัญอันได้แก่ มโนทัศน์ต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นสำหรับการเข้าใจความหมายในการอ่านและเขียนมโนทัศน์เหล่านี้ไว้ในกระดาษ

2. จัดลำดับ การพิจารณาว่ามโนทัศน์ต่าง ๆ ที่เขียนไว้ มโนทัศน์ใดที่ครอบคลุมในบทอ่านมากที่สุดเป็นมโนทัศน์หลักและเป็นหัวเรื่องของแผนภูมิโนทัศน์ ต่อไปเลือกมโนทัศน์ที่มีลักษณะทั่วไปเป็นมโนทัศน์รองและมโนทัศน์ย่อย และตัวอย่างของมโนทัศน์จัดเป็นมโนทัศน์เฉพาะเจาะจง กระทำเช่นนี้จนกระทั่งมโนทัศน์ทั้งหมดถูกจัดลำดับความสำคัญ ในหมู่นักเรียนการจัดลำดับความสำคัญในมโนทัศน์รอง หรือมโนทัศน์ย่อยอาจมีความเห็นไม่ตรงกันก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญเพราะแสดงให้เห็นถึงการมองเห็นความหมายในการอ่านแตกต่างกัน

3. การสร้างแผนภูมิโนทัศน์ โดยการนำมโนทัศน์ที่จัดลำดับไว้แล้วมาจัดเป็นแผนภูมิโนทัศน์โดยเส้นโยงและคำเชื่อมที่ดี

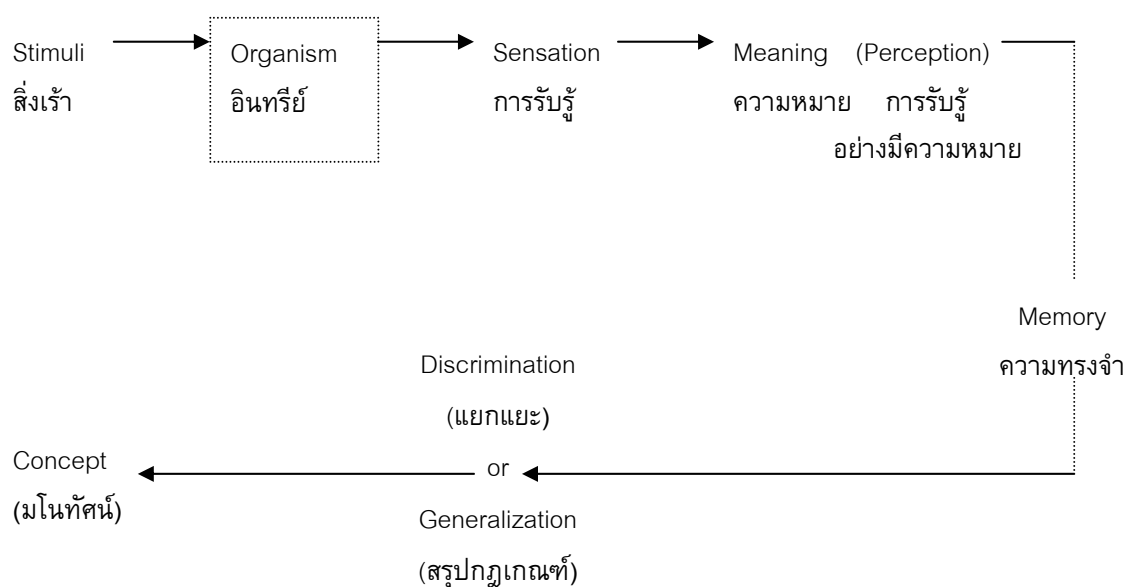
4. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุด คือ เส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์แต่ละชุด ซึ่งสามารถมีได้ในลักษณะหรือทิศทางที่ย้อนกลับขึ้นไปหรือมีความสัมพันธ์ในแนวนอนความสัมพันธ์ระหว่างชุดสังเกตได้ด้วยเส้นโยงความสัมพันธ์ที่มีลูกศรกำกับอยู่

5. ประเมินแผนภูมิโนทัศน์ด้วยตนเอง โดยทั่ว ๆ ไปการสร้างแผนภูมิโนทัศน์ในครั้งแรก

อาจมีข้อบกพร่องอยู่มากในเรื่องของตำแหน่ง ลำดับชั้น คำเชื่อมหรือเส้นโยงความสัมพันธ์ ดังนั้นผู้สร้างแผนภูมิมโนทัศน์ควรต้องประเมินและปรับปรุงแผนภูมิมโนทัศน์อย่างน้อย 1 ครั้งก่อนนำเสนอต่อไป

1.10 กระบวนการสร้างมโนทัศน์

ภัทราภรณ์ พิทักษ์ธรรม. 2543 : 23 – 24 ; อ้างอิงมาจาก นวลจิตต์ เซาว์กัรติพงษ์ (2537 : 55 – 60) ได้กล่าวถึง กระบวนการสร้างมโนทัศน์ว่า มโนทัศน์จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าไม่มีประสบการณ์ ดังนั้นบุคคลที่มีประสบการณ์ต่างกันย่อมมีมโนทัศน์แตกต่างกัน ในการสร้างมโนทัศน์ประสบการณ์ที่มากกว่าทำให้มโนทัศน์มีรายละเอียดซับซ้อนมากขึ้น

ภาพประกอบ 8 แผนภูมิแสดงกระบวนการเกิดมโนทัศน์

(นวลจิตต์ เซาว์กัรติพงษ์. 2537 : 55)

จากภาพประกอบ เมื่ออินทรีย์ (Organism) ได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า (Stimuli) ก็เกิดการรับรู้ (Sensation) เช่น เมื่อเด็กเห็นสัตว์ชนิดหนึ่งมีสีขา ขนนุ่มยาวร้องเหมียว ๆ และแม่บอกว่า “แมว” เด็กก็จะรับรู้และเกิดความหมาย (Meaning) ว่าสิ่งที่มองเห็นนี้เรียกว่า “แมว” เด็กก็จะรับรู้และเกิดความหมาย (Perception) เกี่ยวกับแมวแล้วเด็กเก็บการรับรู้ไว้ในความทรงจำ (Memory) ต่อมาเมื่อเด็กได้รับสิ่งเร้าใหม่เป็นสัตว์สีขาเช่นกัน แต่ตัวโตกว่าและเห่าเสียงดัง เด็กก็รับรู้และเปรียบเทียบภาพของสิ่งเร้าใหม่กับการรับรู้เดิมเกี่ยวกับ แมวที่มีอยู่ เด็กอาจแยกแยะไม่ออกในระยะแรกแต่ถ้าแม่ช่วยบอกสิ่งเร้าใหม่นี้คือ “สุนัข” เด็กก็สามารถแยกแยะความแตกต่าง

(Discrimination) ระหว่างสุนัขกับแมวได้ทันที และยังได้เก็บการรับรู้ที่มีความหมายเกี่ยวกับสุนัขไว้ในความทรงจำอีกส่วนหนึ่งด้วย ต่อมาเมื่อเด็กได้รับสิ่งเร้าใหม่อีก เป็นแมวที่มีลักษณะแตกต่างออกไป เช่น มีสีหรือขนาดรูปร่างต่างกัน และแม่บอกว่าเป็นแมวอีก เด็กก็เกิดการสรุปกฎเกณฑ์ (Generalization) เกี่ยวกับแมวได้และสามารถสรุปมโนทัศน์ของแมวได้ในที่สุด

1.11 แนวความคิดเกี่ยวกับการสอนมโนทัศน์

บรูเนอร์ (ภัทธราภรณ์ พิทักษ์ธรรม. 2543 : 25-26 ; อ้างอิงจาก วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 174 – 176 ; อ้างอิงจาก Bruner. 1969) ได้คิดค้นกระบวนการเรียนรู้โดยตั้งสมมติฐานขึ้นข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นทฤษฎีการเรียนรู้การสอนในหนังสือ The Process of Education ว่า “วิชาใด ๆ ก็ตามสามารถสอนให้เด็กเรียนรู้ได้เข้าใจได้อย่างได้ผลจริงจึงบางลักษณะ ไม่ว่าผู้เรียนจะเป็นใคร ในระดับวุฒิภาวะใด แต่ขึ้นอยู่กับการสอนที่เหมาะสมกับวัย และกลุ่มเป้าหมาย “ บรูเนอร์เป็นผู้นำในการคิดวาระบวนการสอนที่จะให้ผู้เรียนเรียนได้ผลดีในระยะสั้น คือ การเรียนการสอน “แก่น” หรือ “สาระ” ของวิชานั้น ๆ โดยพยายามศึกษาโครงสร้างของแต่ละวิชา และทำความเข้าใจเรื่องที่สำคัญ ๆ ในวิชาหรือแก่นที่สำคัญให้ได้ และวิธีการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์จะเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหาสาระ ส่วนทางด้านตัวผู้สอนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ต้องคำนึงองค์ประกอบ 4 ประการคือ

1. ผู้สอนต้องเข้าใจธรรมชาติของวิชาและโครงสร้างของวิชาอย่างชัดเจน นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักวิธีที่จะถ่ายทอดโครงสร้างวิชานั้น ๆ ให้กับผู้เรียน
2. ผู้สอนต้องรู้จักและเข้าใจผู้เรียนเป็นอย่างดี เพื่อจัดบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อสภาพการเรียนการสอนอันเหมาะสมกับผู้เรียน
3. ผู้สอนต้องจัดประสบการณ์เรียน โดยการฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้เหตุผลและกล้าแสดงออก การคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา
4. ผู้สอนต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธา เกิดความชอบที่จะเรียนรู้ เพราะแรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญมากที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก

1.12 วิธีสอนให้เกิดมโนทัศน์

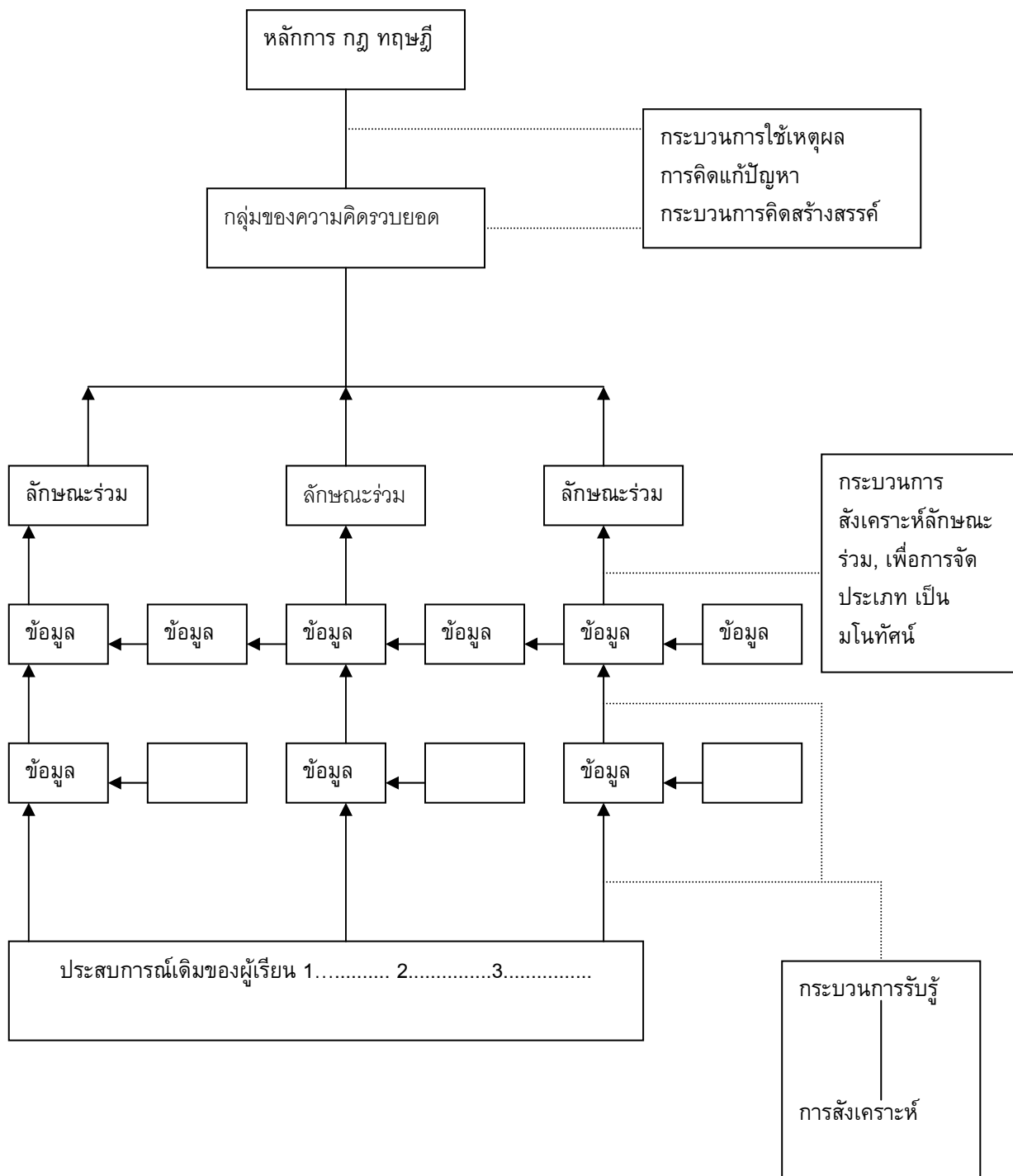
วิชัย วงษ์ใหญ่ (ภัทธราภรณ์ พิทักษ์ธรรม 2543 : 26 ; อ้างอิงจาก วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 179) ได้เสนอวิธีการสอนเพื่อให้เกิดมโนทัศน์ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การให้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงจะเป็นข้อบ่งชี้พื้นฐานสำหรับแนวคิด ทำให้เกิดการเรียนรู้หรือการสังเกต การมีทัศนคติอันกว้างที่ผู้เรียนสนใจนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจวิเคราะห์ว่า สาระหรือแก่นแท้ของข้อเท็จจริงคืออะไร

2. มโนทัศน์ ความสามารถในการเพิ่จําแนกหรือสรุปได้ อาจเป็นความสามารถที่กลับกรองมาจากข้อมูลนั้นไม่ว่าเป็นลักษณะร่วม คุณสมบัติและประเภทที่สุดแล้วแต่การศึกษาวิเคราะห์ที่ได้จากข้อมูลนั้น ๆ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ต่าง ๆ ความสามารถขั้นนี้ต้องศึกษาวิเคราะห์ว่ามโนทัศน์ใดที่มีอิทธิพล ส่งผลซึ่งกันและกัน เป็นข้อบ่งชี้ที่นำไปสู่การคิดแก้ปัญหาเกิดความคิดสร้างสรรค์หรือเกิดการคิดแบบพิจารณาความสามารถ ประยุกต์ใช้จากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

4. หลักการ คือการใช้ความสามารถขั้นสูงที่สามารถดึงเอามโนทัศน์ต่าง ๆ จากการเรียนรู้ นั้นนำมาสังเคราะห์หาเป็นหลักการ และแสวงหาวิธีการที่นำไปใช้แก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อไป หรือเพื่อเป็นการนำหลักฐานต่าง ๆ มาตั้งเป็นสมมติฐานเพื่อเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ต่อไป

ภาพประกอบ 9 แผนภูมิกระบวนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์และหลักการ
(วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 178)

กระบวนการเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์และหลักการนั้น เด็กจะเกิดขึ้นได้โดยตรงจากการที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายกระทำเองมากที่สุด ส่วนบทบาทของครูนั้นเป็นเพียงผู้สร้างโอกาสทางการเรียนรู้ (Facilitator) ให้กับเด็กเท่านั้น

1.13 การสอนให้นักเรียนสร้างแผนภูมิมโนทัศน์

โนแวกและโกวิน (Navak and Cowin. 1988 : 37 – 40) ได้เสนอวิธีการต่าง ๆ หลายวิธีในการแนะนำให้นักเรียนรู้จักการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์ ซึ่งวิธีต่าง ๆ เหล่านี้ได้เคยทดลองใช้มาแล้วในสถานการณ์ต่าง ๆ กันและล้วนได้ผลมาแล้วทั้งสิ้น ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้นำเสนอวิธีการสอนนักเรียน

การสอนเริ่มจากการแนะนำให้นักเรียนเข้าใจสาระสำคัญของมโนทัศน์เสียก่อน ซึ่งอาจอยู่ในรูปของกิจกรรมชุดหนึ่งเกี่ยวกับการเรียนและการจำ หรืออาจแนะนำให้นักเรียนรู้จักได้ง่าย ๆ โดยการนิยามให้ชัดเจนตรงไปตรงมาว่า มโนทัศน์คืออะไร วัตถุประสงค์การณ์และความสม่ำเสมอคืออะไร

กลวิธีการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์ มีดังนี้

ก. กิจกรรมการเตรียมตัวเพื่อสร้างแผนภูมิมโนทัศน์

1. ครูให้ชุดของคำที่นักเรียนคุ้นเคย 2 ชุด โดยเขียนบนกระดาษดำหรือเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะคำชุดหนึ่งเป็นวัตถุ เช่น รถยนต์ สุนัข แก้ว ต้นไม้ เมฆ หนังสือ ฯลฯ คำอีกชุดหนึ่งเป็นเหตุการณ์ เช่น ฝนตก การเล่นเกม การซักผ้า การคิด เสียงฟ้าร้อง งานวันเกิด ฯลฯ แล้วนักเรียนบอกความแตกต่างของคำทั้ง 2 ชุดเพื่อช่วยให้นักเรียนบอกได้ว่าคำชุดแรกเป็นวัตถุส่วนชุดหลังเป็นเหตุการณ์
2. ให้นักเรียนอธิบายถึงสิ่งที่คิดเมื่อได้ยินคำต่าง ๆ เช่น รถยนต์ สุนัข ฯลฯ และครูอธิบายให้เห็นว่า แม้ว่าเราจะใช้คำเดียวกัน แต่ทุกคนก็ยังคิดสิ่งที่มีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย ภาพที่เกิดขึ้นในสมองสำหรับคำเหล่านี้ คือ “มโนทัศน์” แล้วอธิบายความหมายของมโนทัศน์
3. ทำกิจกรรมเช่นเดียวกับ ข้อ 2 แต่ใช้ชุดของคำที่เป็นเหตุการณ์ และชี้ให้เห็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสมอง และครูเพิ่มเติมว่าการที่คนเราเข้าใจไม่ตรงกันเป็นเพราะว่าแต่ละคนมีมโนทัศน์ที่ไม่เหมือนกัน แม้ว่าจะเป็นมโนทัศน์ของสิ่งเดียวกัน คำเป็นสิ่งที่บอกมโนทัศน์ แต่คนเราได้รับความหมายของคำแต่ละคำแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดมโนทัศน์แตกต่างกัน
4. ครูเขียนคำเหล่านี้บนกระดาษ where, the is then with และถามนักเรียนเกิดภาพอะไรขึ้นในใจเมื่อได้ยินคำเหล่านี้ คำเหล่านี้ไม่ใช่คำที่ทำให้เกิดมโนทัศน์เราเรียกว่า คำเชื่อม (linking words) จะใช้เชื่อมระหว่างมโนทัศน์เพื่อสร้างประโยคที่มีความหมาย
5. ครูอธิบายว่าวิสามานยนาม ไม่ใช่คำที่ทำให้เกิดมโนทัศน์ แต่เป็นเพียง

ชื่อเฉพาะของคน เหตุการณ์ สถานที่ หรือวัตถุ ครอบงำตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนเห็นความแตกต่างระหว่างคำสามัญที่แสดงเหตุการณ์หรือวัตถุ กับคำวิสามานยนามซึ่งเป็นคำเฉพาะ เช่น ชื่อคำ

6. ครอบงำตัวอย่างมโนทัศน์ 2 มโนทัศน์และคำเชื่อม แล้วสร้างเป็นประโยคสั้น ๆ บนกระดานเพื่อให้เห็นการเชื่อมกันระหว่างมโนทัศน์และคำเชื่อม เพื่อให้เกิดความหมาย ตัวอย่าง เช่น สุนัขกำลังวิ่ง ท้องฟ้ามีเมฆ

7. ให้นักเรียนสร้างประโยคสั้น ๆ ของนักเรียนเอง แล้วให้บอกว่าเป็นคำใดเป็นมโนทัศน์และคำใดเป็นคำเชื่อม

8. ถ้ามีนักเรียนต่างภาษาอยู่ในชั้น ก็ให้นักเรียนคนนั้นบอกคำที่เป็นวัตถุหรือเหตุการณ์เป็นภาษาของเขา แล้วบอกให้นักเรียนในชั้นทราบว่าภาษาไม่ใช่สิ่งที่จะใช้บอกมโนทัศน์

9. ให้คำใหม่ที่นักเรียนยังไม่คุ้นเคย เช่น dire, terse หรือ canis ซึ่งมี ความหมายเฉพาะเจาะจงแล้วครูอธิบายให้นักเรียนเห็นว่าความหมายมโนทัศน์ไม่แน่นอนอาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเรียนมากขึ้น

10. เลือกตำราเรียนบางหน้า แล้วพิมพ์แจกนักเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความนั้นและบอกมโนทัศน์ที่สำคัญ ซึ่งมักจะพบมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกัน 10 – 20 มโนทัศน์ใน 1 หน้าและให้นักเรียนเลือกคำที่ใช้เชื่อม และคำที่เป็นมโนทัศน์สำคัญจากเรื่องนั้น

ข. กิจกรรมการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์

1. เลือกข้อความจากตำราเรียนหรือสิ่งพิมพ์อื่น 1-2 ย่อหน้า ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกมโนทัศน์ที่สำคัญ ซึ่งเป็นมโนทัศน์ที่ทำให้เกิดความเข้าใจความหมายของตำราที่อ่านแล้ว นำมโนทัศน์เหล่านี้เขียนบนกระดาน จากนั้นให้นักเรียนอธิบายว่ามโนทัศน์ใดสำคัญที่สุดมโนทัศน์ใดที่มีความหมายกว้างที่สุด

2. เขียนมโนทัศน์ที่มีความหมายกว้างที่สุดไว้ด้านบน แล้วเรียงลำดับมโนทัศน์จากมโนทัศน์ที่กว้างไปสู่แคบ ซึ่งนักเรียนอาจจะเรียงลำดับไม่ตรงกันทำให้เห็นว่าความหมายจากตำราอาจจะมองได้หลายแบบ

3. ให้นักเรียนเริ่มสร้างแผนผังมโนทัศน์ โดยใช้ชุดของคำที่เรียงลำดับไว้ก่อน และเลือกคำที่เหมาะสมที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ วิธีที่จะช่วยฝึกนักเรียนให้สร้างแผนภูมิมโนทัศน์ได้คือเขียนคำเชื่อม และมโนทัศน์ในกระดาษแผ่นสี่เหลี่ยมแล้วนำมาทดลองจัดแผนภูมิมโนทัศน์จนกระทั่งได้แผนภูมิมโนทัศน์ที่เหมาะสม

4. สังเกตมโนทัศน์ใดในแผนที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ระหว่างสายของมโนทัศน์แล้วให้นักเรียนช่วยกันหาคำเชื่อม

5. แผนภูมิมโนทัศน์ที่สร้างขึ้นในครั้งแรกอาจจะวางมโนทัศน์ไว้ไม่เหมาะสม

ก็ควรที่จะสร้างใหม่และชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจว่าบางครั้งเราต้องสร้างแผนภูมิโมโนทัศน์ 2-3 ครั้งจึงจะได้แผนภูมิโมโนทัศน์ที่ดี

6. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ เกณฑ์ที่ใช้ในการให้คะแนนแผนภูมิโมโนทัศน์แล้วให้คะแนนแผนภูมิโมโนทัศน์ที่สร้างขึ้นพร้อมทั้งชี้ให้เห็นจุดที่ควรเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุง

7. ให้นักเรียนเลือกบางส่วนของตำราเรียนหรือหนังสืออื่น แล้วดำเนินการตามขั้นตอน 1-6 ด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม 2-3 คน

8. เสนอแผนภูมิโมโนทัศน์ที่นักเรียนสร้างขึ้นโดยเขียนบนกระดาน หรือเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะแล้วให้นักเรียนที่เป็นผู้สร้างเป็นผู้อ่านแผนภูมิโมโนทัศน์ และอธิบายให้เพื่อนในชั้นฟัง และอธิบายให้เพื่อนในชั้นฟัง จะทำให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น

9. ให้นักเรียนสร้างแผนภูมิโมโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งที่เร้าใจ เช่น งานอดิเรก กีฬา ฯลฯ ซึ่งอาจจะติดไว้ที่ฝาผนังห้อง แล้วให้มีการวิจารณ์ระหว่างผู้ที่สนใจ

10. รวบรวมคำถามจากการสร้างแผนภูมิโมโนทัศน์ แล้วใส่ไว้ในการทดสอบเพื่อแสดงให้เห็นว่าแผนภูมิโมโนทัศน์เป็นการประเมินผลที่สามารถแสดงถึงความเข้าใจเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้

ดังนั้นในการสร้างแผนภูมิโมโนทัศน์จะเริ่มจากการเลือกคำที่เป็นโมโนทัศน์ แล้วนำมาจัดลำดับจากโมโนทัศน์ที่กว้างไปสู่โมโนทัศน์ที่แคบ โดยให้โมโนทัศน์ที่กว้างอยู่บนสุด โมโนทัศน์ที่แคบอยู่ถัดลงมา จนถึงโมโนทัศน์ที่เฉพาะเจาะจงมากที่สุดรวมทั้งตัวอย่างอยู่ด้านล่าง แล้วจึงเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างโมโนทัศน์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยลากเส้นเชื่อมโยงระหว่างโมโนทัศน์พร้อมทั้งหาคำเชื่อมที่เหมาะสมใส่กำกับลงในแต่ละเส้น

1.14 การให้คะแนนแผนภูมิโมโนทัศน์

การให้คะแนนแผนภูมิโมโนทัศน์มีขั้นตอนดังนี้

1. นับความสัมพันธ์ทั้งหมดที่สมเหตุสมผล (valid) และให้คะแนนความสัมพันธ์ละ

1 คะแนน

2. นับจำนวนของการเรียงลำดับขั้น การให้คะแนนลำดับขั้นจะนำเลขตัวใดมาคูณกับลำดับขั้นนั้นจะขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้สอน ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน ซึ่งอยู่ระหว่าง 3 – 10 เท่าของความสัมพันธ์ แล้วนำมาคูณกับจำนวนลำดับขั้นที่ผู้เรียนสร้างขึ้น แต่จะมีปัญหาถ้าลำดับขั้นของโมโนทัศน์มีจำนวนไม่สมดุลกัน ซึ่งจะใช้จำนวนของลำดับขั้นที่มีแขนงสาขามากที่สุดมานับเป็นจำนวนลำดับขั้น และจะไม่ให้คะแนนถ้ามีการจัดลำดับขั้นที่ไม่ชัดเจน

3. การเชื่อมโยงระหว่างสายของโมโนทัศน์ที่แสดงความสัมพันธ์อย่างสมเหตุสมผล จะให้คะแนน 2 – 10 เท่าของคะแนนที่ให้ในแต่ละระดับคูณด้วยจำนวนความสัมพันธ์ที่เกิดจากการเชื่อมโยง

ระหว่างสายของมโนทัศน์นี้ อาจจะทำให้นักเรียนได้อธิบายเหตุผล ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนเป็นอย่างมากสำหรับการเริ่มสร้างแผนภูมิมโนทัศน์

4. ให้นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์หรือวัตถุที่อยู่ในแผนที่มโนทัศน์ เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่านักเรียนเข้าใจถูกต้อง และให้คะแนนเช่นเดียวกับความสัมพันธ์อื่น ๆ คือ 1 คะแนน หรืออาจจะให้ครึ่งคะแนน เพราะทำได้ง่ายกว่าการหาความสัมพันธ์ หรือนักเรียนอาจจะใช้วิธีที่องจำตัวอย่างมา

ในการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์ ของอัลท์ (Ault. 1985 : 41) และแนวทางการสอนให้นักเรียนสร้างแผนภูมิมโนทัศน์ของโนแวก (Novak. 1984 : 17) สามารถนำมาสรุปขั้นตอนการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์ได้ดังนี้

1. นักเรียนทำความเข้าใจความหมายของมโนทัศน์และยกตัวอย่างคำที่เป็นมโนทัศน์
2. นักเรียนระบุมโนทัศน์ที่สำคัญของบทเรียน
3. นักเรียนจัดลำดับมโนทัศน์ จากมโนทัศน์ที่กว้างไปสู่มโนทัศน์ที่แคบ โดยให้มโนทัศน์ที่กว้างอยู่ด้านบนและมโนทัศน์ที่แคบอยู่ด้านล่างตามลำดับ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

2.1 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการสอนแบบซินดิเคท

การสอนแบบซินดิเคทเป็นวิธีการที่วิวัฒนาการจากการประชุมนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของกองทัพอังกฤษ ในปี พ.ศ.2489 กลุ่มเจ้าของโรงเรียนอุตสาหกรรมอังกฤษได้ร่วมกันจัดตั้งสถาบันการฝึกอบรมขึ้น เพื่อหามาตรการการบริหารงานอุตสาหกรรมของอังกฤษ ซึ่งต่อมาเรียกชื่อว่า วิทยาลัยการบริหารของประเทศอังกฤษ วิทยาลัยแห่งนี้ได้ใช้วิธีการประชุมของกองทัพอังกฤษ คือ ให้ผู้เข้าอบรมประชุมพิจารณาแก้ปัญหาเป็นหลักร้อย ต่อมาประชุมแบบนี้ได้แพร่หลายในประเทศอุตสาหกรรม (กรีซ อัมโภชน. 2520 : 228) สำหรับการประชุมแบบซินดิเคทในประเทศไทยนั้นได้เริ่มขึ้นที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยใช้กับการอบรมของสำนักฝึกอบรม

ในด้านการสอนแบบซินดิเคทของประเทศไทย ได้เริ่มที่หน่วยพัฒนาคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อคณาจารย์กลุ่มหนึ่งได้เข้าฝึกอบรมเรื่องนี้ที่ประเทศอังกฤษระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม 2518 หลังจากสัมมนาก็ได้นำมาเผยแพร่และได้รับความสำเร็จ วิจิตร สินสิริ ได้นำการสอนแบบซินดิเคทมาเผยแพร่ที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กับนิสิตปริญญาโท วิชาเอกการมัธยมศึกษา (ไพโรจน์ ดารามาศ. 2524 : 9)

2.2 ความหมายของการสอนแบบซินดิเคท

วิธีการสอนแบบซินดิเคทเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและช่วยสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียนให้ดีขึ้น สุนันทา สายวงศ์ (2544 : 31 – 32) ได้กล่าวถึงการสอนแบบซินดิเคทไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับชั้นเรียนประมาณ 30 คน

ผู้สอนจะแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย เรียกว่า “Subgroups หรือ Syndicate” สมาชิกของกลุ่มย่อยนี้ จะมีประมาณ 4 - 6 คน ผู้สอนจะมอบงานชิ้นหนึ่งให้แต่ละกลุ่ม เพื่อปฏิบัติงานร่วมกัน งานชิ้นหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยกรณีตัวอย่างและปัญหา 2 - 4 ปัญหา มีเอกสารอ้างอิงหลายฉบับที่ต้องอ่านเพื่อประมวลคำตอบสำหรับปัญหานั้น ๆ หรือผู้สอนอาจให้บัตรคำสั่ง เพื่อแนะนำหนังสือหรือเอกสารที่ผู้เรียนจะสามารถค้นคว้าได้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับหัวข้อนั้นก็ได้และแบ่งออกให้ชัดเจนว่าเป็นส่วนไหนหรือตอนใดของหนังสือดังกล่าว กลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มจะต้องเขียนรายงานร่วมกันฉบับหนึ่ง การเสนอรายงานของกลุ่มจะมีตัวแทนกลุ่มออกมาเสนอรายงานของกลุ่มต่อผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น ผู้สอนจะสรุปรายงานของกลุ่มต่าง ๆ รวบรวมและแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วมีการบรรยายทั้งชั้นเพื่ออภิปรายปัญหาดังกล่าวร่วมกัน

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าการสอนแบบซินดิเคท (Syndicate) หมายถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มประมาณ 4 – 6 คน และให้ศึกษาจากบัตรกำหนดงาน ซึ่งมีข้อกำหนดให้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และวิเคราะห์ประเด็นปัญหาจากกรณีตัวอย่าง แล้วนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อแก้ปัญหา โดยครูเตรียมเอกสารหรือหนังสือประกอบการค้นคว้าให้แล้วแต่ละกลุ่มเขียนรายงานเพื่ออภิปรายปัญหาร่วมกันอีกครั้ง

2.3 ขั้นตอนของการสอนแบบซินดิเคท

สุนันทา สายวงศ์ (2531 : 31 – 32) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนแบบซินดิเคทมีดังนี้

1. ขั้นเตรียม

แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 – 5 คน โดยการนับเลข แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการ ครูอธิบายหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม และเมื่อจบบทเรียนแต่ละเรื่องจะมีการเปลี่ยนหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มทุกครั้ง

2. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ใช้ภาพ แผนภูมิ เกม และวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา นำมาสนทนาซักถาม

3. ขั้นดำเนินการสอน

1. ขั้นมอบหมายงาน ครูมอบหมายงานจากบัตรกำหนดงาน เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม ซึ่งบัตรกำหนดงานประกอบด้วย

- กรณีตัวอย่าง

- ประเด็นปัญหาจากกรณีตัวอย่าง

- เอกสารประกอบการเรียนหรือ รายชื่อหนังสืออ้างอิงที่ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้า

2. ขั้นวิเคราะห์ปัญหา นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาประเด็นปัญหาตามที่กำหนดในบัตรกำหนดงาน

3. ขั้นอภิปรายปัญหา นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายเพื่อหาวิธีแก้ปัญหา

4. **ขั้นเสนองาน** นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการอภิปรายเป็นคำตอบของปัญหาจากกรณีตัวอย่าง เขียนเป็นรายงานกลุ่ม ส่งตัวแทนกลุ่มรายงานหน้าชั้นที่ละกลุ่ม และเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่นได้ซักถาม

5. **ขั้นสรุป**

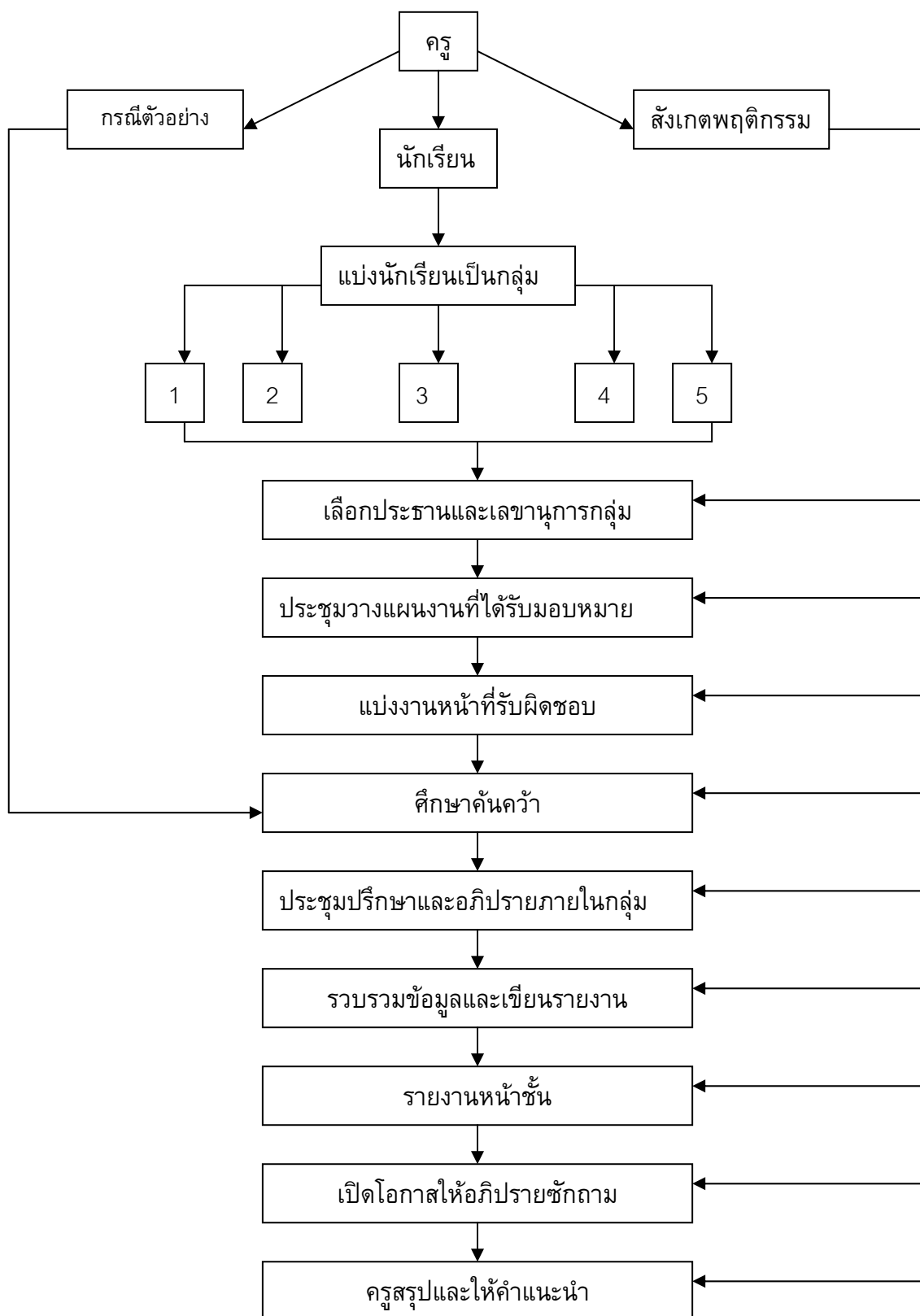
5.1 ครูสรุปรายงานของแต่ละกลุ่ม และให้คำแนะนำเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญที่นักเรียนไม่ได้กล่าวถึง

5.2 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายปัญหาอีกครั้ง และสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน

4. **ขั้นวัดและประเมินผล**

ครูวัดและประเมินผลโดยพิจารณา การรายงานของแต่ละกลุ่มและการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน การตอบคำถาม และการตรวจรายงาน

จากลักษณะและขั้นตอนดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปให้เข้าใจได้ชัดเจนเป็นแผนภูมิได้ ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 แสดงลักษณะและขั้นตอนในการสอนแบบซินดิเคต

2.4 บทบาทของครูในการสอนแบบซินดิเคท

ทวีป อภิสัทธ์ (2522 : 37) กล่าวว่า การสอนแบบซินดิเคทจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การเตรียมเอกสาร การกำหนดกรณีตัวอย่างและปัญหาที่ครูใช้สอนผู้เรียน เพื่อทำกิจกรรมและศึกษาค้นคว้า กิจกรรมของครูที่ต้องจัดเตรียมประกอบด้วยกิจกรรมของครูที่ต้องจัดเตรียมประกอบด้วย

1. กรณีตัวอย่าง ๆ และปัญหาที่จะให้ผู้เรียนศึกษาตอบปัญหา เพื่อหาข้อยุติกรณีตัวอย่างหรือปัญหาดังกล่าวไม่ควรหาคำตอบที่ได้จากเอกสารเพียงฉบับเดียว ต้องอาศัยความรู้รอบด้านมาใช้ในการแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบออกมาให้ได้

2. เอกสารวิชาการ รายชื่อหนังสือหรือตำราต้องเตรียมไว้ให้พอเพียงแก่สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่จะศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้ความรู้และแนวคิดอย่างกว้างขวาง ถ้าเป็นกรณีตัวอย่างจะต้องให้ความคิดเห็นไม่ทางตรงก็ทางอ้อมแก่ผู้เรียน ถ้าเป็นหนังสือจะต้องกำหนดหรือบ่งบอกไว้ชัดเจนว่าอยู่ที่ไหน ตอนใด เล่มที่เท่าไร

3. รวบรวมรายงานของแต่ละกลุ่ม สรุป อภิปราย นำไปแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ สรุป รายงาน บรรยาย และอภิปรายร่วมกับผู้เรียนทั้งชั้นอีกครั้งหนึ่ง เป็นการสรุปความรู้ที่ผู้เรียนควรจะได้รับเป็นครั้งสุดท้าย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทของครูในการสอนแบบซินดิเคทนั้น ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดกรณีตัวอย่าง ปัญหาจากกรณีตัวอย่าง ควรเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน และการเตรียมเอกสารให้เพียงพอในการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนครูคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ เป็นกำลังใจเมื่อผู้เรียนมีปัญหา

2.5 กิจกรรมของผู้เรียนในการเรียนแบบซินดิเคท

ทวีป อภิสัทธ์ (2522 : 37) ได้กล่าวถึงกิจกรรมของผู้เรียนในการสอนแบบซินดิเคท ดังนี้

1. แบ่งกลุ่ม ฟังคำชี้แจงจากผู้สอน รับเอกสารประกอบการเรียน กรณีตัวอย่างและปัญหาที่จะศึกษา

2. จัดแบ่งเอกสารแก่สมาชิกในกลุ่ม ให้สมาชิกศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ หรือข้อสรุปจากเอกสาร และประสบการณ์ที่สมาชิกแต่ละคนมีอยู่

3. อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่มจากศึกษาเอกสารจบลงแล้ว เพื่อรวบรวมความคิดเห็นนำไปสู่การแก้ปัญหาและหาข้อยุติในการตอบปัญหาที่กำหนดให้

4. จัดทำรายงานของกลุ่ม เพื่อเตรียมให้ตัวแทนของกลุ่มนำเสนอผู้สอนต่อไป เมื่อผู้สอนสรุปรายงานของทุกกลุ่ม และเปิดโอกาสให้อภิปรายครั้งสุดท้าย สมาชิกทุกคนควรร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็น เพื่อให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้งชัดเจน และถูกต้องตรงกันอีกครั้งหนึ่ง

2.6 ประโยชน์ของการสอนแบบซินดิเคท

ทวีป อภิลิทธิ (2522 : 39) ได้กล่าวถึงประโยชน์จากการสอนแบบซินดิเคท สรุปได้ดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนมีสิทธิในการอภิปรายเท่ากัน
2. ส่งเสริมทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนรู้จักร่วมมือแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ วิจาร์ณ และพิจารณาปัญหาด้วยความรอบคอบและมีเหตุผล
3. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้แหล่งวิชาให้เกิดประโยชน์ เช่น ทักษะในการใช้ห้องสมุด
5. ผู้สอนไม่ผูกขาดในฐานะผู้รู้แต่ผู้เดียว แต่มีบทบาทช่วยเหลือ อธิบาย แนะนำและยังช่วยให้ครูลดเวลาในการขณะที่สอนอีกด้วย
6. ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหา และมีความคิดกว้างขวางในเชิงสหวิทยาการ
7. ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
8. ผู้สอนมีโอกาสได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ว่าการสอนของครูและการเรียนของผู้เรียนเป็นอย่างไร ทำให้เข้าใจปัญหาการเรียนของผู้เรียนได้ดีขึ้น
9. ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายเพราะมีกิจกรรมให้ผู้เรียนทำหลายอย่างตาม ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ
10. สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

จากที่กล่าวมาข้างต้น การสอนแบบซินดิเคทจึงเป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้อภิปรายในกลุ่มเพื่อศึกษารณีตัวอย่างและปัญหาต่าง ๆ ที่ทางครูกำหนดให้ และนำข้อสรุปนั้นไปเสนอในชั้นเรียน โดยทุกคนในกลุ่มมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน ตลอดจนสามารถเสนอแนวคิดและยอมรับความคิดของสมาชิกภายในกลุ่มย่อยและห้องเรียน จึงเป็นไปตามปรัชญาการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ วิจาร์ณ ศึกษาค้นคว้า และทำกิจกรรมตามความสนใจความถนัดและความสามารถ

2.7 การสอนแบบเทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง

ความเป็นมาของการใช้กรณีตัวอย่างในการเรียนการสอนเริ่มขึ้นที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ในปี ค.ศ.1869 – 1870 โดยคริสโตเฟอร์ ซี แลงเดล (Christopher C. Langdell) นำไปสอนกับนักศึกษาที่เรียนวิชากฎหมาย และต่อมาในวงการแพทย์นำเอาเทคนิคการสอนแบบนี้ไปใช้ในศตวรรษที่ 19 (กาญจนา เกียรติประวัติ. ม.ป.ป. : 134)

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 82) กล่าวว่า กรณีตัวอย่างเป็นการบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ อาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคล หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง เกี่ยวกับปัญหาหรือการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง สถานการณ์แต่ละประเภทที่บันทึกไว้จะมีข้อมูล หรือรายละเอียดเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ของผู้เรียนการบันทึกเหตุการณ์จะต้อง

เปลี่ยนแปลงชื่อบุคคล สถานที่ และเวลาที่เกี่ยวข้อง เพื่อมิให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อบุคคล หรือเหตุการณ์นั้น

วัฒนาพร กระจับทุภักข์ (2542 : 33) กล่าวว่า กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีสอนซึ่งใช้กรณีหรือ เรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาดัดแปลง และใช้เป็นกรณีตัวอย่างในการเรียน ให้ศึกษาวิเคราะห์และ อภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนทางแก้ปัญหา นั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและ พิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน การอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกัน และกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาช่วยให้การเรียนการสอนมีลักษณะ ใกล้เคียงกับความจริงซึ่งมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนมีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

ทิตินา แซมมณี (2543 : 75) กล่าวว่า กรณีตัวอย่างเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็น จริง และตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็น ข้อมูลในการอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

ฤทัยวรรณ คงชาติ (2544 : 7) กล่าวว่า การสอนที่นำเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมและ สังคมที่เกิดรอบตัวผู้เรียนและคล้ายคลึงกับชีวิตมาดัดแปลง เพื่อเป็นตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็น ฝึกวิเคราะห์วิจารณ์ อภิปราย และนำไปสู่การตัดสินใจหาข้อสรุปของปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยให้ ผู้เรียนคิดร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย

จากความหมายของกรณีตัวอย่างสรุปได้ว่า กรณีตัวอย่างเป็นการนำเรื่องราวหรือ สภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตจริงมาศึกษา ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ อภิปราย เพื่อสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

2.8 วัตถุประสงค์ในการศึกษากรณีตัวอย่าง

ฉันทนา ภาคบงกช (ม.ป.ป. : 1) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการนำกรณีตัวอย่างมาให้ ผู้เรียนศึกษา ดังนี้

1. เพื่อฝึกการวิเคราะห์ และแยกแยะประเด็นปัญหา
2. เพื่อให้รู้จักการตัดสินใจอย่างมีหลักการและเหตุผล
3. เพื่อเสริมสร้างทักษะในการทำงานร่วมกับกลุ่ม
4. เพื่อฝึกและให้โอกาสผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ความรู้และเจตคติ

ซึ่งกันและกัน

2.9 รูปแบบของกรณีตัวอย่าง

ฉันทนา ภาคบงกช (ม.ป.ป. : 1) ทิตินา แซมมณี (2527 : 111) และสมพงษ์ จิตระดับ (2527 : 188 – 189) ได้กล่าวถึงรูปแบบของกรณีตัวอย่างไว้เช่นเดียวกัน ดังนี้

1. เรื่องเล่า
2. เรื่องสั้น
3. ข่าวหนังสือพิมพ์
4. เรื่องยาวตัดต่อ
5. บทสนทนาหรือคำพูด
6. รูปภาพซึ่งต่อเนื่องเป็นเรื่องราว

รูปแบบของกรณีตัวอย่างที่ได้จากการนำเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้ง 6 ประการนั้นมาสร้างเป็นกรณีตัวอย่างได้ตามที่ สมพงษ์ จิตระดับ (2527 : 187) ได้กล่าวถึงการใช้กรณีตัวอย่างว่าเป็นสื่อที่สร้างขึ้นง่าย มีสาระน่าสนใจ ผู้สอนสามารถสร้างกรณีตัวอย่าง ได้ดังนี้ คือ

1. ควรเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือมีส่วนใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิตของสังคม
2. เป็นเรื่องที่ยังหาข้อสรุปไม่ได้มีประเด็นที่ต้องใช้ความคิดเห็นของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย

ทางเลือกของความคิดเห็นหรือคำตอบมีหลายแนวและเปิดกว้าง

3. สอดคล้องกับเนื้อหาทางจริยธรรม เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียน
4. มีสาระน่าสนใจ สนุกสนาน แทรกข้อคิดที่เป็นประโยชน์
5. ควรปรับเน้นกิจกรรมที่แสดงออกและเคลื่อนไหวได้
6. ท้ายสุดของกรณีตัวอย่างจะต้องมีคำถามหรือประเด็นที่ใช้ในการอภิปรายและแสดง

ความคิดเห็น

วิธีการสร้างกรณีตัวอย่างนั้นคล้ายคลึงกับของ วิจิตร สินศิริ (ม.ป.ป. : 4) ดังนี้คือ

1. สร้างให้เหมือนหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด
2. ครอบคลุมเหตุการณ์สำคัญที่เป็นจริงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. สถานการณ์นั้นช่วยกระตุ้นให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ใช้ประสบการณ์เดิมมาเป็นเครื่องมือ

ตัดสินใจปัญหาได้อย่างกว้างขวาง

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำประสบการณ์จากการฝึกหัดไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง
- สรุปได้ว่า การสร้างกรณีตัวอย่างนั้น เป็นการฝึกการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

2.10 กระบวนการและลำดับขั้นตอนของการนำกรณีตัวอย่างไปใช้ในการเรียนการสอน

สมพงษ์ จิตระดับ (2527 : 189) ได้กล่าวถึงกระบวนการและลำดับขั้นตอนของการนำกรณีตัวอย่างไปใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้

1. ศึกษาแยกแยะหัวข้อคุณธรรมที่ต้องการสอนเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง การตั้งความคิดรวบยอด การศึกษาเพิ่มเติมคุณธรรมที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรมที่ต้องการเน้น
2. คัดเลือกข่าว เรื่องราว ตัวอย่างเหตุการณ์ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับคุณธรรมที่ต้องการสอนปรับให้เข้ากับวัย ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

3. การกำหนดขั้นตอนในการนำไปใช้ จุดมุ่งหมายลำดับขั้นของการแสดงออกวางแผน
ขั้นตอนในการทำงานต่าง ๆ

4. การนำไปใช้ในห้องเรียนตามแผนการที่ผู้สอนได้วางไว้ตั้งแต่ต้น หากทางจัดปัญหาที่อาจ
เกิดขึ้นในการเรียนให้รัดกุม

5. เพิ่มเติมเนื้อหา เอกสารเสริมประสบการณ์ แบบประเมินตนเอง

6. แนวสรุปและประเด็นที่ผู้เรียนควรได้รับ ผู้สอนสรุปและตั้งคำถามนำ เพื่อให้ผู้เรียน
สามารถสรุปความคิด สาระสำคัญของเรื่องที่น่ามาสอนได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่

2.11 ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษากรณีตัวอย่าง

วิจิตร สิ้นสิริ (ม.ป.ป. : 4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการศึกษากรณีตัวอย่าง ดังนี้

1. ทำให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหามากมายในเวลาจำกัด
2. ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และมีความกระตือรือร้น
3. ทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน ตื่นเต้น ไม่เบื่อหน่าย
4. ทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนแจ่มชัด
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือโดยไม่คิดถึงการแข่งขัน
7. ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการพิจารณาเหตุการณ์ที่เรียนอย่างรอบคอบ อภิปรายปัญหา
ได้ลึกซึ้ง มีหลักการ เหตุผล คุณธรรม และมองทิศทางแนวคิดของตนได้ทะลุปรุโปร่งทำให้ผู้เรียนได้
พบปัญหาต่าง ๆ ก่อนที่จะเกิดในชีวิตจริง

8. ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำปัญหาที่ยุ้งยากให้เป็นปัญหาง่ายขึ้น
9. ทำให้ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้แนะแนวทาง
10. เป็นการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบ
11. ใช้แนวทางกระบวนการตัดสินใจในการแก้ปัญหาในอนาคต
12. การตัดสินใจปัญหาแม้จะผิดพลาดก็ไม่ทำให้เกิดผลเสียหายจริง แต่เป็นบทเรียนที่สอน
ให้รู้จักปรับปรุงต่อไป

ทีศนา แชมมณี (2543 : 77) ได้กล่าวถึง ข้อดีของการศึกษากรณีตัวอย่างไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิด
แก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น
2. ช่วยให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง และได้ฝึกแก้ปัญหาโดยไม่ต้อง
เสี่ยงกับผลที่จะเกิดขึ้น
3. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และส่งเสริม
การเรียนรู้จากกันและกัน

4. ให้ผลดีมากสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความรู้ และประสบการณ์หลากหลายสาขา

2.12 การใช้การ์ตูนในการสอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ความหมายของการ์ตูน

การ์ตูน (Cartoon) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2526 (2539 : 90) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การ์ตูนคือ ภาพล้อ ภาพตลก บางที่เขียนเป็นภาพบุคคล บางที่เขียนเป็นภาพแสดงเหตุการณ์ที่ผู้เขียนตั้งใจล้อเลียน จะให้ดูรู้สึกรำคาญ บางทีก็เขียนติดต่อกันเป็นเรื่องยืดยาว

ส่วน วิชิต และ สชูลเลอร์ (Wittich and Schuller. 1986 : 154 – 155) ได้อธิบายความหมายของการ์ตูนว่าเป็นสิ่งที่จำลองความคิดของบุคคล หรือจำลองมาจากสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความคิดของคนทั่วไป การ์ตูนทำให้คนได้เข้าใจถึงความคิด เข้าใจถึงเรื่องราวต่าง ๆ และในเวลาเดียวกันก็เกิดความรู้สึกขบขันไปด้วย

ซึ่ง กิตติคุณ รุ่งเรือง (2544 : 38-39) ได้อธิบายความหมายของการ์ตูนไว้ว่า เป็นภาพวาดหรือลายเส้นที่แสดงความคิดของบุคคล หรือสถานการณ์ที่มีลักษณะผิดเพี้ยนจากความเป็นจริง แต่ก็ยังยึดหลักเกณฑ์ของความเป็นจริงอยู่บ้าง เพื่อสื่อความหมายและมุ่งให้เกิดอารมณ์สนุกสนาน ด้วยการล้อเลียนเสียดสี ประชดประชัน

สรุปได้ว่า การ์ตูนคือ ภาพล้อ ภาพตลก บางที่เขียนเป็นภาพบุคคล บางที่เขียนเป็นภาพแสดงเป็นสิ่งที่จำลองความคิดของบุคคลที่จำลองสถานการณ์ที่ยึดหลักเกณฑ์ของความเป็นจริง เพื่อสื่อความหมายและมุ่งให้เกิดอารมณ์สนุกสนาน ด้วยการล้อเลียน เสียดสี ประชดประชัน

ประโยชน์ของการ์ตูนต่อการเรียนการสอน

กิตติคุณ รุ่งเรือง (2544 : 39 - 40) ได้กล่าวถึงประโยชน์การ์ตูนต่อการเรียนการสอน ดังนี้ การ์ตูนเป็นสื่อการสอนประเภทหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถหาหรือสร้างขึ้นใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งประโยชน์ของการ์ตูนมีดังต่อไปนี้

1. ช่วยกระตุ้นหรือสร้างความสนใจของผู้เรียน
2. ช่วยประกอบการอธิบายความรู้ให้เห็นความจริงในเชิงรูปธรรม
3. ช่วยสื่อความหมายในบทเรียนให้เข้าใจง่ายขึ้น
4. ช่วยสร้างความประทับใจและก่อให้เกิดความจดจำบทเรียนได้นานยิ่งขึ้น
5. ช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนให้สนุกสนานและผ่อนคลายในชั้นเรียน
6. ช่วยสร้างทัศนคติ ค่านิยม และจิตสำนึกที่ดีแก่ผู้เรียน
7. ช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและโลกทัศน์ที่กว้างไกลแก่ผู้เรียนได้
8. ช่วยสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ต่อผู้เรียนได้

9. สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำงานเป็นหมู่คณะได้ เช่น การเขียนภาพการ์ตูนประกอบคำบรรยายในบทเรียนได้

10. ช่วยสร้างเสริมความสามารถในการอ่านภาพของผู้เรียนได้

บทบาทของการ์ตูนต่อการเรียนการสอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การ์ตูนเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนมาก ประมาณจำนวนมากมีความต้องการและหลงใหลการ์ตูน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนักจิตวิทยาที่พบว่าเด็ก ๆ จะชอบภาพลายเส้น ลักษณะสัญลักษณ์มากกว่าภาพเหมือนจริงที่ซับซ้อน ดังนั้นเด็กจึงรับรู้ภาพการ์ตูนได้ดี การที่จะนำการ์ตูนมาใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องมีแนวทางที่จะปรับใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา จุดประสงค์ของบทเรียนตลอดจนอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในลักษณะดังต่อไปนี้

1. การเขียนการ์ตูนบนกระดานดำ ครูผู้สอนสามารถเขียนภาพการ์ตูนง่าย ๆ เช่น การ์ตูนก้านไม้ขีดบนกระดานดำ เพื่อสร้างบรรยากาศให้น่าสนใจแก่บทเรียน การเขียนภาพประกอบการเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ที่ดีในวิชาประวัติศาสตร์หรือการใช้การ์ตูนอธิบายความหมายของศัพท์ต่าง ๆ เป็นต้น

2. การใช้การ์ตูนเพื่อสอนเนื้อหาวิชาโดยตรงในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์บุคคลสำคัญ สิ่งแวดล้อม โดยผู้สอนอาจสร้างเป็นการ์ตูนเรื่อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและรับรู้ได้ดีกว่าการอ่านหนังสือเรียน

3. การใช้การ์ตูนประกอบแผนภูมิในวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและสามารถจดจำเนื้อหาได้ดีกว่าการใช้ข้อความบรรยาย

4. การใช้การ์ตูนประกอบภาพโฆษณา เพื่อเป็นการชักชวนให้ผู้เรียนร่วมกระทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือในการสร้างค่านิยมที่พึงปรารถนาในการสอนจริยธรรม หรือหน้าที่ทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การปฏิบัติตามกฎหมายจราจร โดยครูผู้สอนสามารถสร้างการ์ตูนประกอบภาพโฆษณาซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ไม่ต่อต้านกับค่านิยมที่ปลูกฝัง แต่ผู้เรียนจะรู้สึกที่กำลังได้รับความขบขันจากภาพการ์ตูน ในบางครั้งการใช้การ์ตูนซึ่งผู้เรียนรู้จักดีหรือชื่นชอบจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับตัวการ์ตูนนั้น และนำไปสู่ความพึงพอใจที่จะปฏิบัติตาม

หลักการเลือกการ์ตูนประกอบการเรียนการสอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กิตติคุณ รุ่งเรือง (2544 : 40) ได้กล่าวว่า การนำการ์ตูนมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาลักษณะความเหมาะสมของการ์ตูน เพื่อให้สอดคล้องกับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียน จึงจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายได้ดีและส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

การเลือกการตูนประกอบการเรียนการสอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้สอนควรมีหลักในการเลือกการตูนดังนี้

1. เลือกการตูนที่ไม่เป็นนามธรรมมากเกินไปควรเลือกการตูนแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนและมีลักษณะที่เด่นชัดจำได้ง่าย
2. เลือกการตูนที่มีลักษณะบ่งชี้ชัดเจนเฉพาะเรื่อง เช่น การตูนที่มีลักษณะเสียศีลทางการเมือง หรือการตูนที่บ่งบอกถึงคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น
3. เลือกการตูนที่เหมาะสมกับประสบการณ์ของผู้เรียนคือ ผู้สอนต้องคำนึงถึงว่าผู้เรียนนั้นได้เคยศึกษาหรือประสบกับสิ่งนั้น ๆ มาแล้วเป็นพื้นฐานหรือไม่
4. เลือกการตูนที่มีลักษณะเหมาะสม คือเหมาะสมกับขนาดความยาวของเรื่อง ภาพ สี สันวนัยและระดับความรู้ของผู้เรียน
5. เลือกการตูนที่เน้นเรื่องธรรมชาติหรือความดีอยู่เหนือความชั่ว ตลอดจนส่งเสริมให้มีความเคารพในความอาวุโสกว่า
6. เลือกการตูนที่เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้เรียนโดยกล่าวถึงชีวิตที่ราบรื่นประสบความสำเร็จในชีวิตแต่ต้องไม่ทำให้เกิดความเพ้อฝันเกินความเป็นจริงจนไม่สามารถกระทำได้
7. เลือกการตูนที่ไม่ชี้ช่องทางให้ผู้เรียนกระทำผิดกฎหมายและเลียนแบบอาชญากรหรือนำเกลียดน่ากลัว ลามกอนาจาร
8. เลือกการตูนที่ไม่ใช้คำเยาะเย้ย ถากถางดูหมิ่นสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือใช้คำพูดที่หยาบคาย
9. ควรเป็นการตูนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถในทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ตลอด 12 ปีการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1 – 51) เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยการนำวิทยากรจากแขนงวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน เป็น 5 สาระ ได้แก่

สาระที่ 1	ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
สาระที่ 2	หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
สาระที่ 3	เศรษฐกิจศาสตร์

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

3.1 ความสำคัญของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อาศัยการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลาการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวเองกับสภาพแวดล้อม ทำให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมโดยให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านความรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา ปรัชญาและศาสนา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น แต่ละวิชาในลักษณะบูรณาการหรือสหวิทยาการ

2. ด้านทักษะกระบวนการ ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะและกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ทักษะความคิด เช่น การสรุปความคิด การแปลความ การวิเคราะห์หลักการและการนำไปใช้ตลอดจนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ทักษะการแก้ปัญหาตามกระบวนการทางสังคมศาสตร์ กระบวนการสืบสอบ เช่น ความสามารถในการใช้การคำถาม และการตั้งสมมติฐานอย่างมีระบบ การรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมติฐานและสรุปเป็นหลักการ

2.3 ทักษะการเรียนรู้ เช่น ความสามารถในการแสวงหาข้อมูลความรู้โดยการอ่าน การฟัง การสังเกต ความสามารถในการสื่อสาร โดยการพูด การเขียน และการนำเทคโนโลยีและสื่อวารสารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้

2.4 ทักษะกระบวนการกลุ่ม เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่มปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ สร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลดข้อขัดแย้งและแก้ปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านเจตคติ และค่านิยม กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น และ

เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่มรักท้องถิ่น รักประเทศไทย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศไทย เห็นคุณค่าอนุรักษ์และพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. ด้านการจัดการและการปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

จากความสำคัญของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรม ยังมีทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดี ตลอดจนการนำความรู้ทางจริยธรรมทางศาสนามาพัฒนาตนเองและสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.2 คุณภาพของผู้เรียนจากกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ต่อตนเองและผู้อื่น ต่อสภาพแวดล้อมทำให้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์กับสังคมส่วนรวม

2. ยึดมั่น ศรัทธาและดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก

3. มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และสามารถนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาควิชาในความเป็นไทย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีระบบ และนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้

5. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากคุณภาพของผู้เรียนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พอสรุปได้ว่าต้องการให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่เหมาะสม กับคนไทยและเป็นพลเมืองดีของชาติ ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสันติสุข มีคุณภาพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

3.3 กระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่เรียน หลักการเรียนรู้การสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. จัดการเรียนรู้การสอนที่มีความหมาย โดยเน้นแนวความคิดที่สำคัญ ๆ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ทั้งในและนอกโรงเรียนได้ มากกว่าที่จะศึกษาในสิ่งที่เป็นเนื้อหาหรือข้อเท็จจริงที่มากมาย กระจัดกระจายแต่มีแก่นสาร ด้วยการกิจกรรมที่มีความหมายต่อผู้เรียนด้วยการประเมินผลที่ทำให้ผู้เรียนต้องใส่ใจในสิ่งที่เรียน เพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาได้เรียนรู้และสามารถทำอะไรได้บ้าง

2. จัดการเรียนรู้การสอนที่บูรณาการตั้งแต่หลักสูตรหัวข้อที่เรียน โดยเชื่อมโยงเหตุการณ์ พัฒนาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกเข้าด้วยกัน ด้วยการชี้แหล่งความรู้ สื่อและเทคโนโลยี และสัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ

3. จัดการเรียนรู้การสอนที่เน้นการพัฒนา ค่านิยม จริยธรรม จัดหัวข้อหน่วยการเรียนรู้ที่สะท้อนค่านิยม จริยธรรม ปทัสถานในสังคม การนำไปใช้จริง ในการดำเนินชีวิต ยอมรับและเข้าใจในความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตนและรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม

4. จัดการเรียนรู้การสอนที่ทำท่าย คาดหวังให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ทั้งในส่วนตัวตนและการเป็นสมาชิกกลุ่ม ให้ผู้เรียนใช้วิธีการสืบเสาะ จัดการกับการเรียนรู้ของตนเองใส่ใจและเคารพในความคิดของผู้เรียน

5. จัดการเรียนรู้การสอนที่เน้นการปฏิบัติให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด ตัดสินใจสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดการตัวเอง ๆ ได้ มีวินัยในตนเอง เน้นการจัดกิจกรรมที่เป็นจริงเพื่อนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตจริง

จากกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สรุปได้ว่า ควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความหมาย เน้นการบูรณาการและพัฒนา ค่านิยม จริยธรรมที่ดีงามให้กับผู้เรียน การประเมินผลต้องเป็นธรรมและต่อเนื่อง ให้ข้อมูลย้อนกลับได้ ซึ่งวัดจากผลการปฏิบัติงานหรือการสอบโดยการประเมิน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก โดยอิสระและสร้างสรรค์

3.4 การวัดและประเมินผลทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติแสวงหาความรู้ มีการทำโครงการ/โครงการ เป็นผู้ผลิตผลงาน รวมทั้งมี การทำงานกลุ่ม และการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (portfolio) ดังนั้นในการวัดและประเมินผลทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเน้น ความสามารถและคุณลักษณะที่แท้จริงของผู้เรียน จะต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ดังนี้

1. การทดสอบ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ ความคิด ความก้าวหน้าในสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเขียนตอบ บรรยายความ และแบบเติมคำสั้น ๆ แบบถูกผิด แบบจับคู่
2. การสังเกต เป็นการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน ความสัมพันธ์ในระหว่างทำงานกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน การวางแผน ความอดทน วิธีการแก้ปัญหา ความคล่องแคล่วในการทำงาน การใช้เครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนรู้การสอน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนสามารถใช้การสังเกตได้ตลอดเวลา ซึ่งอาจจะมีการสังเกตอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดเวลาและบุคคลที่จะสังเกต หรือการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการสังเกตโดยทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจง โดยผู้สอนจัดทำเครื่องมือประกอบการสังเกต โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งที่สังเกต กำหนดเกณฑ์และร่องรอยที่จะใช้เป็นแนวทางในการสังเกตด้วย แล้วทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) แบบประมาณค่า (rating Scale)
3. การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามพูดคุยเพื่อค้นหาข้อมูลที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจน ในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในการทำงานโครงการ/โครงการ การทำงานกลุ่ม กิจกรรมประจำวัน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์อาจเป็นตัวเอง เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งผู้ปกครอง นักเรียนด้วย การสัมภาษณ์อาจทำอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดวัน เวลา และเรื่องที่จะสัมภาษณ์อย่างแน่นอน และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นการพูดคุยไม่เฉพาะเจาะจง ซึ่งทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีและได้ข้อมูลที่ชัดเจนสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยผู้สอนจะตั้งข้อความไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้พูดคุยได้ตรงประเด็น เช่น ทำไมจึงเลือกทำงานนี้ มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร ได้คุณค่าอะไรจากการทำงานนี้ มีความรู้สึกอย่างไรในการทำงานนี้ ผลงานมีจุดเด่นจุดด้อยอะไรบ้าง ควรจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร
4. การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงานเพื่อประเมินการสร้างผลงานชิ้นงานให้สำเร็จ การสาธิต การแสดงออกถึงทักษะและความสามารถของผู้เรียนให้ปรากฏในงานที่ตนสร้างขึ้น การประเมินภาคปฏิบัติ จะต้องจัดทำเครื่องมือประเมินโดยผู้สอนจัดทำ

ประเด็นการประเมิน และองค์ประกอบการประเมินและจัดทำเครื่องประกอบการประเมินด้วย เช่น scoring rubric, rating scale และ checklist

5. scoring rubric เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและประเด็นที่จะประเมินเพื่ออธิบาย ลักษณะของคุณภาพ หรือการกระทำเป็นระดับคุณภาพหรือปริมาณหรือระดับความสามารถเพื่อเป็น แนวทางในการประเมิน และเป็นข้อมูลสำคัญแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครองหรือผู้สนใจอื่น ๆ ได้ทราบว่า ผู้เรียนรู้อะไร ทำได้มากเพียงใด มีคุณภาพผลงานเป็นอย่างไร โดยผู้ประเมินอาจจะให้คะแนนเป็น ภาพรวม หรือจำแนกองค์ประกอบก็ได้

6. การประเมินแฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) เป็นการประเมินความสามารถ ในการผลิตผลงาน การบูรณาการความรู้ ประสบการณ์ ความพยายาม ความรู้สึก ความคิดเห็นของ นักเรียนที่เกิดจากการสะสม รวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงาน การสะท้อนความคิดเห็นต่อผลงาน รวมทั้งการประเมินผลงาน การประเมินแฟ้มสะสมผลงานจะประเมินการจัดการ ความคิดสร้างสรรค์ หลักฐานแสดงความรู้ความสามารถในผลงานอันแสดงถึงความสัมฤทธิ์ผล ศักยภาพของผู้เรียนใน สถานะการเรียนรู้นั้น

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

4.1 ความหมายของวินัย

การที่บุคคลจะมีวินัยนั้น นักทฤษฎีทางจิตวิทยาและสังคมวิทยาเชื่อว่าต้องมีพื้นฐานมาจาก วัยแรกเริ่มของชีวิต วินัยในตนเองเป็นลักษณะที่มีความสำคัญต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและ คุณธรรมของบุคคลคำว่า “วินัย” มีความหมายที่อธิบายกันไว้หลากหลายดังนี้

คำว่า “วินัย” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Discipline” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 744) หมายถึง การอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ อันได้แก่ การปฏิบัติตน ตามระเบียบข้อบังคับที่ได้บัญญัติไว้แล้ว นอกจากนี้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษาให้ความหมาย ของวินัยเหมือนกันได้แก่

ภิญโญ สาร (2523 : 402) กล่าวว่า วินัย เป็นระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนด ขึ้น เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ได้ปฏิบัติตามและระเบียบบางประการไม่ได้กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์ อักษร หากแต่เป็นความคาดหวังของครูที่จะให้นักเรียน นักศึกษาวางตัวหรือประพฤติตนทั้งใน สถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ถ้านักเรียน นักศึกษาประพฤติตนผิดไปจากระเบียบและความ คาดหวังของครู ก็ถือว่าทำผิดวินัย และครูอาจใช้วิธีลงโทษต่าง ๆ กัน ตามความเหมาะสมของ ความผิดนั้น

เพยาวี เกาทัณฑ์ทอง (2534 : 10) ได้ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัย หมายถึง ระเบียบ ข้อบังคับที่วางไว้เพื่อแนวทางปฏิบัติให้บุคคลใช้ควบคุมความประพฤติของตนในการปฏิบัติตามแบบ

แผนข้อบังคับซึ่งทางโรงเรียนกำหนดหรือไม่ได้กำหนดไว้ เพื่อฝึกฝนให้บุคคลอยู่ในความถูกต้องมีเหตุผล ซึ่งจะก่อให้เกิดวินัยในตนเองที่จะทำให้บุคคลเป็นคนดี เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนและความเป็นระเบียบของสังคม

ไซติ บุญนิธิวินิช (2541 : 18) ได้กล่าวว่า วินัย เป็นระเบียบข้อบังคับที่วางไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้บุคคลใช้ควบคุมความประพฤติของตนในการปฏิบัติตามแบบแผนข้อบังคับ เพื่อฝึกให้บุคคลอยู่ในความถูกต้อง มีเหตุผล ที่จะทำให้บุคคลเป็นคนดีเพื่อความสงบสุขในชีวิตตน

จากความหมายทั้งหมดที่ได้กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผนข้อบังคับที่สังคมกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคคลในสังคม เป็นสิ่งควบคุมให้บุคคลอยู่ในระเบียบแบบแผนเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบ ความสงบสุขของสังคม

ส่วนความหมายของควมมีวินัยในตนเองมีนักการศึกษาให้ความหมายไว้ ดังนี้ คือ

อิงลิช และอิงลิช (English and English. 1958 : 487) ให้ความหมายว่า ควมมีวินัยในตนเองเป็นลักษณะของการนำตนเองควบคุมหรือบังคับตนเองโดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่บุคคลได้สร้างขึ้นสำหรับตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจ

กู๊ด (Good. 1959 : 676) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง การบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเอง และเป็นอำนาจอันเกิดจากการเรียนรู้หรือการยอมรับในคุณค่าอันใด อันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถควบคุมบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

อาร์เธอร์ (Arthur. 1985 : 678) กล่าวว่า วินัยในตนเองคือความเคยชินจากการปฏิบัติในการควบคุมตัวเองท่ามกลางแรงกระตุ้นต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่หวังไว้ ทั้งนี้รวมถึงการรู้จักกลโทษตนเองเมื่อกระทำผิดด้วย

กรุณา กิจขยัน (2517 : 6) ได้กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง แม้ว่าจะมีสิ่งเร้าภายนอก เช่น บุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเอง เช่น ความปรารถนาเป็นอุปสรรคก็ตาม ก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้

ภัทรา นิคมานนท์ (2517 : 13) ได้กล่าวว่า ควมมีวินัยในตนเอง หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใด ๆ อันจะเป็นผลทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคตและจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนและผู้อื่นโดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคมและไม่ขัดกับสิทธิของผู้อื่น

วรรณวิภา ทองงอก (2517 : 9) กล่าวว่า ควมมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับจากสิ่งแวดล้อมภายนอก รวมทั้งสังคมที่สังกัดอยู่ วินัยเป็นคุณลักษณะของการจัดระบบภายในตนเองหรือการควบคุมตนเองแต่ละคนจะพัฒนาไปตามการรับรู้ของตนเอง การควบคุมภายในตนเองสำคัญกว่า

ความต้องการ การมองเห็น และการยอมรับของผู้อื่นที่มีต่อการแสดงออกของเด็ก วินัยในตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523 : 2 – 3) ได้กล่าวถึง วินัยแห่งตนว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลตนเอง เมื่อตนทำดีและลงโทษตนเองเมื่อทำชั่ว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนหรือความสามารถที่จะยับยั้งเป็นตัวของตัวเอง

บัณฑิตา ศักดิ์อุดม (2523 : 11) ได้กล่าวถึง วินัยในตนเองว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองทั้งอารมณ์และพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการแม้จะมีสิ่งเร้าภายนอก เช่น บุคคลอื่น หรือจากสิ่งเร้าภายใน ความปรารถนาเป็นอุปสรรคขัดขวางก็ตาม ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปตามที่ตนเองได้ตั้งใจไว้ รวมไปถึงการรู้จักกาลเทศะไม่กระทำการใด ๆ อันก่อให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองและผู้อื่น สนใจและเอาใจใส่ต่อสังคมปฏิบัติตามกฎของสังคม

จิราพร มุลสถาน (2523 : 9) ได้กล่าวถึง วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลด้วยอำนาจภายในของบุคคลนั้น เพื่อให้พฤติกรรมของตนเป็นไปตามที่มุ่งหวังและตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม แม้จะมีสิ่งเร้าภายนอก เช่น บุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเอง เช่น อุปสรรคหรือความปรารถนาก็ตาม ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรืออารมณ์ของตนที่มุ่งหวังไว้

วิวัฒน์ อัครวานิชย์ (2523 : 8) ได้กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเอง โดยสำนึกด้วยตนเองซึ่งพฤติกรรมของวินัยในตนเองประกอบด้วย ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ ความอดทน ไม่กังวลใจ มีความมั่นใจในตนเอง มีความเห็นใจ ไม่เกรงใจ โดยปราศจากเหตุผลมีความตั้งใจจริง มีความรู้สึกผิด รวมทั้งมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามระเบียบของสังคมด้วย

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 248) ได้กล่าวถึงการมีวินัยในตนเองไว้ว่า หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ

สมชาย สิงห์พันธุ์ (2526 : 9) ได้กล่าวถึง วินัยในตนเองไว้ว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรม การอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต

ธวัชชัย ชัยจรีฉายากุล (2529 : 99) ได้กล่าวถึงความมีวินัยในตนเองไว้ว่า หมายถึง การควบคุมตนเองให้กระทำการและปฏิบัติตนอยู่ในกรอบหรือทิศทางที่เหมาะสม

อำพร กาทอง (2529 : 7) ได้กล่าวถึง วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้โดยเกิดจากการสำนึกขึ้นมาเอง แต่ทั้งนี้จะต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นผลทำให้เกิดความยุ่งยากแต่ตนในอนาคต และ

จะต้องเป็นสิ่งก่อกำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและผู้อื่น โดยไม่ขัดต่อระเบียบของสังคมและไม่ขัดต่อสิทธิของผู้อื่น

กาญจนา มีพลัง (2532 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า การมีวินัยแห่งตน หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการและระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมโดยเกิดจากการสำนึกตัวขึ้นมาเอง อันจะก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและต่อสังคม

สำรวย วรเดชะคงคา (2534 : 28) ได้กล่าวถึงวินัยในตนเองไว้ว่า หมายถึงการแสดงออกถึงวินัยที่มองเห็นได้จากภายนอก โดยเป็นสิ่งที่เกิดจากภายในที่มาจากการอบรมสั่งสอนประกอบด้วยเหตุและผลอย่างดีในบรรยากาศที่รักและหวังดี

ธวัชชัย ใจเย็น (2535 : 77) ได้กล่าวไว้ว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นคุณสมบัติที่ดีงามที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล มุ่งสามารถที่จะแสดงออกมาได้ทั้งอารมณ์ ความรู้สึก เจตคติ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากสามัญสำนึกจากภายในร่างกายที่ได้รับการอบรมปลูกฝังซึมซาบของมนุษย์ในสังคมด้วยความสมัครใจและมีความมุ่งมั่นที่จะกระทำในสิ่งที่ดี

ณัฐพร สตาภรณ์ (2540 : 13) ได้กล่าวไว้ว่า วินัยในตนเองเป็นความสามารถอันเกิดจากตัวบุคคลนั่นเอง ในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังซึ่งส่วนใหญ่แล้วสังคมมุ่งหวังให้พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมานั้นมีความสอดคล้องกับระเบียบของสังคมที่วางไว้

อรวรรณ พาณิชปฐมพงษ์ (2542 : 10) ได้กล่าวไว้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้โดยเกิดจากความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีงาม ซึ่งจะไม่ทำการใด ๆ ที่ทำให้เกิดความยุ่งยากเดือดร้อนต่อตนเองและบุคคลอื่นในอนาคต

วสัน ปุณผล (2542 : 10) ได้กล่าวไว้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคม และเกิดจากความรู้สึกมองเห็นคุณค่าในการปฏิบัติ มิได้เกิดจากข้อบังคับจากภายนอกเท่านั้น แม้จะมีอุปสรรค ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น

ธิติมา จักรเพชร (2544 : 5) ได้กล่าวไว้ว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การกระทำของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ซึ่งจะเป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียน โดยเกิดจากความสำนึกตัวขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอกและภายในเป็นอุปสรรค ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้

ยุทธกร ธามา (2546 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเอง โดยการแสดงออกปราศจากการบังคับทั้งทาอารมณ์และกระทำ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปความหมายของ วินัยในตนเองได้ว่า คือความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์และพฤติกรรมให้ปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้อง โดยไม่ได้เกิดจาก

กฎเกณฑ์ ข้อบังคับของสังคมแต่เกิดจากการเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้ตนเองและสังคม

4.2 ประเภทของวินัย

ธิติมา จักรเพชร (2544 : 9) แบ่งประเภทของวินัย เป็น 2 ประเภท คือ

1. วินัยในตนเอง (Self – discipline) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้ว ก็จะลดปัญหาในด้านการปกครองนักเรียนได้อย่างมากโรงเรียนไม่จำเป็นต้องออกข้อบังคับระเบียบให้มากมาย การควบคุมและการปกครองก็สะดวกสบาย เพราะตัวเองจะต้องรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางได้อย่างสุขสบาย รู้จักความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ

2. วินัยส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ (External Authority Discipline) หมายถึง วินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอกเพื่อบังคับให้ส่วนรวมปฏิบัติตามให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น วินัยส่วนรวมนี้จะต้องตั้งกฎเกณฑ์เป็นแนวทางกลาง ๆ ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น วินัยในการแต่งกายและวินัยในเครื่องความเคารพซึ่งมีข้อดี คือ

2.1 สามารถรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้อยู่ในระดับที่ดีและควรส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น

2.2 รู้จักดำเนินงานอย่างได้ผลแก่ส่วนรวม

2.2 สามารถดำเนินงานเป็นหมู่คณะโดยมีคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งคณะกรรมการจะต้องเป็นผู้มีวินัยที่ดี จึงจะทำงานของหมู่คณะได้สำเร็จ

4.3 ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง

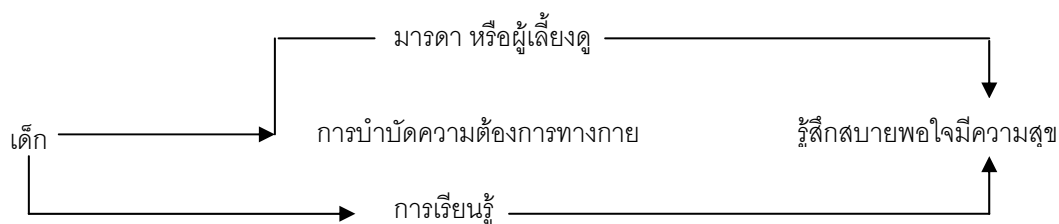
ธิติมา จักรเพชร (2544 :13 –16) ได้อธิบายการเกิดวินัยในตนเอง คือ

1. ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเองของเมอเวออร์ (Mowrer) การเกิดควมมีวินัยในตนเองนั้นจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกจนกระทั่ง เติบโตขึ้นมา สิ่งสำคัญก็คือ ความสัมพันธ์ของผู้เป็นบิดา มารดา หรือผู้ปกครองเลี้ยงดู อันจะนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลกับตนเอง หรือสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น ซึ่งเมอเวออร์ได้อธิบายว่าทารกหรือเด็กต้องการจะเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดูตน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 บุคคลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กทารก คือ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองดูแลที่เป็นผู้ที่บ้ำบัด ตอบสนองความต้องการของทารก เช่นได้กินนมเมื่อหิว มีผู้ปัดขู่งให้เมื่อถูกยุงกัด ฯลฯ เมื่อทารกได้รับบ้ำบัดหรือตอบสนองความต้องการก็จะรู้สึกสบายพอใจและมีความสุขความรู้สึกเหล่านี้ เกิดจากการเรียนรู้ที่ได้รับการตอบสนองความต้องการของตัวเอง ดังนั้นบุคคลสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก คือ บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลนั่นเอง

1.2 ความรัก ความพอใจ ความผูกพันของเด็กที่มีต่อบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล นำไปสู่การปฏิบัติตามสั่งสอน หรือใช้เป็นตัวอย่างที่เด็กจะเลียนแบบทั้งคำพูดและการกระทำ ทำให้เขาเกิดความสุขความพอใจ อันเป็นลักษณะของการให้รางวัลแก่ตนเอง การเลียนแบบเหล่านั้น จะทำตามที่ดีและไม่ดีที่ลักษณะเหล่านั้นอยู่ในตัวเองของผู้ที่ตนเองรักและพอใจความสามารถ ในการให้รางวัลตนเองโดยการเลียนแบบนี้เมอเรอร์เชื่อว่า จะปรากฏในเด็กที่อายุประมาณ 8-10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ที่มีวุฒิภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะควบคุมตนเอง ให้ปฏิบัติตามอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การตอบโต้เมื่อเกิดความรู้สึกคับข้องใจ ความกลัว ฯลฯ สำหรับผู้ที่ขาดวินัยในตนเองหรือขาดการควบคุมตนเอง ก็เพราะไม่ได้ผ่านการเรียนรู้ตั้งแต่วัยทารกจึงกลายเป็นบุคคลขาดการยับยั้งชั่งใจในการกระทำ กลายเป็นผู้ที่ทำผิดกฎเกณฑ์และกฎหมายบ้านเมืองอยู่เสมอ ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงสรุปได้ว่า การเกิดวินัยในตนเองจนเป็นผู้บรรลุวุฒิภาวะทางจิตนั้น จะต้องเริ่มจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กอย่างมีความสุข อบอุ่น และผ่านการอบรมสั่งสอน หรือจากการเลียนแบบที่ดีงามจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กเอง และจะพัฒนามาเป็นลักษณะเด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลและกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องมีเหตุผลของบุคคลต่อไป จากทฤษฎีของเมอเรอร์ที่กล่าวมาสรุปเป็นรูปได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1

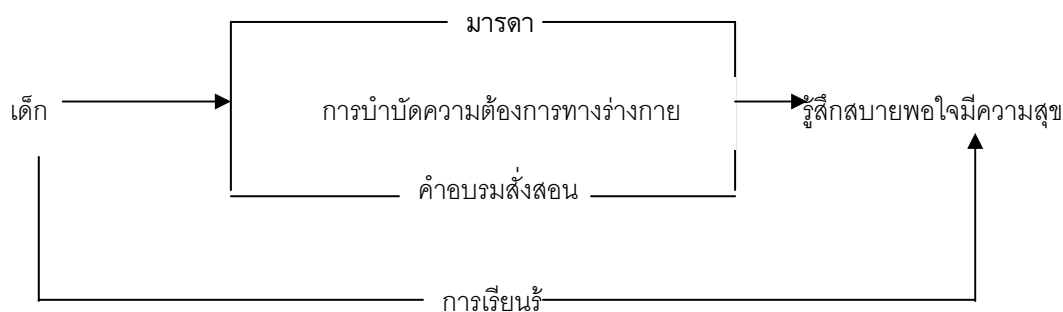
เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับมารดาหรือผู้เลี้ยงดูโดยที่มารดาหรือผู้เลี้ยงดูมาพร้อมกับการบำบัดความต้องการทางกาย และทางจิตใจ เช่น อาหาร การทำความสะอาดร่างกายให้เด็ก การสัมผัส

ขั้นที่ 2

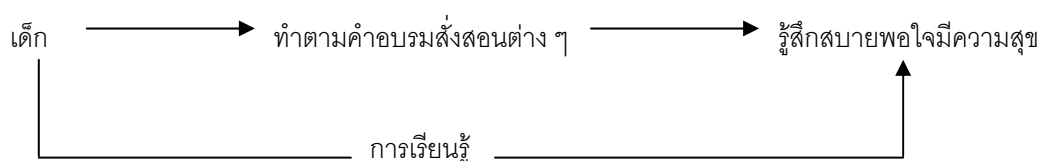
เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับมารดาเด็กจะมีความรู้สึกสบายใจมีความสุขเพราะเด็กเคยเรียนรู้มาว่ามารดานำความสุขความพอใจมาให้

ขั้นที่ 3

เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับมารดาที่มารดาที่มาพร้อมกับ การบำบัดความต้องการทางร่างกาย และ คำอบรมสั่งสอนต่าง ๆ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ว่าคำสั่งสอนและการกระทำต่าง ๆ เป็นตัวแทนของมารดา

ขั้นที่ 4

เด็กกระทำการต่าง ๆ ตามที่มารดาเคยอบรมสั่งสอนไว้ถึงแม้จะไม่มีมารดาอยู่ด้วยเพราะ คำอบรมสั่งสอนต่าง ๆ เสมือนเป็นตัวแทนของมารดา จึงทำให้เด็กที่ทำตามคำอบรมสั่งสอนของมารดา เกิดความรู้สึกสบายใจพอใจและมีความสุข

การเกิดวินัยในตนเองนี้ตามทฤษฎีของแมเรอร์นี่ เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในตัวบุคคลเท่านั้น ยังต้องอาศัยการฝึกอบรมเพื่อเติมอีกมาก ลักษณะวินัยในตนเองจึงจะพัฒนาขึ้นมา เด่นชัดจนกลายเป็นสาเหตุของพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอของบุคคล

2. ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรม หรือความมีวินัยในตนเอง ของเพค และฮาวิกเฮอร์ส (Peck And Havighurst) เชื่อว่าการควบคุมของอีโก้ (Ego control) และการควบคุมของซูเปอร์อีโก้ (Super Ego Control) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นได้อย่าง สมเหตุสมผลพลังควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ของแต่ละบุคคลไม่เท่ากันเนื่องจากได้รับความรู้จาก จริยศึกษาที่ทำให้บุคคลรู้ผลการกระทำของตนนั้นไม่เท่ากัน ซึ่งจะส่งผลไปสู่ความมีวินัยในตนเอง หรือการควบคุมของอีโก้ และซูเปอร์อีโก้ในระดับที่ต่างกัน กล่าวโดยสรุปคือ จำเป็นต้องใช้ความรู้ทาง จริยธรรมมาช่วยในการสร้างพลังควบคุมอีโก้ และซูเปอร์อีโก้ให้ได้ในระดับที่เหมาะสมซึ่งจะเริ่มใน

เด็ก เป็นต้น มาจนกระทั่งสามารถพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีภาวะจิตที่สมบูรณ์นั่นคือมีการควบคุมตนเอง หรือมีวินัยในตนเองอย่างเหมาะสม

ทฤษฎีที่กล่าวมานี้ทำให้สามารถจำแนกคุณลักษณะของบุคคลออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. พวกปราศจากจริยธรรม (Amoral Person) เป็นบุคคลที่มีพลังในการควบคุม อีโก้ และซูปเปอร์อีโก้ น้อยมาก บุคคลเหล่านี้จะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง บุคคลเหล่านี้ถูกควบคุม โดยความเห็นแก่ตัวของตนเองเป็นผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเองหรือมีน้อยมาก
2. พวกเอาแต่ได้ (Expedient Person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้ น้อย แต่มีพลังในการควบคุมซูปเปอร์อีโก้มากขึ้นในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย บุคคลเหล่านี้ยึด ตัวเองเป็นศูนย์กลาง และกระทำทุกอย่างเพื่อความพึงพอใจและผลกำไรของตนเองเป็นคนที่ไม่จริงจัง ต่อผู้อื่นจะยอมอยู่ใต้อำนาจของผู้ที่จะเอื้อประโยชน์ตามต้องการได้ ลักษณะนี้มักจะปรากฏในวัยเด็ก ตอนต้น
3. พวกคล้อยตาม (Conforming Person) หมายถึงบุคคลที่มีพลังในการควบคุม อีโก้ น้อยเหมือนสองพวกแรก แต่มีพลังควบคุมซูปเปอร์อีโก้ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก บุคคล เหล่านี้จะยึดพวกพ้องเป็นหลักและคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่ไตร่ตรองตกอยู่ภายใต้การควบคุมของสังคม และกลุ่ม เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองปานกลางแต่ไม่แน่นอน
4. พวกตั้งใจจริงแต่ขาดเหตุผล (Irrational Person) หมายถึงบุคคลที่มีพลังควบคุม อีโก้ในระดับปานกลาง แต่มีพลังในการควบคุมซูปเปอร์อีโก้มากเป็นผู้ที่ยอมรับ กฎระเบียบปฏิบัติของ สังคมเข้าไปเป็นลักษณะของตนเอง เป็นผู้ที่ทำตามกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างยึดมั่นศรัทธา เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองค่อนข้างมากแต่ยังไม่สมบูรณ์ บุคคลเหล่านี้ทำตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด เนื่องจาก เห็นว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แม้จะก่อปัญหาให้ผู้อื่นก็ไม่สนใจขาดความยืดหยุ่นบุคคลเหล่านี้จึงจัดเป็นผู้ที่ ยังไม่สมบูรณ์ทางจริยธรรม

เมื่อพิจารณาทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเองของเมาเรอร์ และทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรม ของเพคและฮาวิกเฮิร์ส จะเห็นความสอดคล้องกันของทั้งสองทฤษฎี คือในทฤษฎีของเมาเรอร์แสดงให้เห็นว่า การวางพื้นฐานให้เกิดวินัยในตนเองเริ่มมาจากการเลี้ยงดูตั้งแต่แรกจะเกิดความผูกพัน และเกิดความพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอนของผู้เลี้ยงดูหรือเลียนแบบ เด็กจะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาจนกลายเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง ส่วนทฤษฎีของเพคและฮาวิกเฮิร์สนั้นแสดงให้เห็นว่า เมื่อเด็ก เติบโตมาแล้วได้รับประสบการณ์และความรู้ทางจริยธรรมจากสังคม และรับเข้าไปในตนเองจน กลายเป็นพลังในการควบคุมตนเองหรือเกิดเป็นความมีวินัยในตนเองจึงสามารถ สรุปได้ว่า กำเนิดของความมีวินัยในตนเองนั้น เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่วัยทารก และสะสมประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งทางตรงและ ทางจากครอบครัว โรงเรียนและสังคม พัฒนาเป็นพลังในการควบคุมตนเอง หรือความมีวินัยในตนเองในการแสดงพฤติกรรมใด ๆ อย่างเหมาะสม คือเป็นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์

4.4 ทฤษฎีการสร้างวินัยและจริยธรรมแบบสามมิติ

ธิติมา จักรเพชร (2544 : 17 ; อ้างถึง สุรชาติ สังข์รุ่ง. 2532 : 60 – 63) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างวินัยและจริยธรรมแบบสามมิติ มีแนวคิดของทฤษฎีนี้ว่าการสร้างวินัยเป็นกระบวนการที่ต้องมีเป้าหมายแน่นอนและต้องการดำเนินการต่อเนื่อง 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างศรัทธา หมายถึงจะให้คนมีวินัยในเรื่องใดก็ต้องสร้างศรัทธาเสียก่อน โดยใช้เทคนิคแนวคิดของกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value clarification) หรือ V.C. ซึ่งเป็นการตรวจสอบของบุคคลว่าสิ่งที่เขาเห็นมีคุณค่าสำหรับเขาหรือไม่ การจะทำให้คนเห็นคุณค่าในเรื่องใดนั้นขึ้นอยู่กับเขาได้เลือกสรรจนได้เห็นคุณค่าในสิ่งที่เขาพบเห็นด้วยตัวเขาเองแล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรม

ขั้นที่ 2 การสร้างพฤติกรรมแบบอย่าง หลังจากเกิดศรัทธาแล้วใช้อิทธิพลกลุ่มช่วยกำหนดพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง (Modeling) ให้ปฏิบัติ และกลุ่มจะทำหน้าที่ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มอีกด้วย เทคนิคการสร้างพฤติกรรมแบบอย่างนี้เป็นแนวคิดของการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning) หรือ S.L. ซึ่งถือว่าพฤติกรรมของคนเป็นผลจากการลอกเลียนแบบพฤติกรรมในสังคม

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติเป็นนิสัยแนวคิดของการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) หรือ B.M. เชื่อว่า พฤติกรรมของคนเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองถ้าพฤติกรรมใดทำแล้วให้ผลน่าพอใจ หรือได้รับการเสริมแรง เช่น ยกย่อง สนใจ ชมเชย ฯลฯ ก็มีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมนั้นอีกในสภาพแวดล้อมเดิม ในทางตรงข้ามหากแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วได้ผลตอบแทนไม่น่าพอใจหรือได้รับการลงโทษ เช่น ไม่ได้ความสนใจ มีแต่ความเฉยเมย ถูกตำหนิ ก็มีแนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรมนั้นอีกภายใต้สิ่งเร้าเดิม

4.5 ทฤษฎีควบคุม (Control Theory)

ทฤษฎีควบคุมเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่ทำให้แนวคิดในการฝึกวินัย ทฤษฎีนี้ก่อตั้งขึ้นบนพื้นฐานของโปรแกรมการฝึกวินัยที่ประสบความสำเร็จตามความคิดของกลาสเซอร์ (สุรเดช ชูเดช. 2542 : 16) เด็กไม่สามารถถูกควบคุมโดยผู้ใหญ่ได้ การบังคับให้เด็กทำในสิ่งที่ไม่ต้องการทำจะไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย เพราะเขาจะไม่เห็นความสำคัญในสิ่งที่เขาถูกบังคับให้ทำ วิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดความรู้สึกคับข้องใจและความเบื่อหน่ายจากการถูกบังคับคือ การทำให้เขาเรียนรู้งานตรงกับความต้องการของเขา ซึ่งสามารถทำได้โดยประเมินความสนใจของเขาแล้วกำหนดให้ทำงานที่ตรงกับความสนใจ ฝึกให้เขารู้จักการวางแผนการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชั้นเรียนหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ในโลกภายนอก

อีกวิธีหนึ่งที่จะบรรเทาความรู้สึกดังกล่าวถึง การให้อำนาจเขาที่จะกำหนดการกระทำและรับผิดชอบต่อการกระทำของเขา มากกว่าที่จะใช้อำนาจบังคับให้เขาต้องทำลักษณะของครูที่ใช้อำนาจ

มากในการบังคับเด็กกลาสเซอร์เรียกลักษณะนี้ว่า ผู้จัดการที่เป็นเจ้านาย (boss manager) ส่วนลักษณะของครูที่ใช้อำนาจน้อยในการบังคับเด็กกลาสเซอร์เรียกลักษณะนี้ว่า ผู้จัดการแบบผู้นำ (lead manager) การฝึกวินัยตามทฤษฎีนี้ครูควรจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 5 คือ

1. พัฒนากิจกรรมของโรงเรียนให้สอดคล้องเหมาะสมกับความสนใจของเด็ก
2. แสดงให้เด็กเห็นถึงความคาดหวัง
3. ถามเด็กว่าลองพิจารณาดูซิว่างานที่เราทำนั้น เราได้ทำอย่างดีที่สุดหรือไม่
4. ในช่วงแรกคอยเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำ
5. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นต้องร่วมกับเด็กในการแก้ปัญหา เพื่อให้การทำกิจกรรมนั้นดำเนินต่อไปได้

ทฤษฎีควบคุมเป็นทฤษฎีที่ยืนอยู่บนพื้นฐานข้อตกลงที่ว่า มนุษย์เรานั้นพยายามที่จะควบคุมพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อที่จะได้รับความพึงพอใจ ครูต้องพยายามเข้าใจความต้องการของเด็กแต่ละคน เพื่อที่จะได้ให้คำแนะนำเด็กในแนวทางซึ่งจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมในการควบคุมตนเองได้มากขึ้น

จากทฤษฎีของเพคและฮาวิกเฮิร์ส และทฤษฎีของกลาสเซอร์ดังกล่าวมาแสดงให้เห็นว่าคนที่มิวินัยในตนเองสูงนั้นนอกจากพ่อแม่ ผู้อบรมเลี้ยงดูและครูอาจารย์จะให้คำแนะนำอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมแล้ว ยังจะต้องอธิบายเหตุผลให้เด็กมีความรู้มีความเข้าใจถึงเหตุผลของการที่ต้องประพฤติปฏิบัติตนดังกล่าวได้ว่าจะทำให้เกิดผลดีอย่างไร และถ้าไม่ปฏิบัติจะเกิดผลเสียอย่างไรและส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดและการใช้เหตุผลอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ นอกจากนั้นไม่ควรใช้อำนาจบังคับให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กไม่ต้องการ ควรคำนึงถึงความรู้สึกและความต้องการของเด็ก ถ้าเป็นไปได้ควรส่งเสริมให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กต้องการหรือถ้าจะต้องกำหนดให้เด็กทำอะไร ก็ควรกำหนดให้ทำในสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก โดยฝึกให้เด็กได้กำหนดการทำกิจกรรมของตนเอง กำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมของตนเองและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ครูและผู้ปกครองควรทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการหรือเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ต้องร่วมกับเด็กในการแก้ปัญหา การส่งเสริมและปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะนี้ จึงจะทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองอย่างสมบูรณ์

4.6 ความสำคัญของการมีวินัยในตนเอง

ในการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพของประชากรที่จะเป็นผู้ที่ทำให้ประเทศเจริญต่อไปในอนาคต สิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพประชากรก็คือ ต้องสร้างให้บุคคลในสังคมมีวินัยในตนเอง เพราะวินัยในตนเองนี้เป็นหัวใจของการมีคุณธรรมอื่น มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการมีวินัยในตนเองไว้หลายท่าน ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : 21) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของระเบียบวินัยได้ดังนี้

1. เป็นเครื่องป้องกันความเสื่อมเสีย
2. ช่วยให้ผู้รักษาระเบียบวินัยเป็นคนดี
3. เมื่อฝึกบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย จะช่วยให้การทำงานสำเร็จเรียบร้อยรวดเร็ว

บุญชม ศรีสะอาด (2528 : 111) กล่าวถึงคุณค่าของการมีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. วินัยในตนเองช่วยสร้างและรักษาไว้ซึ่งสภาพการณ์อันจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม

2. วินัยในตนเองเป็นเครื่องเตรียมตัวเด็กสำหรับการดำเนินชีวิตในภายหน้า ซึ่งเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีเสรีภาพ ก็จะมีอิสระที่จะต้องผูกพันกับความรู้สึกรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดด้วย

3. วินัยในตนเองเป็นเครื่องปลูกฝังการรู้จักควบคุมตนเองที่ละน้อย จะได้เป็นนิสัยติดตัวไปในภายหน้า

สุชา และสุรางค์ จันทน์เอม (2521 : 97) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของการมีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมเป็นระเบียบเรียบร้อย
2. ช่วยให้เด็กมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง
3. ช่วยสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ
4. ช่วยส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าให้ตนเอง
5. ช่วยให้ครูและนักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในการเรียน

การสอน

6. ช่วยส่งเสริมหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย

วิวัฒน์ อัครวานิชย์ (2523 : 20 – 21) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกทางวินัยโดยมีจุดประสงค์ให้มีนิสัยประจำใจดี คือให้มีความเคารพ มีมารยาท และความประพฤติอันดีงาม มีความเห็นอกเห็นใจ มีความร่วมมือซึ่งกันและกันและยังกล่าวอีกว่า ถ้าสามารถดัดนิสัยประจำใจดีให้ได้ดังจุดประสงค์แล้ว ความมั่นคงปลอดภัยและความรุ่งเรืองของชาติจะมีได้อย่างไม่มีปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ยังกล่าวถึงคุณค่าของวินัยในตนเองไว้ดังนี้

1. วินัยทำให้ผู้รักษาเป็นคนดี เป็นเครื่องมือป้องกันการเสื่อมเสีย
2. วินัยเป็นเครื่องวัดความดีของคน ใครจะเป็นคนดีหรือเลว ดีมาก ดีน้อยไม่มีอะไรเป็นเครื่องวัดได้แม่นยำเท่ากันการสังเกตวินัยของผู้คน ผู้ใดเคร่งครัดในวินัยในตนเองผู้นั้นเป็นคนดี
3. วินัยเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น ความสำคัญของความมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งที่วัดความดีของบุคคล และผู้ที่มีวินัยในตนเองนั้นจะเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีพได้อย่างมีความสุข และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

5. ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

ได้มีผู้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเองไว้หลายท่านด้วยกัน เช่น บารุช (Baruch. 1949 : 4 – 5) ; เดวิด พี ออซูเบล (1968 : 459 – 460) ; วิวาห์วิน มูลสถาน (2523 : 33) ; วิวัฒน์ อิศวาณิชย์ (2523 : 3) ; ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2525 : 6) ; ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2526 : 59 – 69) ; ดวงใจ เนตรโรจน์ (2527 : 12) ; กัลยา สุวรรณรอด (2537 : บทคัดย่อ) ; วสัน ปูนผล (2542 : 13) ; ธิติมา จักรเพชร (2544 : 5 – 6) พบว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองจะมีคุณลักษณะดังนี้

1. ความเป็นผู้นำ
2. ความรับผิดชอบ
3. รู้จักเสียสละ
4. มีความอดทน
5. ตรงต่อเวลา
6. มีความตั้งใจจริง จิตใจมั่นคง
7. มีความซื่อสัตย์ จริงใจ มีเหตุผล
8. การเคารพสิทธิของผู้อื่น
9. ความเชื่อมั่นในตนเอง
10. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
11. ยอมรับผลการกระทำของตนเอง
12. มีความเห็นอกเห็นใจคนอื่น

5. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

5.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ดัมเบลตัน (ภัทราภรณ์ พิทักษ์ธรรม. 2543 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Dumbelton. 1973 : 4692-A) ได้ศึกษาผลที่มีต่อการเรียนรู้ความคงทนของความรู้ และความสามารถในการถ่ายโยงความรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยจัดบทเรียนออกเป็น 3 ระดับ คือ เก่ง ปานกลางและอ่อนและทำการสอนสองแบบคือ การสอนแบบสืบเสาะชนิดแนะแนวทาง (Guided Inquiry) ซึ่งแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยและเรียนด้วยตนเองจากเอกสารและหนังสือ และสอนโดยครูอธิบายให้ฟัง (Expository Meterfals) นักเรียนได้รับฟังคำบรรยายจากครูฝ่ายเดียว ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนทั้งสองแบบ มีผลการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนในระดับ

เก่งของทั้งสองแบบมีคะแนนการทดสอบหลังเรียนสูงกว่านักเรียนปานกลางและอ่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนระดับเก่งที่ได้รับการสอนโดยการอธิบายมีการถ่ายโยงความรู้สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ชนิดแนะแนวทางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดัมเบลตันได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรมีการวิจัยแบบนี้อีกโดยใช้หนังสือแบบเรียนเป็นแนวทางในการจัดอภิปรายในห้องเรียน และทดสอบดูผลที่ได้จากการอภิปรายระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และระหว่างครูกับนักเรียนว่าผลเป็นอย่างไร

นอร์วอล (Norval. 1976 : 4164 – A) ได้ศึกษาบทบาทของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อการคิดแบบต่าง ๆ ใช้วิธีการสอนปรับปรุงจากการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ของซัคแมนโดยมีนักเรียนเกรด 5 ในเมืองดีทรอยต์ จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาทดลองสอนติดต่อกัน 3 ปี และวัดความสามารถในการคิดทุก ๆ ปี รวม 3 ครั้ง เปรียบเทียบคะแนนกับกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้เรียนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในปี ค.ศ.1962 กลุ่มทดลองมีความสามารถคิดวิเคราะห์แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนการคิดแบบสรุปอ้างอิงแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 งานวิจัยในประเทศ

พรทิพา ชิเดนทรีย์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการวางแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาและความสามารถในการวางแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการวางแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิรัน ศรีประดิษฐ์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาระหว่างการสอนตามรูปแบบการสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มกับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ภัทราภรณ์ พิทักษ์ธรรม (2543 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กิจกรรมการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กิจกรรมการสร้างแผนภูมิโน้ตส์

ทัศน์กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

6. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนโดยใช้แผนภูมิโนทัศน์

6.1 งานวิจัยในประเทศ

กาญจนาภรณ์ เผือกนาค (2535 : 61) ได้ทำการทดลองสอนวิทยาศาสตร์เรื่องบรรยากาศกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบใช้แผนภูมิโนทัศน์ กับผลการสอนตามปกติ ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนความคงทนในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีความคงทนในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

สุนีย์ สอนตระกูล (2535 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา และความคงทนของการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้ระบบการเรียนการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนตามระบบการเรียนการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีความคงทนของการเรียนรู้

อรุณลักษณ์ อยู่สุข (2535 : 80 – 82) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยการสาธิตด้วยแผ่นภาพโพลีไมชั่น พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับการแบ่งประเภทสูงกว่าการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลสัมฤทธิ์ด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับความสัมพันธ์สูงกว่าการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ด้านมโนทัศน์ทางทฤษฎีแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

หทัยรัช รั้งสุวรรณ (2539 : 75 – 78) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนภูมิโนทัศน์ พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับการจำแนกของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนภูมิโมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ผลสัมฤทธิ์ด้านมโนคติทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนภูมิโมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผลสัมฤทธิ์ด้านมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับทฤษฎีของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนภูมิโมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนภูมิโมโนทัศน์กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .01

ภัทราภรณ์ พิทักษ์ธรรม (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กิจกรรมการสร้างแผนภูมิโมโนทัศน์กับการสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่เรียน โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กิจกรรมการสร้างแผนภูมิโมโนทัศน์กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความสามารถด้านการวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กิจกรรมการสร้างแผนภูมิโมโนทัศน์กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กิจกรรมการสร้างแผนภูมิโมโนทัศน์กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

บีสดามีเกียน (Bsdabikian. 1971 : 201 – 209) ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนแบบค้นพบด้วยตนเองวิธีสอนแบบปฏิบัติการและสอนแบบบอกให้รู้มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับหลักการของอาร์คิมิดีสผู้รับการทดลองเป็นนักเรียนเกรด 8 ผลการทดลองปรากฏว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบบอกให้รู้และกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปฏิบัติการมีผลสัมฤทธิ์ด้านมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบค้นพบด้วยตนเอง

โนแวก โกวิน และ โจฮันเซน (Novak, Gowin and Johansen. 1983 : 18) ทำการวิจัยเรื่องการใช้แผนผังมโนทัศน์ และแผนผังรูปตัววีให้นักเรียนได้เรียนวิทยาศาสตร์ โดยศึกษาความสามารถในการใช้แผนผังมโนทัศน์และแผนผังรูปตัววี ของนักเรียนเกรด 7 เกรด 8 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนเกรด 7 และเกรด 8 ใช้แผนภูมิโนทัศน์และแผนผังรูปตัววีในการเรียนวิทยาศาสตร์ โดยที่นักเรียนเกรด 7 สามารถใช้ได้ดีกว่าเกรด 8 แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชาและระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

เลแมน คาร์เตอร์ และ คาเล (Lehman, Carter and Kahle. 1985 : 39) ทำการวิจัยผลการใช้แผนภูมิโนทัศน์ รูปตัววี และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนผิวดำระดับมัธยมศึกษา โดยเปรียบเทียบกับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ทำให้ผลการทดลองไม่แตกต่างกันอาจเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1. ความไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มที่ใช้ ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง
2. ครูและนักเรียนไม่คุ้นเคยกับการสอนแบบใช้แผนภูมิโนทัศน์และแผนผังรูปตัววี
3. ระยะเวลาของการทดลองอาจสั้นเกินไป
4. แบบทดสอบยากเกินไป

เฮนซ์ – ฟราย และโนแวก (ภัทรภรณ์ พิทักษ์ธรรม. 2543 : 49 ; อ้างอิงจาก : Heinze – Fry and Novak. 1990) ได้ทำการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนโดยใช้แผนภูมิโนทัศน์และการสอนแบบมีเงื่อนไขมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่าการสอนแบบปกติ และยังพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีต่อแผนภูมิโนทัศน์ ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นซึ่งสอดคล้องกับงานของไอบีโรบกาการ์ (Ibirogbaka. 1988) นอกจากนี้เพศชายยังสามารถเรียนรู้โดยใช้แผนภูมิโนทัศน์ได้ดีกว่าเพศหญิง แต่เพศหญิงมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ได้ดีกว่าเพศชาย

เคง เซียว เซง (ภัทรภรณ์ พิทักษ์ธรรม. 2543 : 49 ; อ้างอิงจาก keng Hsiao – tseng. 1996) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการเรียนโดยการจดบันทึก การเขียนโครงสร้างกับการเรียนโดยใช้แผนภูมิโนทัศน์ของนักศึกษาฝึกหัดครูที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความร้อนและอุณหภูมิ ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมของนักศึกษาฝึกหัดครูโดยส่วนรวมเมื่อดูจากคะแนนสอบจากแบบทดสอบชนิดเลือกตอบและแบบบรรยาย นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนภูมิโนทัศน์จะมีคะแนนของแบบทดสอบแบบบรรยายดีกว่าคะแนนของนักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยการจดบันทึกอย่างมีนัยสำคัญ แต่คะแนนแบบทดสอบชนิดเลือกตอบจะมีคะแนนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนภูมิโนทัศน์จะมีทักษะในการตอบคำถามอย่างมีเหตุผล ส่วนนักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยการจดบันทึกจะไม่สามารถแยกแยะข้อแตกต่างในเนื้อหาที่เรียนได้และไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของบทเรียนด้วยกันได้

7. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

7.1 งานวิจัยภายในประเทศ

ชูศักดิ์ สิงห์อุตร (2532 : 70) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จารุวรรณ เพ็ญสุข (2533 : 71) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีสอนแบบการเรียนรู้เป็นทีมที่จัดกิจกรรมด้วยวิธีการใช้กรณีตัวอย่าง กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเรียนรู้เป็นทีมที่จัดกิจกรรมด้วยวิธีการใช้กรณีตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความมีมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบการเรียนรู้เป็นทีมที่จัดกิจกรรมด้วยวิธีการใช้กรณีตัวอย่างสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความมีมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเรียนรู้เป็นทีมที่จัดกิจกรรมด้วยวิธีการใช้กรณีตัวอย่าง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัชรินทร์ ธาวิรัฐการพ์ (2535 : 82) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนโดยสอนแบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนโดยการใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัญชลี เครือคำขาว (2540 : 111 – 112) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาจริยธรรมกับบุคคลโดยการสอนแบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง ที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือผลการวิจัย พบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเทคนิคศึกษาระดับตัวอย่างที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเทคนิคศึกษาระดับตัวอย่างที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบเทคนิคศึกษาระดับตัวอย่างที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า การสอนแบบเทคนิคศึกษาระดับตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เพราะผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม และพบกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงทำให้ผู้เรียนร่วมกันคิด วิเคราะห์ปัญหา และสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง

8.1 งานวิจัยภายในประเทศ

สำหรับงานวิจัยภายในประเทศมีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับวินัยในตนเองหลายท่าน ดังนี้

กรอุณา กิจขยัน (2517) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในภายนอกตนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี โดยศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครและบริเวณชลผลการศึกษาพบว่าเด็กนักเรียนมีวินัยแห่งตนสูงกว่าเด็กชาย และเด็กที่พ่อแม่มีอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างมีวินัยแห่งตนสูงกว่าพ่อแม่ที่เป็นกสิกรรม

ภัทรา นิคมานนท์ (2517) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการถือศีล 5 ความรู้สึกรับผิดชอบวินัยในตนเอง ความเกรงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษากับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2516 วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ จำนวน 336 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบทดสอบวัดทัศนคติต่อการถือศีลห้า แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบแบบทดสอบวัดความมีวินัยในตนเอง และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันซึ่งสอดคล้องกับที่ วรณวิภา ทองอก (2527 ได้กล่าวว่า วินัยในตนเองเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการทำงานและการเรียนเนื่องจากมีความตั้งใจจริงมุ่งมั่นพยายามนั่นเอง

วิภาวดีวัน มูลสถาน (2523) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและวินัยในตนเองกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานครโดยศึกษาตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กและปัจจัย

ต่าง ๆ ครอบครัวของเด็กที่จะมีอิทธิพลต่อการมีวินัยในตนเองของเด็กผลการศึกษาพบว่า การเลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตยเข้มงวดน้อย และแบบปล่อยปละละเลยน้อย อาชีพของแม่ที่ทำงานรับราชการและธุรกิจ ระดับการศึกษาของแม่ที่ค่อนข้างสูงและสถานภาพของคู่สมรสของพ่อแม่ที่อยู่ด้วยกันมีผลหรืออิทธิพลต่อการมีวินัยของเด็ก

มานิตย์ แก้วปู้ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านความมีระเบียบวินัยในตนเองพบว่า

1. ความเห็นของครูสังคมศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนานักเรียนในระดับมัธยมศึกษาด้านความมีวินัยในตนเองอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนที่เกี่ยวกับบทบาทของครูสังคมศึกษา ในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษา ด้านความมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนุชิต สงแพง (2530) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเด็กนักเรียนชั้น ป.4 และป.6 ระหว่างเด็กชายและเด็กหญิง และระหว่างเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน 3 แบบ คือแบบปล่อยปละละเลย แบบเข้มงวด และแบบประชาธิปไตย ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างของการมีวินัยในตนเองระหว่างเด็กที่ชั้นเรียนต่างกัน โดยนักเรียนชั้น ป.6 มีวินัยในตนเองชั้นหลักการทำตามหน้าที่ของสังคม ขณะที่นักเรียนชั้น ป.4 มีวินัยในตนเองชั้นไม่หาคำอธิบายรับและความพอใจ ส่วนความแตกต่างระหว่างเด็กหญิง - ชาย และการเลี้ยงดูแบบต่าง ๆ ไม่มีผลทำให้เด็กมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

สมยศ พุทธินิมิต (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาวินัยในตนเองให้กับนักเรียนของครูสังคมศึกษา ตามความเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนหลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยจำแนกตามเพศ แผนการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เลือกเรียนแผนการเรียนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาและสร้างเสริมระเบียบวินัยในตนเองของครูสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิตติมา จักรเพชร (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้ชุดการแนะแนวและการให้ข้อเสนอแนะที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานครที่มีวินัยในตนเองต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 และสมัครใจเข้าร่วมการทดลองจำนวน 20 คน แล้วสุ่มตัวอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่ม ๆ ละ 10 คน กลุ่มทดลองได้รับการใช้ชุดแนะแนว กลุ่มควบคุมได้รับข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่มีวินัยในตนเองสูงขึ้นหลังจากใช้ชุดการแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่มีวินัยในสูงขึ้นหลังจากได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดแนะแนวกับนักเรียนที่ที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะมีวินัยในตนเองสูงขึ้นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

บาร์ค (Baruch. 1949 : 4-5) สตอราทเธอร์ แจ็ค และเพจ โดย บาร์ค ได้ศึกษาพบว่า วินัยในตนเองจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และยังพบว่าผู้นำจะต้องมีระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบ และมีความมั่นใจในตนเอง

เจอซิลด์ (Jersild. 1969 : 165) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงผลักดันภายในตัวเด็ก พบว่าบิดามารดามีอิทธิพลยิ่งในการสร้างวินัยให้กับเด็ก และบิดามารดาจะต้องไม่ตามใจเด็กเกินไปแต่จะต้องไม่เข้มงวดกวดขันจนเกินไป

มูสเสน (Mussen. 1969 : 341) ศึกษาพบว่า การฝึกวินัยโดยการให้เหตุผล และให้ความรัก เป็นการฝึกวินัยที่ได้ผลดีที่สุด และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการ วิธีนี้จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ซึ่งมูสเสนให้ข้อคิดว่า การฝึกวินัยโดยการให้เหตุผลการให้ความรักและส่งเสริมพัฒนาการ ความรับผิดชอบควรใช้จนกว่าเด็กจะเลิกกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กยอมรับอย่างแท้จริงว่าการกระทำของเขาไม่เหมาะสม

โบรเดน และคนอื่นๆ (Broden and others. 1970 : 349) ซึ่งได้ศึกษาผลของการใช้แรงเสริมในการปรับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและการปฏิบัติตามระเบียบของห้องเรียนกับนักเรียนพิเศษ เกรด 7-8 จำนวน 13 คน ที่มีปัญหาในเรื่องการพูด การอ่าน และพฤติกรรมดื้อรั้นไม่ฟังครู ไม่สนใจการเรียน ไม่ทำงานที่ครูมอบหมายผลการวิจัยพบว่า การใช้แรงเสริมทางสังคมด้วยการชมเชยสามารถปรับพฤติกรรมตั้งใจเรียนและการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของห้องเรียนของนักเรียนพิเศษให้ดีขึ้นได้

วิกกิน (Wiggins. 1971 : 2899) ได้อ้างถึงการศึกษานักของ กอฟ (Gough) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผลตนเอง มีความยืดหยุ่นในความคิดและมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และยังพบว่า โดยทั่วไปจะมีสุขภาพสมบูรณ์ดีกว่าผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเอง

ไวสเฟลด์ (Weisfeld. 1974 : 1930 – B) ได้ศึกษารูปแบบการคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยเครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามวัดความมีวินัยของเด็กเป็นรูปภาพสถานการณ์ 36 ภาพ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีเด็กเป็นเด็กปกติกลุ่มที่ 2 เป็นเด็กกลุ่มที่มีปัญหาทางอารมณ์ กลุ่มที่ 3 เป็นเด็กกลุ่มที่มีความเจริญทางสมองช้า โดยให้บิดามารดาของเด็กดูรูปภาพแล้วให้จัดอันดับความต้องการของตนเองที่ต้องการเกี่ยวกับการควบคุมวินัยของเด็กจากตัวเลือก 6 อันดับ ผลจากการศึกษาพบว่าบิดามารดาที่มีแนวโน้มในการควบคุมวินัยของเด็กมากขึ้น เมื่อเด็กโตมากขึ้นโดยไม่คำนึงถึงสภาพความสามารถทาง

สมอง หรือวุฒิภาวะทางอารมณ์เลย อาจจะสามารถได้ว่า ระดับอายุมีความสัมพันธ์กับการมีวินัยในตนเอง หรือระดับชั้นเรียนต่างกันน่าจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองต่างกันด้วย

จากงานวิจัยภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศจะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรักให้คำแนะนำให้เหตุผล และการฝึกวินัยอย่างเหมาะสมไม่ปล่อยปละละเลย หรือควบคุมมากเกินไปจะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นที่จะควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบและมีความอดทนที่จะฝึกวินัยในตนเองสูงกว่าที่พ่อแม่จะควบคุมเด็กอย่างเข้มงวดกวดขัน หรือปล่อยปละละเลยมากเกินไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นคว้าตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 6 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมดประมาณ 288 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากห้องเรียนจำนวน 6 ห้องเรียน แต่ละห้องเรียนมีการจัดนักเรียนแบบคละกัน สุ่มมา 2 ห้องเรียน ด้วยวิธีการจับฉลาก มีนักเรียนห้องเรียนละ 47 คน รวมทั้งสิ้น 94 คน แล้วจับสลากอีกครั้งเพื่อเลือกกลุ่มทดลองดังนี้

1. กลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 47 คน สอนด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตสน์
2. กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 47 คน สอนด้วยการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตสน์
2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. แบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคแผนภูมิโน้ตส์

1.1 ศึกษาหลักการ วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - ม.3) เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน และแผนการจัดการเรียนรู้

1.3 จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์ จำนวน 20 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย

1.3.1 สาระสำคัญ

1.3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.3.3 สาระการเรียนรู้

1.3.4 กระบวนการเรียนรู้

1.3.5 การวัดและประเมินผล

1.3.6 แหล่งการเรียนรู้

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องของสาระการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษา ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนกับเวลาที่กำหนด แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นก่อนจะนำไปทดลองจริง

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคแผนภูมิโน้ตส์ไปสอนเพื่อทำการวิจัยต่อไป

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

2.1 ศึกษาหลักการ วิธีการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 - ม.3)

เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน และแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง จำนวน 20 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย

2.3.1 สาระสำคัญ

2.3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

2.3.3 สาระการเรียนรู้

2.3.4 กระบวนการเรียนรู้

2.3.5 การวัดและประเมินผล

2.3.6 แหล่งการเรียนรู้

2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องของสาระการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษา ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนกับเวลาที่กำหนด แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้นก่อนจะนำไปทดลองจริง

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างไปสอนเพื่อทำการวิจัยต่อไป

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบ จากหนังสือเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 : 1 – 140) และเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพรัตกุล (2522 : 1 – 407)

3.2 ทำการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ในมาตรฐานช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) โดยผู้วิจัยกับนิสิตระดับปริญญาโท เอกการมัธยมศึกษา (การสอนสังคมศึกษา) และอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 3 ท่าน ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรจากหน่วยการเรียนรู้และพฤติกรรมที่ต้องการจัดตามหลักของ เบนจามิน เบลูม (Bloom. 1956 : 48-50) เป็นเกณฑ์ในการกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัดจากหน่วยการเรียนรู้ และจำนวนข้อของแบบทดสอบ

3.3 จำแนกการเรียนรู้ที่คาดหวังออกเป็นพฤติกรรม โดยจำแนกผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ประกอบด้วยพฤติกรรมที่ต้องการวัด 6 ด้าน คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า

3.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหน่วยการเรียนรู้ ที่ใช้ในการทดลองโดยยึดหลักเกณฑ์ตามผลการวิเคราะห์หลักสูตร ข้อสอบที่สร้างเป็นแบบปรนัย 5 ตัวเลือก โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่สอน จำนวน 100 ข้อ

3.5 นำแบบทดสอบนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และการวัดผล จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ และความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง โดยนำไปเปรียบเทียบกับตารางวิเคราะห์หลักสูตรว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สามารถวัดได้ครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ ตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรหรือไม่ แล้วคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .05 ขึ้นไป มาปรับปรุงคำถามตัวเลือก การใช้ภาษา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ใช้ได้ทั้งหมด 100 ข้อ มีค่า IOC 0.67-1.00 จัดพิมพ์เป็นชุดแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

3.6 นำแบบทดสอบที่สร้างตามเกณฑ์วิเคราะห์หลักสูตรไปทดลองสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เขตวัฒนา จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน ที่เคยเรียนบทเรียนมาแล้วเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

3.7 นำทดสอบที่นักเรียนทำแล้วมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยการตรวจให้คะแนนข้อใดตอบถูกให้ 1 คะแนน ส่วนข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือตอบเกินกว่า 1 แห่ง ให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจและรวมคะแนนแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อโดยใช้เทคนิค 27% ของจุง เทห์ ฟาน (Fan. 1952 : 3 – 32) แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีความยากง่าย (p) ระหว่าง .20-.78 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .20-80 ขึ้นไป (ลิ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 217 – 218) คัดเลือกไว้จำนวน 60 ข้อ

3.8 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไปทดสอบหาคุณภาพอีกครั้งกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน โดยใช้สูตร KR – 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ลิ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 197 – 198 ; อ้างอิงมาจากคูเดอร์ ริชาร์ดสัน) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.92 แล้วนำแบบทดสอบไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

ตัวอย่าง : แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง : แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 5 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว (ความเข้าใจ) (0) ข้อใดจัดเป็นหลักกรรมอยู่ในทุกข้อ ซึ่งเป็นธรรมที่ควรรู้

1. สุข 2
2. สมบัติ 4
3. อบายมุข 4
4. อายตนะ 6
5. กุศลกรรมบถ 10

ตอบ 4

(การนำไปใช้) (00) บุคคลใดได้ชื่อว่าเป็นประพาศิวัฑฒนิก

1. สมศักดิ์ชอบลักเล็กขโมยน้อย
2. สมใจชอบพูดใส่ร้ายเพื่อน
3. สมเจตน์ชอบพูดคำด่าคำ
4. สมควรชอบอิจฉาเพื่อน
5. สมหมายชอบโกรธเวลาเพื่อนเล่นด้วย

ตอบ 1

(การวิเคราะห์) (000) ข้อใดคือสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวบางครอบครัวมีหนี้สินล้นพ้นตัว

1. ไม่รู้จักการสมาคมกับครอบครัวอื่น
2. หลงใหลในการจัดหาสิ่งของจำเป็นในครัวเรือน
3. ขาดความรู้ในการซ่อมแซมสิ่งของในครอบครัว
4. ขาดความรู้จักประมาณตนในการอุปโภคบริโภค
5. ขาดแนวทางในการดำเนินชีวิตอันดีงาม

ตอบ 4

4. แบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง

4.1 ผู้วิจัยศึกษางานวิจัยของ ดวงใจ เนตรโรจน์ (2527) กัลยา สุวรรณรอด (2537)

ณัฐพร สดากภรณ์ (2540) สีนินาฏ สุทธิจินดา (2543) และธิติมา จักรเพชร (2544) ยุทธกร งามา (2546) และสัมภาษณ์อาจารย์ฝ่ายปกครองและอาจารย์ผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เกี่ยวกับการมีวินัยในตนเองของนักเรียน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการมีวินัยในตนเองให้ครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้ คือ ความรู้สึกกับผิดชอบ ความตั้งใจ ความอดทน ลักษณะความเป็นผู้นำ ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา โดยสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ

4.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการมีวินัยในตนเองที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) แล้วผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

4.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน แล้วนำผลมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ t – test แบบเทคนิค 25% ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ซึ่งมีค่าอำนาจ (t) ระหว่าง 2.71-6.57 แล้วคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกที่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

4.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการมีวินัยในตนเองจำนวน 40 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

4.6 ลักษณะของแบบสอบถามการมีวินัยในตนเองของนักเรียน มีข้อความเชิงนิมิต และข้อความเชิงนิเสธ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ บ่อยที่สุด บ่อย บางครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคยเลย

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดการมีวินัยในตนเอง

คำชี้แจง : กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่นักเรียนปฏิบัติตามความจริงมากที่สุด

ข้อ	พฤติกรรมของนักเรียน	บ่อยที่สุด	บ่อย	บางครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคยเลย
(0)	ฉันไปโรงเรียนสายเป็นประจำ..					
(00)	ฉันชอบแอบเล่นกับเพื่อน ๆ ในขณะครูกำลังสอน					

4.7 เกณฑ์การให้คะแนน

มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ การให้คะแนนในข้อคำถามเชิงนิมิต

บ่อยที่สุด	ให้	5	คะแนน
บ่อย	ให้	4	คะแนน
บางครั้ง	ให้	3	คะแนน
น้อยครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้	1	คะแนน

ส่วนในกรณีการให้คะแนนในข้อคำถามเชิงนิเสธ

บ่อยที่สุด	ให้	1	คะแนน
บ่อย	ให้	2	คะแนน
บางครั้ง	ให้	3	คะแนน
น้อยครั้ง	ให้	4	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้	5	คะแนน

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่ม สอบก่อน – สอบหลัง (Randomized Control – Group Pretest – Posttest Design) (ลิ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 249) ซึ่งมีรูปแบบการทดลอง ดังตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE ₁	T ₁	X ₁	T ₂
RE ₂	T ₁	X ₂	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

RE₁ แทน กลุ่มทดลองที่ 1

RE₂ แทน กลุ่มทดลองที่ 2

T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)

T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

X₁ แทน การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคแผนภูมิโน้ตสน์

X₂ แทน การสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง

2. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และแบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง แล้วบันทึกผลการสอนไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 ผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งสองกลุ่ม คือกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการสอนแบบ สืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคแผนภูมิโน้ตส์ กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้ เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างทั้งสองกลุ่มใช้สัปดาห์การเรียนรู้เดียวกัน และระยะเวลาเท่ากัน คือ จำนวน 20 ชั่วโมง

2.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ทั้งสองกลุ่มอีกครั้ง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และแบบสอบถาม การมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดิมอีกครั้ง

2.4 ตรวจสอบผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดการมีวินัย ในตนเอง นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ระหว่าง กลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test แบบ Independent group ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference score)

2. เปรียบเทียบการมีวินัยในตนเอง ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test แบบ Independent group ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference score)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1.1 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ใช้สูตร (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73 ; อ้างอิง จาก Ferguson. 1976. Statistical analysis in psychology and education. p.47)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความแปรปรวน คำนวณจากสูตรของ Edwards (ลัวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 77)

$$S^2 = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ	S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$N - 1$	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ (Degree of freedom)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์ การเรียนรู้คำนวณโดยใช้สูตรของ Rowinelli and Hambleton (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2539 : 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความยากง่าย (p) และหาค่าอำนาจจำแนก (r) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และแบบสอบถามวัดการมีวินัยในตนเอง โดยใช้เทคนิค 27% จากตารางวิเคราะห์ข้อสอบของจุง เตห์ ฟาน (Fan. 1952 : 3 – 32)

2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบผลวัดสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้คำนวณจากสูตร KR - 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 197 – 198 ; อ้างอิงจาก Kuder – Richardson. 1939. Journal of educational psychology, p.30)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ
	S_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนแบบทดสอบทั้งฉบับ
	p	แทน	สัดส่วนของคนที่ทำถูกในแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของคนที่ทำผิดในแต่ละข้อหรือ $1 - p$

2.4 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดการมีวินัยในตนเอง โดยวิธีการแจกแจงของที (t – distribution) คำนวณจากสูตรของ Edwards (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 215 – 216)

$$t = \frac{\overline{X}_H - \overline{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม
	\overline{X}_H	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	\overline{X}_L	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
	n_L	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ

2.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดการมีวินัยในตนเอง คำนวณโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) คำนวณจากสูตรของ Cronbach (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538 : 200 – 202)

$$\alpha = \frac{n}{n - 1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	N	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดลองสมมติฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และแบบสอบถามวัดการมีวินัยในตนเองระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 คำนวณโดยใช้ t - test ชนิด Difference Score คำนวณจากสูตร Scott (1967 : 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1-MD_2}}; df = n_1 + n_2 - 2$$

$$S_{MD_1-MD_2} = \sqrt{\frac{S_{D_1}^2}{n_1} + \frac{S_{D_2}^2}{n_2}}$$

$$S_D^2 = \frac{\sum(D_1 - MD_1)^2 + \sum(D_2 + MD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t-distribution
	D_1	แทน	คะแนนผลต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
	D_2	แทน	คะแนนผลต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
	MD_1	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
	MD_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
	$S_{MD_1-MD_2}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2

s_D^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่าง ระหว่าง การทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 กับ กลุ่มทดลองที่ 2
n_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1
n_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ดังนี้

N	แทน	แทนจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}_1	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียน
\bar{X}_2	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน
MD	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียน
MD_1	แทน	ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับการทดสอบก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
MD_2	แทน	ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับการทดสอบก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
$S_{MD_1-MD_2}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์ และกลุ่มทดลองที่ 2 การสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง
k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
df	แทน	ขั้นของความอิสระ (Degrees of freedom)
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง
2. เปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ดังนี้

1. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 1 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโนทัศน์ กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง ซึ่งมีสมมุติฐานว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโนทัศน์ กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน จากการทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ t-test แบบ Independent Sample ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) ปรากฏผล ดังตาราง 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโนทัศน์กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	N	k	\bar{X}_1	\bar{X}_2	MD	$S_{MD_1-MD_2}$	t	p
กลุ่มทดลองที่ 1	47	60	30.51	35.28	4.77			
						1.247	-1.143	0.256
กลุ่มทดลองที่ 2	47	60	30.66	36.85	6.11			

จากตาราง 2 แสดงว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโนทัศน์กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. จากจุดมุ่งหมายข้อ 2 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโนทัศน์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่างเกิดการมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน จากการทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ t-test แบบ Independent Sample ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	N	k	\bar{X}_1	\bar{X}_2	MD	$S_{MD_1-MD_2}$	t	p
กลุ่มทดลองที่ 1	47	40	114.15	115.10	1.55			
						2.25	0.445	0.657
กลุ่มทดลองที่ 2	47	60	114.60	115.15	0.55			

จากตาราง 3 แสดงว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับนักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่างของการมีวินัยในตนเองก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคท โดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง สรุปสาระสำคัญและผลการศึกษาดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่างมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากจำนวน 6 ห้องเรียน แต่ละห้องเรียนมีการจัดนักเรียนแบบคละกัน สุ่มมา 2 ห้องเรียน ด้วยวิธีการจับฉลาก 2 ห้องเรียน แล้วนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจับฉลากอีกเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 47 คน รวม 94 คน ดังนี้
 - 1.1 กลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 47 คน ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์
 - 1.2 กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 47 คน ได้รับการสอนแบบซินดิเคทใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 20 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตทัศน์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยกำหนดจากสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 7 แผน ใช้เวลา 20 ชั่วโมง ดังนี้

1.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การดำเนินชีวิตตามวิถีพุทธ

- อายตนะกับการรู้จักสังคม (อายตนะ 6)
- กฎระเบียบของสังคม (กุศลกรรมบถ 10 และอกุศลกรรมบถ 10)
- หลักกรรมกับสภาพแวดล้อม (สมบัติ 4 และวิบัติ 4)
- หลักกรรมกับการดำเนินชีวิต (สุข 2)
- บรรพบุรุษกับกุลจิรัฏฐิติธรรม (กุลจิรัฏฐิติธรรม 4)
- ความสำเร็จอย่างมีความสุข (द्रุณธรรม 6)
- มงคลชีวิตกับความเจริญของสังคม (การประพடுத்தิธรรม การเว้นจากความชั่วและการเว้นจากการดื่มน้ำเมา)

2. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษาคณิศตัวอย่าง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยกำหนดจากสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 7 แผน ใช้เวลา 20 ชั่วโมง ดังนี้

1.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การดำเนินชีวิตตามวิถีพุทธ

- อายตนะกับการรู้จักสังคม (อายตนะ 6)
- กฎระเบียบของสังคม (กุศลกรรมบถ 10 และอกุศลกรรมบถ 10)
- หลักกรรมกับสภาพแวดล้อม (สมบัติ 4 และวิบัติ 4)
- หลักกรรมกับการดำเนินชีวิต (สุข 2)
- บรรพบุรุษกับกุลจิรัฏฐิติธรรม (กุลจิรัฏฐิติธรรม 4)
- ความสำเร็จอย่างมีความสุข (द्रุณธรรม 6)
- มงคลชีวิตกับความเจริญของสังคม (การประพடுத்தิธรรม การเว้นจากความชั่วและการเว้นจากการดื่มน้ำเมา)

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) .20-.78 และค่าอำนาจจำแนก (r)

.20-.80 ค่าความเชื่อมั่น 0.92

4. แบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบวัดการมีวินัยในตนเองของ ดวงใจ เนตรโรจน์ (2527) กัลยา สุวรรณรอด (2537) ณีฐฎพร สตาภรณ์ (2540) สีนีนางู สุทธิจินดา (2543) ธิติมา จักรเพชร (2544) และยุทธกร ภามา (2546) จำนวน 40 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่น 0.88

การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนการเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง แล้ว บันทึกผลเป็นคะแนนไว้เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ในขั้นต่อไป
2. ผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งสองกลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 สอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้ เทคนิคการสร้างแผนภูมิโมทัศน์ ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 สอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษาคณี ตัวอย่าง ใช้เวลาในการสอนกลุ่มละ 9 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง โดยทั้ง 2 กลุ่มใช้สาระการเรียนรู้ เดียวกันและระยะเวลาเท่ากัน
3. หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็น แบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test แบบ Independent Groups ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)
2. เปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเรื่องหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test แบบ Independent Groups ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิ โมทัศน์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษาคณีตัวอย่าง มีผลสัมฤทธิ์ การเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง ผลการศึกษาวิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนทั้งสองวิธีเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกัน โดยแต่ละวิธีมีจุดเด่นพอสรุปได้ดังนี้

1.1 การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์ เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้และทำความเข้าใจในสาระการเรียนรู้ที่เรียนออกมาในรูปแบบของแผนภูมิมโนทัศน์ ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม ทำให้นักเรียนมองเห็นภาพของความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในสาระการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง เป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม แสดงว่านักเรียนสามารถจัดระบบความคิดความเข้าใจที่มีต่อบทเรียนได้เป็นอย่างดี จึงส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ในบทเรียนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรภรณ์ พิทักษ์ธรรม (2542 : 107-108) ที่กล่าวว่า เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ข้อมูล และการค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง จึงทำให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ได้ดี

1.2 การสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณีตัวอย่าง เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยประมาณ 4-5 คน ทำให้นักเรียนมีบทบาทในกลุ่มของตนซึ่งหมุนเวียนเปลี่ยนกันไป นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น รู้หน้าที่ของตนเอง และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกคน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยครูผู้สอนให้นักเรียนศึกษารณีตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนาพร ระวังบุทช์ (2542 : 33) กล่าวว่า กรณีตัวอย่างเป็นวิธีการสอนซึ่งใช้กรณีหรือเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการเรียนให้นักเรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ และอภิปรายเพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนหาทางแก้ปัญหาที่นั่น วิธีการนี้ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ตนได้รับอย่างถี่ถ้วน การอภิปราย ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาส

แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้จะช่วยให้ การเรียนการสอน มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริงซึ่งมีส่วนช่วยให้การเรียนมีความหมายสำหรับ นักเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้กรณีตัวอย่างที่ภาพการ์ตูนจะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปได้อย่าง มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติคุณ รุ่งเรือง (2544 : 38-39) กล่าวว่า การ์ตูนช่วยกระตุ้นหรือสร้างความสนใจของนักเรียนและการ์ตูนยังเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชน มาก เห็นได้ว่าการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษาคณะกรณีตัวอย่าง เป็นการสอนที่นักเรียนได้แสดง ความคิดเห็น วิเคราะห์ อภิปราย และนำไปสู่การตัดสินใจหาข้อสรุปของปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยให้ นักเรียนคิดร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย

จากลักษณะจุดเด่นของวิธีการสอนทั้งสองวิธี จึงสามารถเป็นไปได้ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียนไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยครั้งนี้เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนน ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเอง

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธ ศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโนทัศน์ และการสอนแบบ ซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษาคณะกรณีตัวอย่างมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจ เนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโนทัศน์ เป็นการสอนที่ ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองตามลำดับและต่อเนื่อง กิจกรรมกระบวนการ เรียนรู้ที่นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลงานของกลุ่มที่ดีที่สุด กิจกรรมเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียน ได้มีพฤติกรรมที่ควบคุมดูแลตนเองให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน การแสดงความคิดเห็น การ ร่วมอภิปราย รวมทั้งนักเรียนยังรู้จักเคารพกติกาในสังคม การทำกิจกรรมกลุ่มในชั้นตั้งสมมุติฐานและ วางแผนในการแก้ปัญหา ช่วยให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มและเกิดความร่วมมือกัน รู้จักสิทธิหน้าที่ของ ตนเองและผู้อื่น สร้างให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒน์ อัสวานิชย์ (2523 : 8) กล่าวว่า ความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนเองโดยลำพังด้วยตนเองเป็นพฤติกรรมของการ มีวินัยในตนเอง เห็นได้ว่าการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโนทัศน์ช่วย ให้นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ นั่นคือเป็นการสร้างวินัยในตนเอง

ส่วนการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษาคณะกรณีตัวอย่าง เป็นการจัดกระบวนการ เรียนรู้โดยนักเรียนทำงานเป็นกลุ่มย่อย ทำให้นักเรียนมีบทบาทในกลุ่มของตนซึ่งหมุนเวียนเปลี่ยนกัน ไป โดยที่นักเรียนรู้หน้าที่ของตน และมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรม การทำงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษาคณะกรณีตัวอย่าง เช่น การมอบหมายงาน ขึ้นวิเคราะห์ ปัญหา การอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นกิจกรรมที่ฝึก ให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการมีวินัยในตนเอง สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ ธิติมา จักรเพชร (2544 : 5) กล่าวว่า การกระทำของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง โดยเกิดจากความสำนึกตัวขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าภายนอก และภายในเป็นอุปสรรค ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้ จะเห็นได้ว่าการสอนแบบซินเดท โดยใช้เทคนิคศึกษาระณีตัวอย่าง ก่อให้เกิดความมุ่งมั่นอดทนในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อความสำเร็จของงานจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะสร้างการมีวินัยในตนเองของนักเรียน

จากลักษณะของวิธีสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ทั้งสองวิธีทำให้การมีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกัน และจากผลการวิจัยครั้งนี้เมื่อพิจารณาความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อสังเกต

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อสังเกตดังนี้

1. ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโนทัศน์ และนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบซินเดทโดยใช้เทคนิคศึกษาระณีตัวอย่าง ผู้วิจัยพบว่า ในช่วงแรก ๆ ของการปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนส่วนใหญ่ยังให้ความร่วมมือไม่ดีเท่าที่ควร เช่น ชอบเล่น ชอบคุย ไม่มีสมาธิในการเรียน ไม่ให้ความร่วมมือกับกลุ่ม ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ และขาดความมุ่งมั่นและอดทนในการปฏิบัติงาน จึงทำให้การเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ตลอดจนผลงานของนักเรียนมีประสิทธิภาพต่ำและทำงานเสร็จช้ากว่ากำหนดเวลา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ในยุคปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข แต่เมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมหลาย ๆ ครั้ง นักเรียนก็สามารถปรับตัวได้ดีขึ้น และผู้วิจัยแก้ปัญหาด้วยการกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละช่วงให้ชัดเจน พร้อมให้การเสริมแรงกับนักเรียนเป็นระยะ ๆ จนในที่สุดพฤติกรรมของนักเรียนก็เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบและตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายดี อีกทั้งผลงานในช่วงหลัง ๆ ค่อนข้างมีคุณภาพและรวดเร็ว

2. การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโนทัศน์เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่งค่อนข้างยากสำหรับนักเรียนที่ไม่คุ้นเคยหรือไม่เคยได้รับการฝึกมาก่อน ผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาด้วยการฝึกให้นักเรียนจัดระบบความคิดแบบง่าย ๆ ก่อน เช่น ฝึกสรุปเนื้อหาจากบทเรียนแล้วเขียนออกมาเป็นแผนภูมิโนทัศน์

3. จากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนให้ความสนใจและชื่นชอบการสอนที่จัดกิจกรรมการสอนแบบซินเดทโดยใช้ศึกษาระณีตัวอย่าง มากกว่าการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโนทัศน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากรณิตัวอย่างที่นำมาใช้ในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นภาพการ์ตูนซึ่งมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชน จึงทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูผู้สอนควรปฐมนิเทศนักเรียนให้มีความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ ขั้นตอนต่าง ๆ วิธีการ ตัวอย่าง และการแบ่งกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ในการสอนทั้งสองวิธี

1.2 การสอนทั้งสองวิธีมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน ผู้สอนควรเลือกวิธีการเพื่อนำไปใช้พัฒนา นักเรียนให้เหมาะสม กล่าวคือถ้าครูผู้สอนต้องการพัฒนานักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็สามารถใช้วิธีการสอนได้ทั้ง 2 วิธี คือการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์หรือการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างก็ได้ แต่ถ้าผู้สอนต้องการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะมีวินัยในตนเอง ก็ควรจะเลือกใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์

1.3 การนำการสอนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์และการสอนแบบซินดิเคทที่ใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนควรศึกษาเทคนิควิธีการและขั้นตอนให้ชัดเจน และควรฝึกนักเรียนให้คุ้นเคยกับวิธีการสอนก่อน สำหรับการเตรียมการสอนของครูผู้สอนควรเตรียมตัวล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

1.3 การสอนที่จัดการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์และการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง การกำหนดเวลาที่มีความสำคัญมาก ควรจัดตารางสอนให้คาบเรียนติดต่อกัน 2 ชั่วโมง เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีความต่อเนื่องและครูผู้สอนควรควบคุมเวลาในการทำกิจกรรมของนักเรียนให้ดีไม่ให้ใช้เวลามากเกินความจำเป็น และกิจกรรมควรเสร็จสิ้นภายในเวลาที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยโดยนำการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์ กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างไปใช้กับกิจกรรมอื่น ๆ และระดับช่วงชั้นอื่น ๆ รวมทั้งควรสร้างสื่อให้หลากหลายเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน เช่น การสร้างสื่อมัลติมีเดีย

2.2 ควรมีการทำวิจัยผลของการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิมโนทัศน์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่างกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความรับผิดชอบ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความคิดสร้างสรรค์ ความคงทนในการเรียนรู้ ความฉลาดทางจริยธรรม (MQ) เป็นต้น

2.3 ควรนำการสอนที่จัดกิจกรรมการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้าง
แผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษาระณีตัวอย่างไปทดลองสอนกับกลุ่ม
สาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ (2542). **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านทักษะการคิด**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2543). **แนวการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะดี เก่ง มีความสุข**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา
- _____. (2544). **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2524). **วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- _____. (ม.ป.ป.) **วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กาญจนา มีพลัง. (2532). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนสังคมศึกษา โดยการสอนแบบการเรียนเป็นทีมกับการสอนตามคู่มือครู**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรรณา กิจขยัน. (2517). **ความสัมพันธ์ระหว่างควมมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในภายนอกตนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กัลยา สุวรรณรอด. (2537). **การวิเคราะห์องค์ประกอบควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติคุณ รุ่งเรือง. (2544, มกราคม-ธันวาคม). “การใช้การ์ตูนในการสอนสังคมศึกษา,” **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์**. 2(1-3) : 38 - 40.
- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ และนาฏเฉลียว สุมาวงศ์. (2506). **วิชาครู ตอน 3 : จิตวิทยา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จรรุวรรณ เพ็ญสุข. (2533). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน**

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบเรียนเป็นทีมที่จัดกิจกรรมด้วยวิธีการใช้กรณีตัวอย่าง กับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ฉันทนา ภาคบงกช. (ม.ป.ป.). **กิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรม.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชวาล แพ้วัดกุล. (2522). **เทคนิคการวัดผล.** กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

ชูศักดิ์ สิงห์อุดร. (2532). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบศึกษากรณีตัวอย่าง กับการสอนตามคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.** ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

โชติ บุญนิธิวณิช. (2541). **การเปรียบเทียบผลการใช้สัญลักษณ์เงื่อนไข ต่อการใช้หลักพีระมิดเพื่อพัฒนาการมีวินัยในการใช้ห้องสมุด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.** ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทวีป อภิสวัสดิ์. (2522 กันยายน). “การสอนแบบซินติเคท,” **ครูปริทัศน์**. 4(9) : 36 – 37.

ทิสนา เขมมณี. (2527). “ลักษณะที่สำคัญของเทคนิคการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลอง,” ใน **กลวิธีสอนจริยศึกษาและการสอดแทรกคุณธรรมในการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา.** หน้า 110 – 111. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สภาอุทกสมาคมแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์.

ทิสนา เขมมณี และคณะ. (2540). **การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

นิรัน ศรีประดิษฐ์. (2539). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระหว่างการสอนตามรูปแบบการสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ณัฐพร สตาภรณ์. (2539). **การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียน**

- ทหารและพลเรือน.** ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงใจ เนตรโรจน์. (2527). **การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความมีวินัยในตนเอง.**
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2523). **จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน.** สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธิดิมา จักรเพชร. (2544). **ผลของชุดการแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
ถ่ายเอกสาร.
- บัณฑิตา ศักดิ์อุดม. (2523). **ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความมีวินัยในตนเอง
ตามการรับรู้ของนักเรียน.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประนอม เดชชัย. (2531). **นวัตกรรมการเรียนการสอนและแนวปฏิบัติสังคมศึกษา.** เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประอรรัตน์ วัจนะรัตน์. (2536). **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ
ความสามารถในแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรียนวิชาสังคมศึกษา
โดยการสอนแบบซินดิเคทที่ใช้สื่อประกอบและการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- พิชาญ ลำอางศรี. (2527). **การทดลองสอนจริยศึกษาด้วยวิธีสอนแบบซินดิเคทในชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6.** ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หัสนาคินทร์. (2524, มกราคม). “การสร้างจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียน,” **แนวทางการพัฒนา
จริยธรรมไทย.** เอกสารการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย.
- พเยาว์ เกาทัณฑ์ทอง. (2534). **การศึกษาพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลายในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี.** ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ ดารามาศ. (2524). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อ**

บุคคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาสังคมศึกษาโดยวิธีสอนแบบซินดิเคทกับการสอนตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521. ปรินุญยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรทิพา ชีเดนท์รี่. (2538). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความสามารถในการวางแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสืบสวน ที่ใช้กระบวนการกลุ่มกับการสอนตามคู่มือครู.** ปรินุญยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ภัทรา นิคมานนท์. (2517). **ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการถือศีลห้า ความรู้สึกรับผิดชอบวินัยในตนเองความเกรงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.** ปรินุญยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ภัทราภรณ์ พิทักษ์ธรรม. (2543). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้กิจกรรมการสร้างแผนภูมิในทัศนกับการสอนตามคู่มือครู.** ปรินุญยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ภิญโญ สาร. (2523). **การบริหารการศึกษา.** ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฤทัยวรรณ คงชาติ. (2544). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์เชิงอธิบายของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยใช้เทคนิคการจัดผังลายเส้นและการสอนแบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง.** ปรินุญยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มนมนัส สุดสิ้น. (2543). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนแผนผังมโนคติ.** ปรินุญยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มนัส บุญประกอบ. (2533, มกราคม-มีนาคม). “ยุทธศาสตร์ใหม่ทางการศึกษา : แผนภูมิมโนทัศน์,” **วารสาร สสวท.** 18(69) : 26-29.

_____. (2533, เมษายน-มิถุนายน). “แผนภูมิมโนทัศน์กับแผนภูมิอื่น,” **วารสาร สสวท.**

18(70) : 22-25.

_____. (2533, กรกฎาคม-กันยายน). “แผนภูมิโมโนทัศน์ การนำไปใช้ในชั้นเรียน,” *วารสาร สสวท.* 18(71) : 15-25.

มานิตย์ แก้วปู้. (2526). *ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับ บทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาในด้านความมี วินัยในตนเอง.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มุกดา เปรมศรี. (2541). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนแบบ สืบเสาะเชิงนิติศาสตร์ที่ใช้เทคนิควิธีการ A.I.C. กับการสอนตามคู่มือครู.* ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ลัดดาวรรณ ณ ระนอง. (2525). *การทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.

วรรณวิภา ทองอก. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่ออาชีพครู วินัยในตนเอง ความ สัมฤทธิ์ทางการเรียน และการสอนของนิสิตฝึกสอน วิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก.* ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

วสัน ปูนผล. (2542). *การพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วิไลวรรณ ตรีศรี ชะนะมา. (2537, เมษายน-มิถุนายน). “แนวคิดบางประการเกี่ยวกับความคิด รวบยอด,” *สารพัฒนาหลักสูตร.* 13(117).

- วิวัฒน์ อิศวานิชย์. (2523). **ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเอง กับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิวาห์วัน มูลสถาน. (2523). **ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและความมีวินัยในตนเอง**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2524). **จิตวิทยาลัยการเรียนการสอนจริยศึกษาแบบสืบสวนสอบสวน : ฉบับบูรณาการ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันเพ็ญ วรณโกมล. (2544). **การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วัฒนาพร ระวีงษ์. (2542). **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แอล ที เพรส.
- สมชาย สิงห์พันธ์. (2526). **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองในการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีแบบซินดิเคทกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมบูรณ์ ชิตพงศ์. (2523). **เทคนิคการวัดและประเมินผลวิชาสังคมศึกษา**. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2527). “กรณีตัวอย่าง,” ใน **กลวิธีสอนจริยศึกษาและการสอดแทรกคุณธรรมในการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา**. หน้า 187-189. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สภาอุทกสมาคมแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมยศ พุทธินิมนต์. (2533). **การพัฒนาวินัยในตนเองให้กับนักเรียนของครูสังคมศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมใจ อ่องสุวรรณ. (2515). **การศึกษามผลการสอนแบบสืบสวน-สอบสวน (Active Inquiry) ในวิทยาศาสตร์ที่มีต่อความคิดแบบสืบสวน-สอบสวน ความคิดสร้างสรรค์และความกระตือรือร้น**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8**

- (พ.ศ.2540-2544). กรุงเทพฯ : อรรถพดการพิมพ์.
- _____. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : พริกหวานการพิมพ์.
- _____. (2543). **การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุโท เจริญสุข. (2520). **บทศึกษาจิตวิทยาเพื่อการศึกษา การแนะแนวสุขภาพจิตในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สุนีย์ สอนตระกูล. (2535). **การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแบบจัดกรอบมโนทัศน์สำหรับวิชาชีววิทยา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. ปริญญาโท ค.ด. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุนันทา สายวงศ์. (2544). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหวมวกหกใบและการสอนแบบซินดิเคท**. ปริญญาโท กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒน์ นิยมคำ. (2531). **ทฤษฎีและทางปฏิบัติในการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้ เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : เจเนอรัล บুকเซนเตอร์
- ลำรวย วรเดชะคงคา. (2534). **ผลของการฝึกอบรมทางศาสนาที่มีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของนักเรียนที่เข้าโครงการบรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อนที่วัดม่วง หนองแขม**. ปริญญาโท กศ.ด. (พัฒนาศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หทัยรัช รั้งสุวรรณ. (2539). **ผลของการสอนโดยใช้แผนที่มโนมิตีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพด้านมโนมิตีและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. ปริญญาโท กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนุชิต สงแพง. (2530). **การศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี**. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน. ถ่ายเอกสาร.
- อรรถศักดิ์ลักษณ์ อยู่สุข. (2535). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านมโนมิตีทางวิทยาศาสตร์และทักษะ**

กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยการสาธิตด้วยแผ่นภาพโพลายไมซ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. (2542). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อำพร กาทอง. (2529). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนแบบซินดิเคทสอนโดยบทเรียนโปรแกรมและการสอนตามคู่มือครู การสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.** ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อัญชลี เครือคำขาว. (2540). **การศึกษผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับบุคคลโดยการสอนแบบศึกษากรณีตัวอย่างที่ใช้การเรียนแบบร่วมมือ.** ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

Authur S. Reber. (1985). *The Penguin : Dictionary of psychology.* England : Penguin Group Inc.

Ausubel Dawid P. (1965). *Educational Psychology.* Chicago : Holt Rinehare and Winston.

Baruch. D. (1949). *New Wavs in Discipline.* New Wittesey House.

Bloom, Benjamin S. (1956). *Taxonmy of Educational Objectives.* New York : David Mckay.

Broden, M. and other. (1970, Fall). "Effects of teacher's Attending Behavior Of Two Boys at Adjacent Desk," *Journal of Applied Behavior Analysis.* 3(3) : 199 – 203A.

English, H.B. and English A.C. (1958). *A Comprehensive dictionary of Psychology and Psychoanalytical Terms.* England : Longman Green and Co.

Fan, Chung The. (1952). *Item Analysis Table.* Education Testing Service, Princeton

New Jersey.

Gagne, Robert M. (1970). *The Condition Learning*. Third Edition. New York : Holt, Rinehart
And Winston, Inc.

Good, Carter V. (1959). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill Book Company,
Inc.

Heinze – Fry, J.A. and J.D. Novak. (1990. July). "Concept Mapping Brings Long-Term
Movement toward Meaningful Learning," *Science Education*. 74 : 481-472.

Jersild, Arthur T. (1968). *Children psychology*. Engle – wood Cliffs : Prentice Hall, Inc.

Mussen, Paul H. and John Janeay Conger. (1969). *Child Development And Personality*.
New York : Harper and Row.

Weisfeld, David. (1974, October). "Cognitive styles of Child Discipline," *Dissertation
Abstracts International*. 35(4) : 1930 – B.

Wiggins, Jerry S. and other. (1971). *The psychology of Personality Reading*. Addison –
Wesley.

Wittich, Walter A. and Charles F. Schuller. (1968). *Audio Visual Their Natures and Use*.
4th ed. Tokyo, John Weatherhile.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. แบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีข้อสอบทั้งหมด 60 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที
2. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ให้ใช้ดินสอ 2B ระบายคำตอบที่ถูกต้องลงในช่อง 1, 2, 3, 4 หรือ 5 ในกระดาษคำตอบตามตัวอย่าง

1	☒	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☒	☐	☐
3	☒	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☒	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☒

3. เมื่อต้องการเปลี่ยนคำตอบข้อใหม่ ให้ลบข้อเดิมด้วยยางลบให้สะอาดตามตัวอย่าง

1	☒	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☒	☐	☐
3	☒	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☒	☐	☐
5	☐	☐	☐	☐	☒

4. คำถามในหนึ่งข้อมีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ถ้าตอบเกินหนึ่งคำตอบหรือไม่ตอบเลยถือว่าไม่ได้คะแนนในข้อนั้น
5. ห้ามขีดเขียนหรือทำสัญลักษณ์ใด ๆ ลงบนกระดาษข้อสอบ
6. เมื่อตอบแบบทดสอบเสร็จแล้วให้ส่งกระดาษคำตอบแบบทดสอบที่กรรมการ

คุมสอบ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

=====

1. ข้อใดจัดเป็นหลักธรรมอยู่ในทุกข้อ ซึ่งเป็นธรรมที่ควรรู้
 - ก. สุข 2 ข. สมบัติ 4
 - ค. อบายมุข ง. อายุตนะ 6
 - จ. กุศลกรรมบถ 10

2. ข้อใดอายุตนะเป็นสาเหตุทำให้คนเรามีความสุข
 - ก. ปวรรูภาพวิวิหทะเล
 - ข. สุขเมธฟังเพลงจากวิทยุแล้วร้องตาม
 - ค. กานต์ได้กลิ่นไก่ทอดแล้วอยากกิน
 - ง. ณัฐคิดจะดูหนังสือเพราะผลคะแนนออกมาต่ำ
 - จ. ปีนรับประทานส้มตำไต่อย่างอร่อย

3. “กานดาไปรับประทานอาหารนอกบ้านรู้สึกอาหารมือนั้นไม่อร่อยเหมือนรับประทานที่บ้านตนเอง รู้สึกเบื่ออาหารนั้นทันที” จากข้อความข้างต้นอายุตนะข้อใดทำให้งานดาเกิดความทุกข์
 - ก. จักขุวิญญาน ข. โสตวิญญาน
 - ค. ฆานวิญญาน ง. ชิวหาวิญญาน
 - จ. กายวิญญาน

4. ตา+รูปที่ชอบใจ → ผัสสะ
→ เวทนา (สุข) ในช่องควรเติมข้อใด
 - ก. โสตวิญญาน ข. จักขุวิญญาน
 - ค. ฆานวิญญาน ง. ชิวหาวิญญาน
 - จ. มโนวิญญาน

5. บุคคลใดได้ชื่อว่าประพฤติชั่วทางกาย
 - ก. สมศักดิ์ชอบลักเล็กขโมยน้อย
 - ข. สมใจชอบพูดใส่ร้ายเพื่อน
 - ค. สมเจตน์ชอบพูดคำด่าคำ
 - ง. สมควรชอบอิจฉาเพื่อน
 - จ. สมหมายชอบโกรธเวลาเพื่อนเล่นด้วย

6. ข้อใดไม่ใช่มนกรรม
 - ก. การอยากได้ของผู้อื่น
 - ข. การผูกโกรธ
 - ค. การล่วงเกินลูกเมียและของรักของผู้อื่น
 - ง. การพยาบาลผู้อื่น
 - จ. การมีความเห็นความเชื่อที่ผิด ๆ

7. ตีใหญ่ภูมิใจที่หนีรอดการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้หลังจากที่เข้าไปลักขโมยทองและยิงเจ้าทรัพย์ตาย การกระทำของตีใหญ่เป็นการประพฤติชั่วในด้านใด
 - ก. กาย วาจา ข. กาย ใจ
 - ค. วาจา ใจ ง. กาย วาจา ใจ
 - จ. ไม่มีข้อถูก

8. ข้อใดหมายถึงทางแห่งการกระทำของผู้ฉลาดหรือคนดี
 - ก. สติปัฏฐาน 4
 - ข. อบายมุข 6
 - ค. กุลจักรวัฏฐิติธรรม 4
 - ง. กุศลกรรมบถ 10
 - จ. อกุศลกรรมบถ 10

9. การกระทำในข้อใดจัดว่าเป็นความ
ประพฤตินทางกาย
- พิมพ์ชนก พุดชมเชยเพื่อน ๆ ที่ได้รับรางวัล
 - นัคนันท์ ต้องการให้น้องทุกคนมีอนาคตที่ดี
 - ณัฐพงศ์ พุดตักเตือนน้องสาวให้พุดจาไฟเพราะ
 - ชานนท์ นำนานาฬิกาของเพื่อนที่ลืมไว้ส่งคืนเจ้าของ
 - ภาสกร ไม่ผูกใจเจ็บเพื่อนเมื่อถูกแกล้ง
10. “ถึงแม้ว่าปิ่นแก้วจะทำโทรศัพท์มือถือของเพ็ญจันทร์ตกลงยังพื้น และโทรศัพท์เสียหาย แต่เพ็ญจันทร์ก็บอกว่าไม่เป็นไร”
การกระทำของเพ็ญจันทร์สอดคล้องกับหลักกฏศรกรรมบท 10 ซึ่งเป็นความประพฤตินดีด้านใด
- ประพฤตินดีทางวาจา
 - ประพฤตินดีทางใจ
 - ประพฤตินดีทางกาย
 - ประพฤตินดีทั้งทางกายและทางวาจา
 - ประพฤตินดีทั้งทางวาจาและทางใจ
11. บุคคลใดต่อไปนี้ได้ชื่อว่ามี ความหลงผิดทางธรรม
- คนสัน เชื่อเรื่องการทำนายดวงชะตา
 - รักเกียรติ เชื่อในสิ่งที่พ่อแม่ตักเตือน
 - ช่อมณี คิดว่าตนเองเป็นคนเลว
 - มะลิ รอที่จะปลุกบ้านในเดือนสามเพราะถูกขี้ดี
 - ดอกแก้ว ใช้ผงชูรสปลอมใส่อาหารให้ลูกค้า เพราะต้องการได้กำไรมาก ๆ
12. ข้อใดกล่าวถึงความหมายของ
กุศลจิรัฏฐิติธรรมได้ถูกต้องที่สุด
- ธรรมเป็นเหตุตั้งอยู่ได้นานแห่งตระกูล
 - ธรรมเป็นเหตุให้เกิดมงคลชีวิต
 - ธรรมเป็นเหตุให้ตระกูลเกิดคนเก่งกล้า
 - ธรรมเป็นเหตุให้เกิดความเจริญไม่มีเสื่อม
 - ธรรมเป็นเหตุให้เกิดความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ
13. ข้อใดมีความหมายตรงกับพ่อบ้าน
แม่เรือนผู้มีศีลมีธรรม
- ผู้มีความสงบเสงี่ยม
 - ผู้สวดมนต์ทุกเช้า-ค่ำ
 - ผู้ที่เลือกคบเฉพาะคนดี
 - ผู้ที่เลือกคบเฉพาะคนดี
 - ผู้มีความซื่อสัตย์ ขยันขันแข็ง
14. หลักธรรมในกุศลจิรัฏฐิติธรรมข้อใดเป็น
ที่สอดคล้องกับข้อความ “มีน้อย ใช้น้อย”
- มีความตระหนี่ในการใช้ของ
 - ประมาณตนในการอุปโภคบริโภค
 - ซ่อมแซมสิ่งของเก่าที่ชำรุดเสียหาย
 - ตั้งอยู่ในศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน
 - เมื่อเครื่องอุปโภคบริโภคหมดไปต้องรู้จักจัดหาเอาไว้
15. ข้อใดกล่าวถึงผู้ประพฤตินตามหลัก
กุศลจิรัฏฐิติธรรมได้ถูกต้องที่สุด
- ใจคิดให้มาก ปากพูดให้น้อย
 - เป็นคนมากด้วยปัญญาแต่อย่ารู้มาก
 - กินเพื่ออยู่ แต่อย่าอยู่เพื่อกิน
 - จงระวังแต่อย่ามัวนั่งระวาง
 - ฝนตกไม่ท่วมฟ้า.

16. ข้อใดเป็นคุณสมบัติการไม่ปฏิบัติตาม
ฐานะในกฤษฎีกาจริยธรรม 4
- ชมพูใช้จ่ายเงินโดยไม่เก็บออม
 - วรรณณาไม่สนใจแม้ว่าใครจะนิทา
 - สุชาติมักส่งงานล่าช้ากว่าที่ครูกำหนด
 - สุรศักดิ์ เป็นนักแสดงที่ชอบใส่เสื้อใหม่
ทุกครั้งที่ไปออกงาน
 - พิมพ์ใจ เป็นคนรอบคอบในทุกเรื่อง
เพราะลงมือทำตามแผนที่วางไว้
17. ข้อใดเป็นเหตุผลสำคัญยิ่งสำหรับ
คุณสมบัติของผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลทรัพย์สิน
สมบัติของวงศ์ตระกูล
- มีความรับผิดชอบ
 - มีความละเอียดรอบคอบ
 - มีความซื่อสัตย์สุจริต
 - มีระเบียบวินัย
 - มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
18. ถ้าโทรทัศน์ที่บ้านเปิดเครื่องแล้วภาพ
หน้าจอโทรทัศน์ไม่ชัด นักเรียนควรทำ
อย่างไรจึงจะถือว่าได้ปฏิบัติตามหลัก
กฤษฎีกาจริยธรรม 4
- ยกทิ้งไป
 - ขายทิ้งไป
 - นำไปให้ช่างซ่อม
 - ซื้อเครื่องใหม่มาเปลี่ยน
 - จัดการรื้อออกมาซ่อมด้วยตนเอง
19. ข้อใดคือสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้
ครอบครัวบางครอบครัวมีหนี้สินล้นพ้นตัว
- ไม่รู้จักการสมาคมกับครอบครัวอื่น
 - หลงลืมในการจัดหาสิ่งของจำเป็นใน
ครัวเรือน
 - ขาดความรู้ในการซ่อมแซมสิ่งของใน
ครอบครัว
 - ขาดความรู้จักประมาณตนในการ
อุปโภคบริโภค
 - ขาดแนวทางในการดำเนินชีวิตอันดี
งาม
20. ข้อใดปฏิบัติตามหลักคำสอนเรื่อง
กฤษฎีกาจริยธรรม 4 ได้อย่างถูกต้อง
- พิชัยมีฐานะร่ำรวยจึงชอบใช้จ่ายเงิน
เพื่อเลี้ยงเพื่อนฝูงอยู่เสมอ
 - สุมาลีไม่ท้อแท้ในการทำงานถึงแม้ว่า
จะถูกนายจ้างตำว่าก็ทำตาม
 - ประวีณามีความสุขกับการใช้จ่ายเงิน
ที่หามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรง
 - สินวลเป็นคนรู้จักคุณค่าของทรัพย์สินรู้จัก
ซ่อมแซมของเก่าที่ชำรุด เพื่อนำมาใช้
ใหม่ได้
 - พิชญาไม่รู้สึกละแ้วใจเสียใจกับ
กระเป๋าตังค์ที่หายไปเพราะถือว่าเป็น
เรื่องธรรมดา

21. ข้อใดวิเคราะห์หลักธรรมเรื่อง
กุศลจริวัฏฐิติธรรม 4 ได้ถูกต้องที่สุด
- เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป
 - เพื่อให้เราเข้าใจโลก สังคม และชีวิตนี้ได้ดีขึ้น
 - เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ชาวบ้าน
 - เพื่อหลบหลีกเอาชีวิตนี้ไปให้หลุดพ้นไม่ต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ
 - เพื่อให้สามารถยกระดับจิตใจและวิถีชีวิตมิให้ตกเป็นทาสของสิ่งต่างๆ
22. หลักกุศลจริวัฏฐิติธรรม 4 มีความสำคัญต่อการครองเรือนอย่างไร
- ช่วยให้สามารถทำงานได้ดี
 - วิธีการปกครองสมาชิกในครัวเรือน
 - วิธีการดูแลทรัพย์สินของครอบครัวมั่นคง
 - ช่วยสร้างฐานะของครอบครัวให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
 - การประนีประนอม ไม่ก่อความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครัวเรือน
23. ข้อใดเป็นตัวชี้บอกให้รู้ว่าการกระทำใดจัดเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว
- เจตนา
 - สภาพแวดล้อม
 - ผลของการกระทำ
 - สถานการณ์ขณะนั้น
 - ค่านิยมของคนหมู่บ้าน
24. ข้อใดหมายถึง “กฎแห่งกรรม”
- กฎแห่งความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล
 - กฎแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับธรรมชาติ
 - กฎแห่งความสัมพันธ์ระหว่างความดีกับความชั่ว
 - กฎแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับการกระทำ
 - กฎแห่งความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับความดีความชั่ว
25. บุคคลใดจัดอยู่ใน “อุปปริวัฑิตี”
- แก้ว เกิดในชุมชนแออัด
 - กาญจน์ ร่างกายพิการเนื่องจากโรคโปลิโอ
 - ก้อน จำเป็นต้องค้ายาเสพติด เพราะถูกนายทุนบังคับ
 - เกม เรียนหนังสืออยู่ในมหาวิทยาลัยก็ต้องออกก่อนจบเพราะคะแนนไม่ดี
 - แก้ม มีบุคลิกภาพดี รูปร่างสวยงาม
26. การกระทำในข้อใดสอดคล้องกับหลักกรรมดีให้ผลหรือให้ “สมบัติ”
- หมู่บ้านที่อั้นอยู่นั้นยังไม่มีไฟฟ้าและน้ำประปา
 - ถึงแม้ว่าน้อยจะไม่ชอบเรียนหนังสือแต่คุณแม่ก็บังคับให้เรียน
 - เต้ต้องลาออกจากโรงเรียนมาช่วยพ่อแม่ทำงานเลี้ยงครอบครัว
 - นิตเป็นคนขยันในการทำงานทำให้เธอได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น
 - แม่นปวยเป็นหวัดบ่อยจนกลายเป็นโรคประจำตัว

27. ข้อใดจัดเป็น “คติวิบัติ”
- น้อย สร้างบ้านใกล้กับโรงงาน
 - แดง ยืนตรงเคารพธงชาติทุกครั้งเวลา 18.00 น.
 - หนู ใส่บาตรทุกเช้าวันพฤหัสบดี
 - เก้ มีความถนัดด้านการพิมพ์ดีด แต่หัวหน้าไม่ได้ให้ทำงานตามความถนัด
 - นิค ปลุกบ้านในสภาพแวดล้อมที่มีธรรมชาติสวยงาม
28. มณฑกานต์ ซื้อของขวัญไปให้เจ้านายที่บริษัทถูกเพื่อนร่วมงานรุมตำหนิหาว่าเอาใจเจ้านายเกินหน้าพนักงานคนอื่น เธอเสียใจมากเพราะไม่ได้เป็นอย่างที่เพื่อน ๆ คิด แต่เธอทำไปเพราะต้องการตอบแทนคุณที่เจ้านาย เคยช่วยเหลือ
- นักเรียนคิดว่าการกระทำของมณฑกานต์ บกพร่องในเรื่องใด
- คติ (สถานที่หรือสภาพแวดล้อม)
 - อุปติ (บุคลิกภาพ)
 - กาละ (เวลา/จังหวะ)
 - ปโยคะ (เรื่องที่ทำ)
- เฉพาะข้อ 1
 - เฉพาะข้อ 3
 - ข้อ 1 และ ข้อ 2
 - ข้อ 3 และ ข้อ 4
 - ข้อ 1 และข้อ 3
29. ข้อใดเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับหลักกรรมดีให้ผล หรือ “สมบัตติ”
- มานพ จำเป็นต้องเสพยาเพราะเพื่อนชวน
 - จุฑามาศ เป็นคนร่าเริงแจ่มใส บุคลิกภาพดี จึงมีเพื่อนรักมาก
 - ชมพูนุชสุขภาพไม่ดี เจ็บป่วยเป็นไข้หวัดบ่อย ๆ
 - จุลฉัตร เป็นคนสุขภาพเรียบร้อย แต่ขี้เหนียวกับเพื่อน ๆ
 - ดารินทร์ อ้วนมากจนแพทย์บอกให้ลดน้ำหนัก
30. นักเรียนคิดว่าข้อใดเป็นตัวส่งเสริมให้หลักกรรมชั่วให้ผลในเรื่อง “ปโยควิบัติ”
- เนตร ไปทำงานทันเวลารูดบัตรทุกวัน
 - พงษ์ เรียนหนังสือไม่เก่งจึงทำให้ต้องขยันมากขึ้น
 - มนต์ ขยันทำงานเฉพาะตอนแรกแล้วทิ้งงานค้างไว้โดยอ้างว่าไม่มีเวลา
 - ฟ้า ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์จึงทำให้ทำคะแนนสอบได้ดี
 - ฝน ช่วยเพื่อนทำรายงานจนเสร็จทันเวลาส่งครู
31. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายของสามิสสุข
- ความสุขที่เกิดจากทรัพย์
 - ความสุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์
 - ความสุขที่ได้จากการฟังเพลงไพเราะ
 - ความสุขที่ได้จากการกินอาหารที่อร่อย
 - ความสุขที่ไม่อิงจากวัตถุภายนอก

32. ข้อใดเป็นความสุขของคุณที่เรียกว่า “โภคสุข”
- ก. ยู่ย มีตำแหน่งเป็นเลขานุการ
ข. หมู ทำงานและมีหนี้สินมากมาย
ค. ฟาง เปิดร้านขายกาแฟสด จนมีเงินเก็บในธนาคาร
ง. เอ็ม มีครอบครัวที่น่ารัก และอบอุ่น
จ. บัว เป็นคนมีเมตตาแก่ผู้จากทุกข์ได้ยาก
33. เพราะเหตุใดสามีสสุข จึงเป็นความสุขที่ไม่แน่นอน
- ก. เพราะเป็นความสุขที่เกิดจากวัตถุภายนอก
ข. เพราะเป็นความสุขที่ทุกคนสามารถมีได้ทุกคน
ค. เพราะเป็นความสุขที่เกิดขึ้นภายในตนเอง
ง. เพราะเป็นความสุขที่อาจก่อให้เกิดความทุกข์ได้เสมอ
จ. เพราะเป็นความสุขทางใจที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครบังคับ
34. “การที่วัยรุ่นมีค่านิยมใช้เงินฟุ่มเฟือยนิยมวัตถุ” ข้อความข้างต้นตรงกับสามีสสุขข้อใด
- ก. อุตีสสุข ข. โภคสุข
ค. อนนตสุข ง. อนวัชชสุข
จ. นิรามิสสุข
35. ข้อใดคือความหมายของดรุณธรรม 6
- ก. ทางไปสู่จุดมุ่งหมาย 6 ประการ
ข. ทางไปสู่อนาคตที่สดใส 6 ประการ
ค. ทางไปสู่ความมีชื่อเสียง 6 ประการ
ง. ทางไปสู่ความเจริญก้าวหน้า 6 ประการ
จ. ทางไปสู่ความเสื่อม 6 ประการ
36. “ควบคุมความประพฤติให้เรียบร้อยดีงาม” มีความหมายตรงกับข้อใด
- ก. ศील ข. จาคะ
ค. วิริยะ ง. ปัญญา
จ. อโรคยะ
37. ข้อใดสอดคล้องกับศีลข้อที่ 1
- ก. ไม่ลักขโมย
ข. ไม่แย่งของรักของผู้อื่น
ค. ไม่พูดเพื่อเจ้า
ง. ไม่ฆ่าสัตว์ทุกชนิด
จ. ไม่ดื่มน้ำเมา
38. คุณธรรมข้อใดเป็นจุดเริ่มต้นของความอุตสาหะ
- ก. ความพอใจในงานที่ทำ
ข. ความขยันหมั่นเพียรในงานที่ทำ
ค. ความใส่ใจในงานที่ทำ
ง. การทอดธุระในงานที่ทำ
จ. การใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลในงานที่ทำ
39. สุภาสิตข้อใดแสดงถึงความวิริยะ
- ก. เมตตาเป็นเครื่องค้ำจุนโลก
ข. ทำอะไร ทำให้จริงจัง ๆ บากบั่นให้สำเร็จ
ค. ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะให้ทำเกิดสุข
ง. ความรักอื่นเสมอด้วยตนไม่มี
จ. จงเตือนตนด้วยตนเอง

40. บุคคลในข้อใดจัดเป็นแบบอย่างตามหลัก
พุทธานุมัต
- สามารถ บวชเป็นพระภิกษุเมื่ออายุ
20 ปี
 - สมชาย โกหกเพื่อนเพื่อให้เพื่อน
สบายใจ
 - สมชาติ เป็นคนพูดจากเพื่อเจ้า
ไร้สวระไปวัน ๆ
 - สมจิต เป็นชอบตกปลาเป็นชีวิตจิตใจ
 - สมควร ชอบพูดให้เพื่อนแตกความ
สามัคคี
41. บุคคลใดต่อไปนี่ไม่ควรคบด้วยมากที่สุด
- วิชัยชอบพูดเล่น
 - วิชิตชอบพูดล้อเสียด
 - วินัยชอบพูดเพื่อเจ้า
 - วินิจชอบพูดจาหยาบค้าย
 - วิชาชอบพูดโกหกหลอกลวงเพื่อน
42. ถ้านักเรียนเห็นเพื่อนเรียนหนังสือไม่เก่ง
นักเรียนจะใช้วิธีการช่วยเหลือเพื่อน
อย่างไร
- ให้เพื่อนลอกเวลาสอบ
 - อธิบายในส่วนที่เพื่อนไม่เข้าใจให้ฟัง
 - พูดจาเยาะเย้ยจนเพื่อนเกิดความขยันท
 - ช่วยตักเตือนให้เพื่อนขยันอ่านหนังสือ
 - แนะนำเพื่อนให้ไปขอครูให้งานเพิ่มเติม
43. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของผู้ที่เป็นพหูสูต
- ผู้ท่องบ่นอยู่เสมอ
 - ผู้ได้เล่าเรียนมามาก
 - ผู้เล่าเรียนตามหลักสูตร
 - ผู้จำได้ทั้งอรรถและพยัญชนะ
 - ผู้ฟังด้วยความตั้งใจ และเข้าใจด้วย

ปัญญา

44. ความขยันหมั่นเพียรที่จะทำให้งานสำเร็จ
จะต้องปฏิบัติอย่างไร
- ต้องขจัดความท้อแท้ ความอ่อนแอ
ให้ได้
 - ต้องคิดว่าความสำเร็จไม่ได้อยู่ที่
ความคิด ต้องลงมือกระทำด้วย
 - ต้องมีความมั่นใจในตนเอง เชื่อ
ความสามารถของตนเอง
 - ต้องปฏิบัติอย่างมุ่งมั่นจริงจังแต่อยู่
ในสายกลาง คือไม่หักโหมหรือ
ย่อหย่อน
 - ต้องตั้งใจและขจัดความเกียจคร้าน
ออกไป
45. นักเรียนควรมีความวิริยะในเรื่องใด
- พยายามลอกการบ้านถ้าทำไม่เสร็จ
 - พยายามพูดจาหวาน ๆ ให้มากเพื่อน
จะได้รัก
 - พยายามทำกิจกรรมให้มากจะได้มี
ชื่อเสียง
 - พยายามหารายได้เพิ่มโดยช่วยพ่อแม่
ทำงาน
 - พยายามศึกษาเล่าเรียนด้วยตนเอง
และสอบถามครู อาจารย์
46. อันติกา มีความขยันหมั่นเพียรในการ
เรียนหนังสือ เธอจึงแสวงหาความรู้
เพิ่มเติมอยู่เสมอ อันติกามีลักษณะตาม
ข้อใด
- สุตะ วิริยะ ข. ศील วิริยะ
 - อโรคยะ ศील ง. สุตะ พุทธานุวัติ
 - สุตะ ศील

47. ข้อใดเป็นความหมายของ “มงคลชีวิต”
- ความเจริญแห่งชีวิต
 - เหตุให้ถึงความเจริญแห่งชีวิต
 - เหตุที่ทำให้ชีวิตอยู่รอดปลอดภัย
 - ความอุดมสมบูรณ์ในชีวิตประจำวัน
 - แนวทางปฏิบัติที่ทำให้ผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จในการทำงาน
48. ข้อใดมีใจความสัมพันธ์กัน
- เมตตากรุณา-เว้นจากการขโมย
 - สัมมาอาชีวะ-เว้นจากการพูดเท็จ
 - กามสังวร – เว้นการทำลายชีวิต
 - สติสัมปชัญญะ – เว้นจากน้ำเมา และสิ่งเสพติดทั้งหลาย
 - ขันติ – ยินดีในคู่ครองของตน
49. ข้อใดเป็นลักษณะของความชั่วทางใจของคนชั่ว
- เป็นคนเห็นแก่ได้
 - ชอบให้ร้ายต่อมิตร
 - ชอบคิดแต่สิ่งที่ไม่ดี ๆ
 - ชอบชักชวนในทางที่ผิด
 - ชอบพูดเท็จ ชอบสาบาน
50. บุคคลใดที่จัดว่าเป็นคนดีที่ถูกต้อง
- ธนวัฒน์เรียนจนปริญญาตรี
 - ประสิทธิ์เป็นผู้รู้จักผิดชอบชั่วดี
 - ธรรมนุญผ่านการบวชเรียนมา
 - นรินทร์ทำงานเป็นตรวจการ รปภ.
 - พรชัยกำลังจะเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร
51. ข้อใดตรงกับความหมายของ “อคติ” มากที่สุด
- ความไม่ยุติธรรม
 - ความไม่รักใคร่กัน
 - ความไม่ชอบพอกัน
 - ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์
 - ความโง่เขลาเบาปัญญา
52. ในปัจจุบันคนมักวิตกกันว่าเมื่อเรียนจบแล้วหางานทำไม่ได้ เพราะการได้ทำงานที่ดีต้องมีเส้นสาย
- ที่ใหญ่โต แสดงว่าสังคมปัจจุบันไม่ให้ความสำคัญกับบอคติธรรมข้อใด
- ภยากติ
 - โทสาคติ
 - โมหาคติ
 - ฉันทาคติ
 - เมตตาคติ
53. ข้อใดเป็นผลที่เกิดจากการละเว้นความชั่วทางกาย วาจา และใจ
- มีเงินมากขึ้น
 - มีคนรักมากขึ้น
 - มีคนยกย่องมากขึ้น
 - ชีวิตประสบแต่ความสุข
 - มีร่างกายแข็งแรงปราศจากโรคภัย

54. คนเรียนหนังสือเก่งแต่เอาตัวไม่ประสบ
ผลสำเร็จในการทำงานสอดคล้องกับ
คำกล่าวในข้อใด
ก. เข็นครกขึ้นภูเขา
ข. ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด
ค. มีวิชาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน
ง. ความประมาทเป็นหนทางแห่ง
ความตาย
จ. ความพยายามเป็นหนทางสู่
ความสำเร็จ
55. การกระทำข้อใดจัดเป็นการ
ประพฤติธรรมตามหลักเบญจธรรม
ก. บูชาพระ ข. คบมิตรที่ดี
ค. พูดความจริง ง. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
จ. ตักเตือนเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิด
56. ในสังคมทั่วไปถ้าทุกคนยึดหลักความ
เมตตากรุณา จะปราศจากข่าว
หนังสือพิมพ์ในเรื่องใด
ก. รักต้องชู้ ข. สู้ไม่ถอย
ค. แค้นต้องฆ่า ง. เห็นช้างเท่าหมู
จ. โฆษณาชวนเชื่อ
57. ข้อใดเป็นต้นตอของความชั่ว
ก. ฉันทะ โมหะ
ข. โมหะ โลกะ
ค. โลกะ ฉันทะ จิตตะ
ง. โลกะ โทสะ โมหะ
จ. โทสะ จิตตะ ฉันทะ
58. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติ
ธรรม
ก. ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติปฏิบัติ
ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว
ข. ธรรมย่อมทำให้ผู้ประพฤติธรรมเป็นที่
รักใคร่ของคนทั่วไป
ค. การปฏิบัติธรรมเป็นการใช้เวลาว่าง
ให้เป็นประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ
ง. การศึกษารู้ธรรมแล้วไม่ปฏิบัติธรรม
ถือว่าได้ประโยชน์จากธรรมนั้นน้อย
จ. การปฏิบัติธรรม หมายถึงการมีธรรม
และนำเอาธรรมนั้น ๆ มาใช้ให้เกิด
ประโยชน์
59. การที่สังคมเดือดร้อนวุ่นวายอย่างที่
เป็นอยู่ทุกวันนี้ เนื่องมาจากคนเราขาด
คุณธรรมข้อใดเป็นสำคัญ
ก. ขาดความซื่อสัตย์
ข. ขาดความมีระเบียบวินัย
ค. ขาดความกตัญญูกตเวทී
ง. ขาดความกล้าทางจริยธรรม
จ. ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่
60. การศึกษาหลักธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์
อย่างแท้จริงนักเรียนควรทำอย่างไร
ก. นำมาปฏิบัติ
ข. หมั่นทบทวน
ค. ท่องจำให้ขึ้นใจ
ง. ศึกษาให้ถึงขั้นสูงสุด
จ. บวชแล้วศึกษากับพระสงฆ์ด้วยกัน

ภาคผนวก ข

1. ตารางค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
2. ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง
3. ตารางแสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
4. ตารางแสดงคะแนนการมีวินัยในตนเอง ที่ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

ตาราง 4 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
	(p)	(r)		(p)	(r)
	.20-.78	.20-.80		.20-.78	.20-.80
1	.26	.28	26	.62	.60
2	.26	.28	27	.20	.24
3	.68	.48	28	.34	.52
4	.48	.32	29	.68	.64
5	.74	.44	30	.64	.48
6	.58	.60	31	.46	.76
7	.78	.44	32	.58	.52
8	.56	.20	33	.44	.32
9	.80	.32	34	.24	.24
10	.74	.36	35	.52	.40
11	.50	.36	36	.38	.20
12	.36	.24	37	.66	.68
13	.60	.64	38	.46	.52
14	.76	.40	39	.68	.64
15	.62	.36	40	.60	.64
16	.62	.52	41	.58	.84
17	.58	.44	42	.66	.68
18	.66	.20	43	.40	.48
19	.72	.48	44	.50	.20
20	.66	.60	45	.60	.64
21	.40	.32	46	.56	.72
22	.36	.32	47	.26	.20
23	.50	.50	48	.48	.40
24	.50	.52	49	.52	.56
25	.38	.44	50	.64	.64

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
	(p)	Ⓜ		(p)	Ⓜ
	.20-.78	.20-.80		.20-.78	.20-.80
51	.20	.24	56	.58	.68
52	.48	.56	57	.48	.32
53	.52	.80	58	.48	.32
54	.64	.72	59	.40	.32
55	.42	.52	60	.64	.72

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน .92

ตาราง 5 แสดงค่าอำนาจจำแนก (t) เป็นรายข้อของแบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	3.34
2	4.10
3	3.74
4	4.77
5	2.97
6	3.70
7	3.81
8	6.05
9	2.71
10	3.90
11	6.57
12	3.74
13	3.50
14	3.14
15	3.41
16	5.10
17	3.61
18	5.98
19	3.55
20	3.67
21	4.66
22	3.26
23	3.21
24	4.03
25	2.99
26	3.52

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (t)
27	4.00
28	6.38
29	2.86
30	4.11
31	3.51
32	3.50
33	4.60
34	3.61
35	2.91
36	2.89
37	4.14
38	3.66
39	4.41
40	4.29

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง .88

ตาราง 6 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา ระหว่าง
กลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 1

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$D_1 - D_2$	$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	pre	post	D_1	pre	post	D_2			
1	40	43	3	29	40	11	-8	3.13	23.91
2	25	24	-1	23	41	18	-19	33.29	141.37
3	11	11	0	13	13	0	0	22.75	27.33
4	21	27	6	41	47	6	0	1.51	.01
5	40	49	9	19	19	0	9	17.89	27.33
6	26	31	5	24	37	13	-8	.05	47.47
7	31	31	0	21	49	28	-28	22.75	479.17
8	22	22	0	32	39	4	-7	22.75	.79
9	18	15	-3	28	44	16	-19	60.37	97.81
10	43	40	-3	29	37	8	-11	60.37	3.57
11	28	30	2	45	45	0	2	7.67	37.33
12	28	32	4	42	44	2	2	.59	16.89
13	24	45	21	22	26	4	17	263.41	4.45
14	29	37	8	25	22	-3	11	10.43	82.99
15	35	36	1	36	45	9	-8	14.21	8.35
16	31	50	19	41	45	4	15	202.49	4.45
17	11	22	11	22	37	15	-4	38.81	3.57
18	35	45	10	24	42	8	2	27.35	16.89
19	42	52	10	37	39	2	8	27.35	1.23
20	32	32	0	36	41	5	-5	22.75	4.45
21	18	20	2	22	26	4	-2	7.67	1.23
22	16	31	15	28	33	5	10	104.65	4.45
23	48	48	0	37	41	4	-4	22.75	47.47

ตาราง 6 (ต่อ)

คนที่ ที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$D_1 - D_2$	$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	pre	post	D_1	pre	post	D_2			
24	37	48	11	26	39	13	-2	38.81	15.13
25	37	49	12	39	49	10	2	52.27	3.57
26	27	29	2	40	48	8	-6	7.67	3.57
27	34	40	6	47	50	3	3	1.51	9.67
28	22	18	-4	34	37	3	-7	76.91	9.67
29	30	28	-2	45	43	-2	0	45.83	65.77
30	36	41	5	29	42	13	-8	.05	47.47
31	26	38	12	41	39	-2	14	52.27	65.77
32	41	51	10	30	34	4	6	27.35	4.45
33	50	52	2	36	37	1	1	7.67	26.11
34	36	32	-4	44	48	4	-8	79.91	4.45
35	39	42	3	27	42	15	-12	3.13	79.03
36	27	29	2	31	32	4	1	7.67	26.11
37	8	13	5	10	15	5	0	.05	1.23
38	40	39	-1	46	53	7	-8	33.29	.79
39	30	44	14	49	49	0	14	85.19	37.33
40	25	35	10	25	29	4	6	27.35	4.45
41	32	40	8	10	16	6	2	10.43	.01
42	45	44	-1	24	27	3	-4	33.29	9.67
43	46	51	5	15	18	3	2	.05	9.67
44	25	27	2	10	10	0	2	7.67	37.33
45	28	27	-1	22	30	8	-9	33.29	3.57

ตาราง 6 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$D_1 - D_2$	$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	pre	post	D_1	pre	post	D_2			
46	22	20	-2	43	49	6	-8	45.83	.01
47	37	48	11	33	44	11	0	38.81	23.91
$\sum X_1 = 1434$ $\sum X_2 = 1658$ $\bar{X}_1 = 30.51$ $\bar{X}_2 = 35.28$ $\sum D_1 = 224$ $MD_1 = 4.77$ $\sum (D_1 - MD_1)^2 = 1711.29$							$\sum X_1 = 1432$ $\sum X_2 = 1732$ $\bar{X}_1 = 30.66$ $\bar{X}_2 = 36.85$ $\sum D_2 = 290$ $MD_2 = 6.11$ $\sum (D_2 - MD_2)^2 = 1571.25$		

ตาราง 7 แสดงคะแนนการมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่เรียนเรื่องหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$D_1 - D_2$	$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	pre	post	D_1	pre	post	D_2			
1	138	96	-42	122	115	-7	-35	1896.60	57.00
2	130	117	-13	108	118	10	-23	211.70	98.30
3	128	104	-24	121	119	-2	-22	652.80	6.50
4	127	113	-14	128	118	-10	-4	241.80	111.30
5	128	128	0	116	114	-2	2	2.40	6.50
6	127	123	-4	105	111	6	-10	30.80	29.70
7	126	117	-9	114	114	0	-9	111.30	.30
8	123	114	-9	119	119	0	-9	111.30	.30
9	124	118	-6	111	131	20	-26	57.00	378.30
10	124	119	-5	121	124	3	-8	42.90	6.00
11	120	117	-3	105	110	5	-8	20.70	19.80
12	123	124	1	109	102	-7	8	.30	57.00
13	119	114	-5	117	115	-2	-3	42.90	6.50
14	118	108	-10	109	111	2	-12	133.40	2.10
15	119	122	3	106	110	4	-1	2.10	11.90
16	118	120	2	121	122	1	1	.20	.20
17	116	111	-5	110	119	9	-14	42.90	71.40
18	117	118	1	121	116	-5	6	.30	30.80
19	115	120	5	108	116	8	-3	11.90	55.50
20	113	125	12	121	110	-11	23	109.20	133.40
21	115	119	4	120	114	-6	10	6.00	42.90
22	116	113	-3	111	104	-7	4	20.70	57.00
23	113	111	-2	115	115	0	-2	12.60	.30

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$D_1 - D_2$	$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	pre	post	D_1	pre	post	D_2			
24	111	113	2	101	122	21	-19	.20	418.20
25	113	123	10	112	113	1	9	71.40	.20
26	116	131	15	110	116	6	9	180.90	29.70
27	110	109	-1	124	110	-14	13	6.50	211.70
28	111	112	1	119	111	-8	9	.30	73.10
29	110	115	5	103	110	7	-2	11.90	41.60
30	111	113	2	116	111	-5	7	.20	30.80
31	109	111	2	114	109	-5	7	.20	30.80
32	112	124	12	113	112	-1	13	109.20	2.40
33	112	111	-1	130	112	-18	17	6.50	344.10
34	109	124	15	114	109	-5	20	180.90	30.80
35	112	120	8	125	112	-13	21	41.60	183.60
36	106	113	7	114	106	-8	15	29.70	73.10
37	110	133	23	122	110	-12	35	460.10	157.50
38	108	97	-11	108	108	0	-11	157.50	.30
39	105	127	22	117	105	-12	34	418.20	157.50
40	109	113	4	98	109	11	-7	6.00	109.20
41	106	111	5	95	106	11	-6	11.90	109.20
42	104	116	12	112	104	-8	20	109.20	73.10
43	103	110	7	114	103	-11	18	29.70	133.40
44	103	95	-8	109	103	-6	-2	91.20	42.90
45	101	110	9	134	101	-33	42	55.50	1125.60

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$D_1 - D_2$	$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	pre	post	D_1	pre	post	D_2			
46	87	122	35	120	87	-33	68	1118.90	1125.60
47	90	114	24	120	90	-30	54	504.00	933.30
$\sum X_1 = 5365$ $\sum X_2 = 5438$ $\bar{X}_1 = 114.15$ $\bar{X}_2 = 114.60$ $\sum D_1 = 73$ $MD_1 = 1.55$ $\sum (D_1 - MD_1)^2 = 7362.9$							$\sum X_1 = 5382$ $\sum X_2 = 5226$ $\bar{X}_1 = 115.10$ $\bar{X}_2 = 115.15$ $\sum D_2 = -156$ $MD_2 = 0.55$ $\sum (D_2 - MD_2)^2 = 6620.7$		

ภาคผนวก ค

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้าง
แผนภูมิโน้ตทัศน์
2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตค้น
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2/2548
มาตรฐาน ส 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญของหลักธรรมพระพุทธศาสนาและนำหลักธรรมไปใช้
มาตรฐาน ส 1.2 ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาใน

พระพุทธศาสนา

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การดำเนินชีวิตตามวิถีพุทธ

เรื่อง หลักกรรมกับสภาพแวดล้อม (สมบัติ 4 และวิบัติ 4)

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

กรรม เป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ใจ และผลของกรรมนั้นละเอียดและซับซ้อน ในตนเอง สิ่งที่เราสนับสนุนให้กรรมนั้นส่งผลทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว และขัดขวางการให้ผลทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว ได้แก่ สถานที่ สภาพแวดล้อม บุคลิกภาพ และกาลเวลา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างของหลักกรรมได้
2. นักเรียนสามารถอภิปรายลักษณะของสมบัติ 4 และวิบัติ 4 ที่มีผลต่อหลักกรรมได้
3. นักเรียนสามารถเสนอแนะวิธีการเลือกปฏิบัติกรรมดีได้

สาระการเรียนรู้

กรรม คือ การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ซึ่งก่อให้เกิดผลดีหรือผลชั่วทางศีลธรรม หลักกรรมหรือกฎแห่งกรรม จึงมีว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” การกระทำจะส่งผลดีหรือผลชั่วขึ้นอยู่กับองค์ประกอบเหล่านี้ คือ

สมบัติ 4 แปลว่า ข้อดี หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งเสริมกรรมดีให้ปรากฏชัดมี

4 ประการ ได้แก่

1. คติสมบัติ คือ สถานที่หรือสภาพแวดล้อมเหมาะหรือเกื้อกูล
2. อุบัติสมบัติ คือ การมีบุคลิกภาพที่ดี เช่น การมีรูปร่างสวย ร่างกายสง่างาม หน้าตาทำทางดี น่ารัก น่าเลื่อมใส สุขภาพแข็งแรง เป็นต้น

3. กาลสมบัติ คือ เลือกทำในเวลาที่เหมาะสมหรือถูกเวลา

4. ปโยคสมบัติ คือ ทำให้เต็มกำลังความสามารถ

วิบัติ 4 แปลว่า ข้อเสียหรือจุดอ่อน มี 4 ประการ ได้แก่

1. คติวิบัติ คือ สถานที่หรือสภาพแวดล้อมไม่เหมาะ
2. อุปวิบัติ คือ การมีบุคลิกภาพบกพร่อง ได้แก่ ร่างกายพิการ อ่อนแอ
3. กาลวิบัติ คือ เลือกทำไม่ถูกเวลา
4. ปโยควิบัติ คือ ทำไม่เต็มที่ ทำไม่เต็มกำลังหรือทำไม่ถึงขั้น

กระบวนการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำภาพของบุคคลที่ดูแลสุขภาพดี และบุคคลที่เจ็บป่วยสุขภาพไม่ดี ครูถามนักเรียนเกี่ยวกับระหว่างคนที่สุขภาพดีกับคนที่เจ็บป่วยใครบุคลิกภาพดีกว่ากัน

2. ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอสถานการณ์

ครูนำภาพที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่ส่งเสริมการทำดี เช่น ภาพนางสาวไทยที่มีบุคลิกภาพดี และองค์ประกอบที่ทำให้ชีวิตไม่เจริญก้าวหน้า เช่น ภาพคนรูปร่างอ้วน แล้วครูนำอภิปรายเข้าสู่เรื่องสมบัติ 4 และวิบัติ 4 ให้นักเรียนแต่ละคนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1

ขั้นที่ 2 ขั้นตั้งสมมติฐานและวางแผนในการแก้ปัญหา

นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมปัญหาที่ตนได้จากขั้นที่ 1 แล้วมาระดมความคิดคัดเลือกปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เพื่อวางแผนในการศึกษาสาเหตุ ผลกระทบและแนวทางการแก้ปัญหาแล้วให้แต่ละคนในกลุ่มสร้างแผนภูมิโน้ตทัศน์ของปัญหาที่ศึกษาลงในงานที่ 1 เป็นรายบุคคลและนักเรียนร่วมกันอภิปรายว่ามโนทัศน์ใดสำคัญที่สุด

ขั้นที่ 3 ขั้นทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 2 แล้วอภิปรายร่วมกันในกลุ่มว่าควรสร้างแผนภูมิโน้ตทัศน์รูปแบบใดจึงจะเหมาะสม และจึงนำแผนภูมิโน้ตทัศน์ที่กำหนดไว้มาสร้างเป็นแผนภูมิโน้ตทัศน์ตามรูปแบบที่พิจารณาร่วมกัน แล้วเชื่อมโยงมโนทัศน์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันแล้วทำลงในใบงานที่ 2, 3

ขั้นที่ 4 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและดูผลการทดลอง

นักเรียนช่วยกันพิจารณา รูปแบบของแผนภูมิโน้ตทัศน์ที่สร้างขึ้นครั้งแรกว่า ควรมีข้อแก้ไขปรับปรุงหรือไม่ ถ้ามีนักเรียนช่วยกันทำการแก้ไขปรับปรุงแผนภูมิโน้ตทัศน์ให้ถูกต้องเหมาะสม

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป

นักเรียนร่วมกันคัดเลือกแผนภูมิโมโนทัศน์ที่ดีที่สุด ที่นักเรียนสร้างขึ้นแล้วนำแผนภูมิมโนทัศน์นั้นเขียนลงแผ่นกระดาษโปสเตอร์นำเสนอหน้าชั้นเรียน นักเรียนและครูร่วมกันสรุปว่า การปฏิบัติกรรมดีมีอะไรบ้าง

ขั้นที่ 6 ขั้นวัดและประเมินผล

1. ครูพิจารณาให้คะแนนจากแผนภูมิโมโนทัศน์ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มสร้างขึ้น
2. ครูประเมินผลจากแบบประเมินการทำงานเป็นกลุ่ม
3. ครูประเมินผลจากการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

แหล่งการเรียนรู้

1. ภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์
2. เอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1-2
3. ใบงาน 1-3 เรื่องสมบัติ 4 และวิบัติ 4
4. หนังสือแบบเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 2 ของสำนักพิมพ์

อักษรเจริญทัศน์

บัตรกำหนดงาน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มด้วยความสมัครใจ กลุ่มละ 6 คน
 - 1.1 สมาชิกเลือกประธานกลุ่ม ทำหน้าที่ผู้ประสานงาน กระตุ้นการทำงานและนำการอภิปรายภายในกลุ่ม
 - 1.2 เลือกเลขานุการทำหน้าที่สรุป และบันทึกข้อมูลสรุปการอภิปรายภายในกลุ่ม
 - 1.3 เลือกผู้รายงาน ทำหน้าที่รายงาน ผลที่ได้อันได้แก่ ข้อเสนอการแก้ปัญหาที่ได้จากการอภิปรายภายในกลุ่ม
2. ให้สมาชิกทุกคนศึกษาข้อมูลจากเอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1, 2 เรื่อง สมบัติ 4 และวิบัติ 4
3. ประธานกลุ่มกระตุ้นสมาชิกทุกคนร่วมกันศึกษาค้นคว้า ระดมสมอง แสดงความคิดเห็นร่วมอภิปรายและสร้างแผนภูมิโนทัศน์ในประเด็นต่อไปนี้
 - 3.1 สาเหตุของปัญหา ผลกระทบ และแนวทางการแก้ปัญหา (ใบงานที่ 1)
 - 3.2 แนวปฏิบัติที่ได้จากการศึกษาสมบัติ 4 และวิบัติ 4 (ใบงานที่ 2)
 - วิธีการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
 - ผลที่เกิดต่อตนเองและต่อสังคม
 - 3.3 สาเหตุของปัญหา ผลกระทบ และแนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้หลักธรรมสมบัติ 4 และวิบัติ 4 ที่มีต่อตนเองและต่อสังคม (ใบงานที่ 3)
4. เลขานุการกลุ่มเขียนแผนภูมิโนทัศน์ที่สร้างขึ้นเฉพาะเรื่อง สาเหตุของปัญหา ผลกระทบ และแนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้หลักธรรมสมบัติ 4 และวิบัติ 4 ที่มีต่อตนเองและต่อสังคม
5. ส่งตัวแทนกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้นเรียน

เอกสารประกอบการเรียนหมายเลข 1

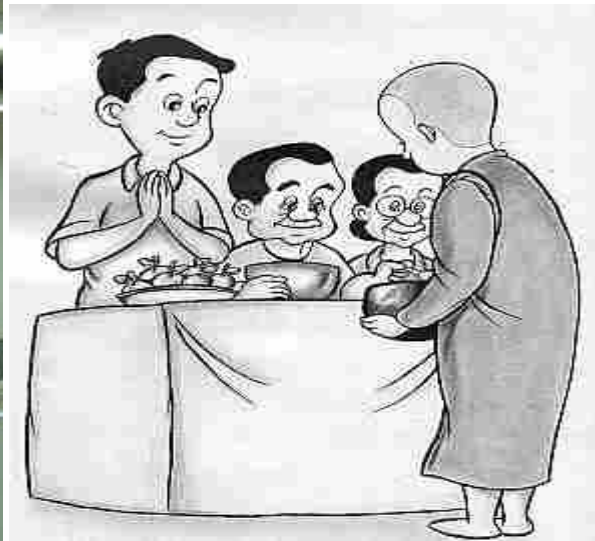
เรื่อง
สมบัติ 4 และวิบัติ 4

บุคลิกภาพดี

มิสไทยแลนด์เวิลด์

นำเลื่อมใส

สภาพแวดล้อมดี

สภาพแวดล้อมไม่ดี

เด็กเร่ร่อน

คนอ้วน

หลักกรรม (สมบัติ 4 และวิบัติ 4)

หลักกรรม หรือกฎแห่งกรรม เป็นคำสอนที่สำคัญของทางพระพุทธศาสนา มีใจความสั้น ๆ ว่า

หว่านพืชเช่นใด ได้ผลเช่นนั้น
ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ผลของกรรมมีทั้งผลชั้นในและผลชั้นนอก ผลชั้นใน หมายความว่า เมื่อใดเราทำเราก็เป็นคนดีเมื่อนั้น คือ ใจสงบ สะอาด ปลอดโปร่ง เมื่อใดทำชั่วก็เป็นคนชั่วเมื่อนั้น จิตใจเต็มไปด้วยความโลภ ความมั่งงาย ความไม่สงบผ่องใส ผลชั้นนอก หมายถึง ความสุข ความทุกข์ ความเจริญ ความเสื่อม ซึ่งปัจจัยภายนอกตัวเราเป็นตัวกำหนด ทำให้ผลชั้นนอกของกรรมไม่เป็นไปอย่างที่ควรเป็น

สิ่งที่สนับสนุนให้กรรมดีให้ผล (ชั้นนอก) และขัดขวางการให้ผล (ชั้นนอก) ของกรรมชั่ว เรียกว่า “สมบัติ”

สิ่งที่สนับสนุนให้กรรมชั่วให้ผล (ชั้นนอก) และขัดขวางการให้ผล (ชั้นนอก) ของกรรมดี เรียกว่า “วิบัติ”

สมบัติ 4 คือ ความถึงพร้อม 4 ประการคือ

1. คติสมบัติ คือ เกิดอยู่ในภพ ถิ่น หรือประเทศที่เจริญ
2. อุปธิสมบัติ คือ เกิดมามีร่างกายสง่างาม แข็งแรง น่านิยม เลื่อมใส
3. กาลสมบัติ คือ เกิดอยู่ในสมัยบ้านเมืองมีความสงบสุข สังคมยกย่องคนดี ไม่ส่งเสริมคนชั่วมีผู้ปกครองดี

คนชั่วมีผู้ปกครองดี

4. ปโยคสมบัติ คือ การทำให้ครบถ้วน ทำอย่างต่อเนื่อง ทำถึงที่สุด ไม่ทำเพียงครึ่ง ๆ

กลาง ๆ ทำตรงกับความสามารถของตน

วิบัติ 4 คือ ความบกพร่อง 4 ประการ ดังนี้

1. คติวิบัติ คือ เกิดอยู่ในภพ ถิ่น หรือประเทศที่ไม่เจริญ
2. อุปธิวิบัติ คือ เกิดมามีร่างกายพิกลพิการ อ่อนแอ ไม่สง่างาม
3. กาลวิบัติ เกิดอยู่ในสมัยที่บ้านเมืองมีทุกข์เข็ญ ยกย่องคนชั่ว บีบคั้น คนดี ไม่มีศีลธรรม

4. ปโยควิบัติ คือ การทำไม่ครบถ้วนไม่ต่อเนื่อง ทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ ไม่ตรงกับความถนัดหรือความสามารถของตน

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการเกิดอยู่ในที่ต่าง ๆ ดังนี้

◇ เกิดอยู่ในถิ่นเจริญ มีบริการ การศึกษาดี ทั้งที่สติปัญญาและความขยันไม่เท่าไร แต่ก็ยังสามารถศึกษามากกว่า เข้าถึงสถานะทางสังคมสูงกว่าอีกคนหนึ่ง ซึ่งมีสติปัญญาและความขยันดีกว่า แต่ไปเกิดอยู่ในถิ่นป่าดง

◇ มีสติปัญญาดี แต่ไปเกิดเป็นคนป่าอยู่ในภาพทวิภักก็ไม่มีโอกาสได้เป็นนักปราชญ์

◇ มีความรู้ ความสามารถดี แต่ไปอยู่ในถิ่นหรือในชุมชนที่เขาไม่เห็นคุณค่าของความรู้ ความสามารถนั้น เข้ากับเขาไม่ได้ ถูกเหยียดหยามบีบบังคับอยู่อย่างเดียดร้อน

◇ เป็นคนซื่อสัตย์ ทำแต่สิ่งดีงาม มาเกิดอยู่ในยุคที่ผู้ปกครองดีสังคมยกย่องเชิดชูคนดี คนนั้นก็เกียรติมีความเจริญ

ในยามสังคมเสื่อมจากศีลธรรม ผู้ปกครองไม่ประกอบด้วยธรรม คนทำดีไม่ได้รับการยกย่อง อาจถูกเบียดเบียนได้รับความเดียดร้อน

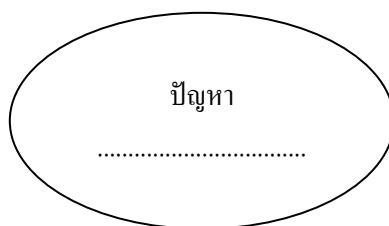
ใบงานที่ 1

เรื่อง สมบัติ 4 และวิบัติ 4

ชื่อ.....นามสกุล..... ม.2/..... เลขที่.....กลุ่มที่.....

=====

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนแผนภูมิโน้ตส์เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา ผลกระทบต่อตนเองและสังคม และแนวทางการแก้ปัญหา

ใบงานที่ 2

เรื่อง สมบัติ 4 วิบัติ 4

รายชื่อสมาชิกกลุ่มประกอบด้วย ชั้น ม.2/..... กลุ่มที่.....

1. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... 4. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....
 2. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... 5. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....
 3. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่..... 6. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

=====

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันเขียนแผนภูมิโน้ตส์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติจากการศึกษาหลักธรรม

สมบัติ 4 และวิบัติ 4

ปัญหา

ใบงานที่ 3

เรื่อง สมบัติ 4 วิบัติ 4

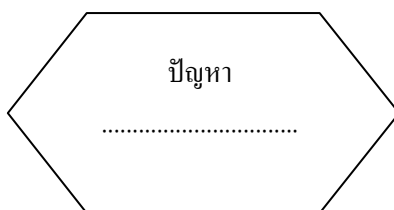
รายชื่อสมาชิกกลุ่มประกอบด้วย ชั้น ม.2/..... กลุ่มที่.....

1. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....
2. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....
3. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....
4. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....
5. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....
6. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

=====

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันเขียนแผนภูมิโน้ตส์เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา และแนวทางการ

แก้ปัญหาโดยใช้หลักกรรมสมบัติ 4 และวิบัติ 4

แผนการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2/2548

มาตรฐาน ส 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญของหลักธรรมพระพุทธศาสนาและนำหลักธรรมไปใช้

มาตรฐาน ส 1.2 ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาใน

พระพุทธศาสนา

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การดำเนินชีวิตตามวิถีพุทธ

เรื่อง หลักกรรมกับสภาพแวดล้อม (สมบัติ 4 และวิบัติ 4)

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

กรรม เป็นการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ใจ และผลของกรรมนั้นละเอียดและซับซ้อน ในตนเอง สิ่งที่เราสนับสนุนให้กรรมนั้นส่งผลทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว และขัดขวางการให้ผลทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว ได้แก่ สถานที่ สภาพแวดล้อม บุคลิกภาพ และกาลเวลา

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างของหลักกรรมได้
2. นักเรียนสามารถอภิปรายลักษณะของสมบัติ 4 และวิบัติ 4 ที่มีผลต่อหลักกรรมได้
3. นักเรียนสามารถเสนอแนะวิธีการเลือกปฏิบัติกรรมดีได้

สาระการเรียนรู้

กรรม คือ การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา ซึ่งก่อให้เกิดผลดีหรือผลชั่วทางศีลธรรม หลักกรรมหรือกฎแห่งกรรม จึงมีว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” การกระทำจะส่งผลดีหรือผลชั่วขึ้นอยู่กับองค์ประกอบเหล่านี้ คือ

สมบัติ 4 แปลว่า ข้อดี หมายถึง องค์ประกอบ

3. การกระทำทุจริตทางใจ 3 คือ คิดอยากได้ของผู้อื่น คิดพยาบาทปองร้ายผู้อื่น และคิดผิดจากทำนองคลองธรรม

กระบวนการเรียนรู้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยนำข่าวเกี่ยวกับปัญหาของสังคมไทยที่เกี่ยวกับเนื้อหา อุกุศลกรรมบถ 10 และสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับโทษหรือภัยของสังคมปัจจุบัน 2-3 คน

2. ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นมอบหมายงาน

ครูมอบหมายงานจากบัตรกำหนดงาน เพื่อให้ให้นักเรียนในกลุ่มปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม ประธานกลุ่มรับเอกสาร บัตรกำหนดงาน กรณีตัวอย่าง ใบความรู้ ใบงาน

ขั้นที่ 2 ขั้นขั้นวิเคราะห์ปัญหา

นักเรียนแต่ละคนศึกษาประเด็นปัญหาถึงสาเหตุของปัญหา ผลกระทบตามที่กำหนดในบัตรกำหนดงาน

ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปรายปัญหา

นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาร่วมกันเพื่อสรุปเป็นแนวทางการแก้ปัญหาของแต่ละกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอผลงาน

นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลการอภิปราย ซึ่งเป็นการตอบคำถามของปัญหา จากกรณีตัวอย่างการ์ตูน ชีวิตของนงนุช บันทึกลงในใบงานที่ 1, 2

เลขานุกรมกลุ่มเขียนเป็นรายงานกลุ่มลงใบงานที่ 3 ส่งตัวแทนกลุ่มรายงานหน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่ม และเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่นได้ซักถาม

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป

1. ครูสรุปรายงานของแต่ละกลุ่ม และให้คำแนะนำเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญที่นักเรียนไม่ได้กล่าวถึง
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายอีกครั้ง และสรุปสาระสำคัญจากบทเรียน

ขั้นที่ 6 ขั้นวัดและประเมินผล

1. แบบประเมินการทำแบบกลุ่ม
2. การทำใบงาน 1 - 2
3. แบบประเมินการนำเสนอรายงานหน้าชั้น
4. การสรุป Mind Mapping เรื่อง สมบัติ 4 และวิบัติ 4 ของแต่ละกลุ่มลงในแผ่นใส

แหล่งการเรียนรู้

1. แผ่นใสภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับปัญหาของสังคมในปัจจุบัน
2. เอกสารใบความรู้เรื่อง สมบัติ 4 และวิบัติ 4
3. ใบงาน 1-2 เรื่องสมบัติ 4 และวิบัติ 4

4. กรณีตัวอย่างเรื่อง ชีวิตของนางนุช
5. หนังสือแบบเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 2) ของสำนัก
อักษรเจริญทัศน์

บัตรกำหนดงาน

การสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคกรณีตัวอย่าง

1. ให้นักเรียนจัดกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน เป็นกลุ่มประจำโดยความสมัครใจ เมื่อเปลี่ยนบทเรียนใหม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งสมาชิกภายในกลุ่มทุกครั้งโดยปฏิบัติดังนี้
 - 1.1 สมาชิกเลือกประธานกลุ่ม ทำหน้าที่ผู้ประสานงาน กระตุ้นการทำงานและนำการอภิปรายภายในกลุ่ม
 - 1.2 เลือกเลขานุการทำหน้าที่สรุป และบันทึกข้อมูลสรุปการอภิปรายภายในกลุ่ม
 - 1.3 เลือกผู้รายงาน ทำหน้าที่เสนอผลงาน ได้แก่ ข้อสรุปการแก้ปัญหาที่ได้จากการอภิปรายภายในกลุ่ม
2. ให้สมาชิกทุกคนศึกษาข้อมูลจากเอกสารใบความรู้เรื่องสมบัติ 4 และวิบัติ 4 กรณีตัวอย่างของชีวิตมะลิ (ใบงานที่ 1)
3. ประธานกลุ่มกระตุ้นสมาชิกทุกคนร่วมกันศึกษาค้นคว้า ระดมสมอง แสดงความคิดเห็นร่วมอภิปรายถึง สาเหตุของปัญหา ผลกระทบ และแนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้หลักกรรมสมบัติ 4 และวิบัติ 4 ที่มีต่อตนเองและต่อสังคม (ใบงานที่ 2)
4. เลขานุการกลุ่มสรุปและบันทึกข้อแสดงความคิดเห็นของกลุ่มลงในใบงานที่ 3 (Mind Mapping) เพื่อนำเสนอหน้าชั้นเรียน
5. ผู้รายงานของแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานที่ได้จากการสรุปในการอภิปรายภายในกลุ่ม กลุ่มละ 5 – 6 นาที นำเสนอหน้าชั้นเรียน
6. ครูสรุปรายงานของแต่ละกลุ่มและให้คำแนะนำเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญที่นักเรียนไม่ได้กล่าวถึง
7. ประธานกลุ่มประเมินพฤติกรรมกลุ่มตนเองลงในแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม
8. เลขานุการกลุ่มรวบรวมผลงานส่ง คือ ใบงาน 1, 2, 3 ส่งครูเมื่อสิ้นสุดชั่วโมงเรียน

กรณีตัวอย่าง เรื่อง ชีวิตมะลิ

มะลิ หญิงสาวนาผู้ขยันขันแข็ง หนักเอาเบาสู้แต่ก็ดูเหมือนไม่ได้ช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้นเท่าใดนาข้าวที่เพียรพยายามพุ่มพุกกับไม่ได้ผลดังที่เธอหวังไว้ ผลผลิตไม่ค่อยดีราคาก็ตกต่ำ เธอเองก็ไม่ค่อยมีความรู้ ในสมองของเธอจึงไม่เหลือที่ว่างให้คิดอะไร นอกจากพยายามหารายได้ให้เพียงพอสำหรับครอบครัว โดยเฉพาะแม่ของเธอและลูกชายหญิงของเธอ ทั้ง 2 คน อยู่ในวัยกำลังเติบโตและต้องเรียนหนังสือ เนื่องจากสามีของเธอผู้เคยเป็นกำลังสำคัญได้เสียชีวิตด้วยโรคหัวใจวาย จึงทิ้งที่นาไว้ให้เธอถึง 15 ไร่ และเธอก็ไม่อาจนั่งนอนใจถึงอนาคตที่ไม่อาจล่วงรู้ได้ บ่อยครั้งที่เธอต้องไปรับจ้างทำงานในเมืองซึ่งถูกให้อยู่กับยายตามลำพัง

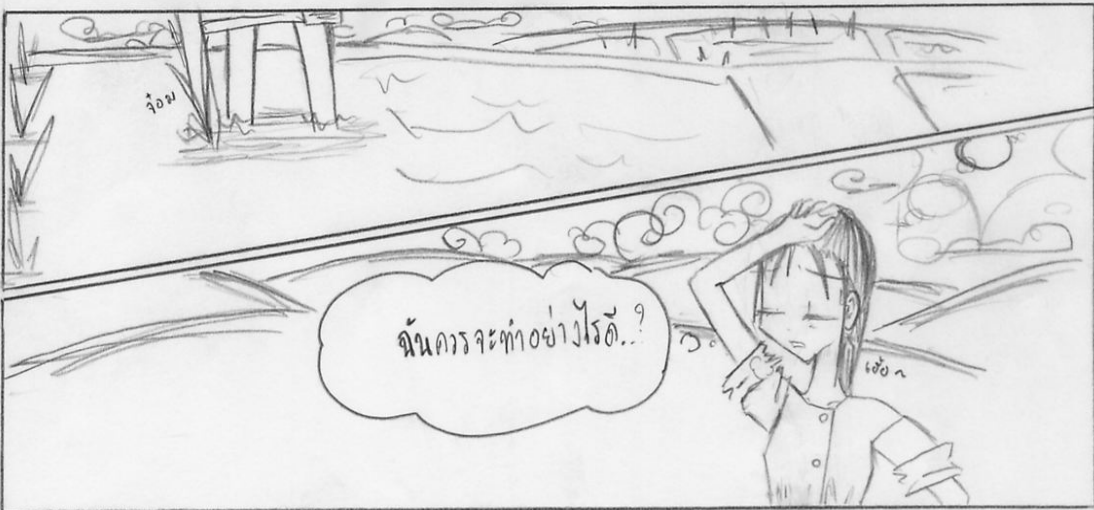
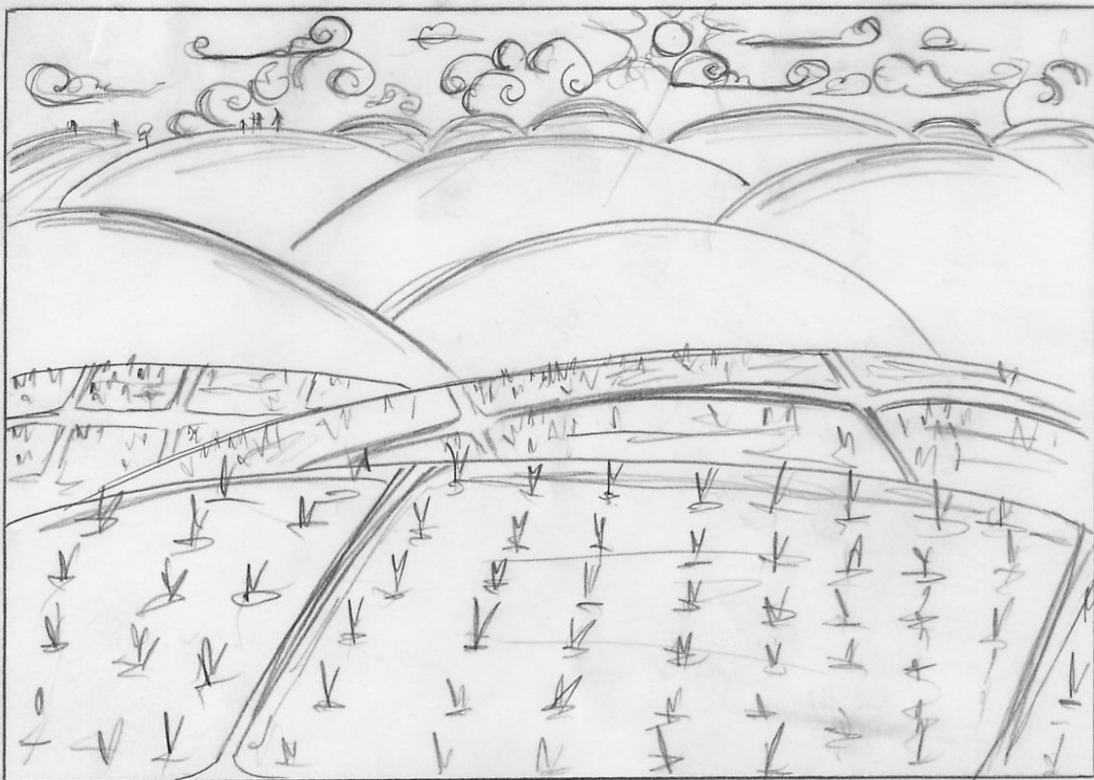
มะลิบอกกับสมหมายซึ่งญาติของสามีว่าต้องการขายที่ดิน เพราะทำไม่ไหวถ้าทำได้รายได้ก็ไม่พอกินพอใช้ ไม่ต้องการให้ลูก ๆ ลำบาก ถ้าขายที่ดินได้ก็จะย้ายเข้าไปอยู่ในเมืองสมหมายได้แต่เตือนถึงการใช้ชีวิตในเมืองไม่เหมือนกับที่บ้านเรา แล้วมะลิก็ไม่รู้จักใครเดียวจะเสียรู้คนอื่น อยู่บ้านเราเถอะแต่มาลิได้ตัดสินใจแล้ว.....

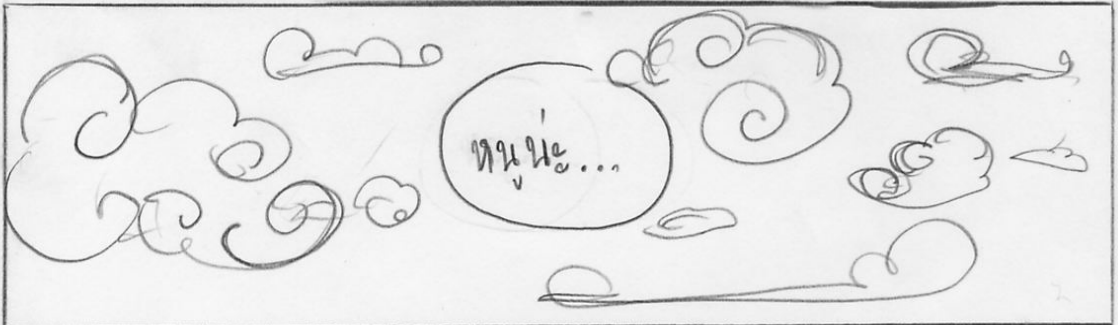
เมื่อมะลิขายที่ดินได้จึงอพยพครอบครัวเข้าไปในเมือง เธอต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากในการซื้อบ้านและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การเข้ามาชีวิตในเมืองจึงเสมือนกับการตั้งครอบครัวใหม่ มะลิออกหางานทำแต่เธอมีความรู้น้อยหางานทำไม่ได้ เธอต้องตระเวนหางานแทบทุกวันทำให้เธอเหนื่อยและอ่อนเพลียมาก เธอบ่นกับแม่ของเธอว่าในเมืองไม่เหมือนกับบ้านเราเลยไปไหนมาไหนก็ลำบากรถก็ติดฝุ่นละอองก็เยอะ ผู้คนก็มากมาย คงจะไม่ออกไปหางานทำแล้ว

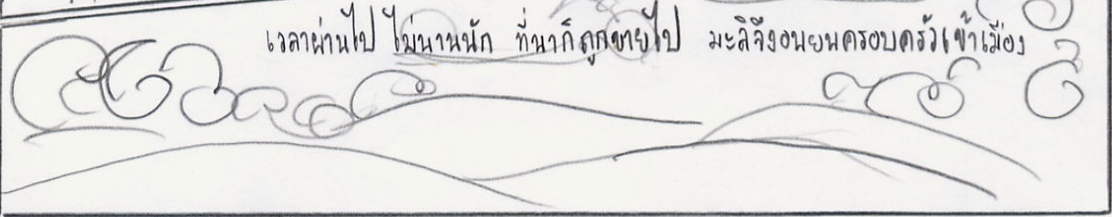
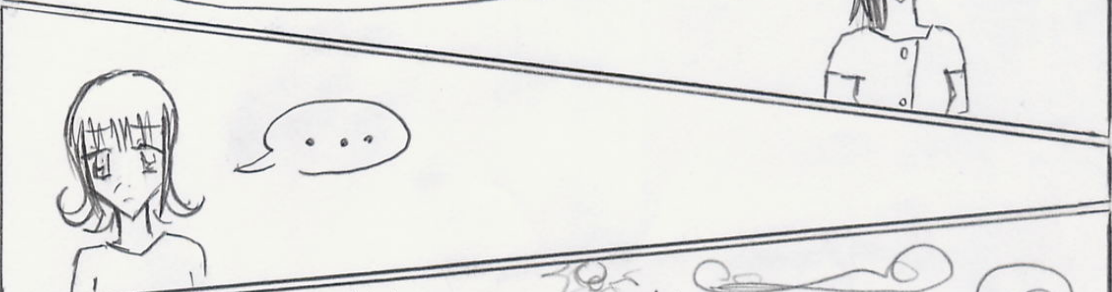
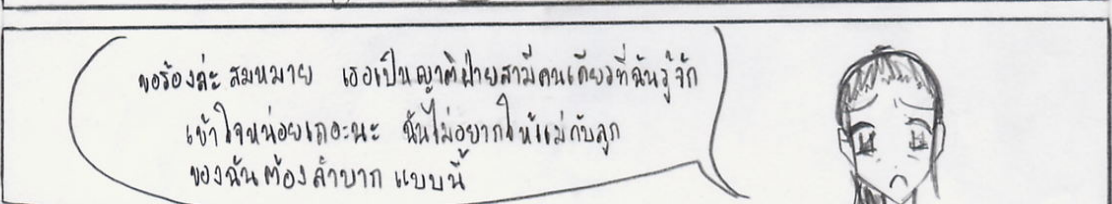
มะลิจึงนำเงินที่เหลือมาเปิดร้านขายข้างแกงเล็ก ๆ น้อย ๆ พอมีรายได้เลี้ยงครอบครัว ข้าวแกงของเธอขายดี ทำให้เธอมีเงินมากขึ้นก็ค่อย ๆ ขยับขยายบ้าน เธอจึงไม่ค่อยมีเวลาดูแลลูก ๆ ทำให้ลูกเธอติดเพื่อนวัน ๆ จะเอาแต่เที่ยวเตร่สนุกสนาน ส่วนตัวเธอก็เปลี่ยนไปจากหญิงสาวนาขยันขันแข็งหนักเอาเบาสู้ เริ่มใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย แต่งตัวหรูหรา และถูกเพื่อนชักชวนให้เข้าบ่อนเล่นการพนัน เธอติดการพนันมากบางวันไม่ได้ขายอาหารเลยในที่สุดก็ต้องเลิกขาย แม่ของเธอพยายามทักท้วงแต่เธอไม่สนใจเพราะเธอคิดว่าเธอเป็นคนหาเงินและอยากใช้ชีวิตตามใจตัวเองบ้าน แม่จึงได้แต่ดูความหายนะของลูกด้วยความทุกข์ทรมาน เงินทองที่มีอยู่ก็ค่อย ๆ หมดไปในที่สุดเธอก็หมดตัวมีหน้าซำลูก ๆ ของเธอ 2 คนติดยาเสพติด

มะลิเสียใจกับการตัดสินใจที่ผิดพลาดในการขายที่ดิน หลงระเริงกับความหรูหราและติดการพนัน ถ้าเธอรู้เท่าทันและรู้จักคิดไตร่ตรองให้รอบคอบก็จะไม่เกิดเหตุการณ์เหล่านี้ เธอรู้แล้วว่าเธอไม่เหมาะกับชีวิตในเมืองจริง ๆ

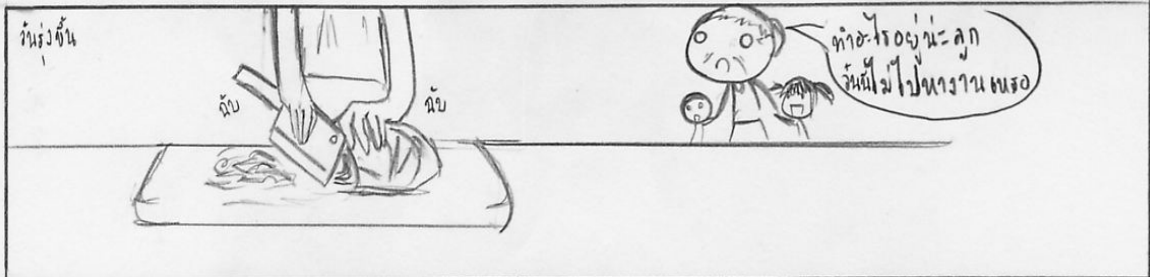
มะลิจึงตัดสินใจอพยพครอบครัวกลับบ้านเดิมและไปขออาศัยอยู่กับสมหมายอาของสามี
ต่อไปนี่เธอจะต้องทำอะไร จะต้องกลับมาทำนาอีกหรือ มะลิมองไปรอบ ๆ แล้วก็คิดว่าในหมู่บ้าน
ของเรานอกจากทำนาแล้วยังมีอะไรที่ให้อีกมากมายที่จะช่วยให้มีรายได้ และทำให้หมู่บ้านของเรา
เจริญขึ้น ฉันจะไม่อพยพไปไหนอีกแล้ว

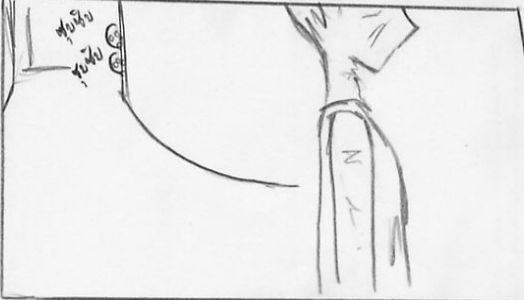
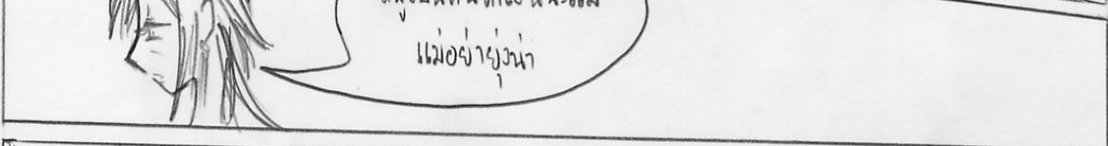
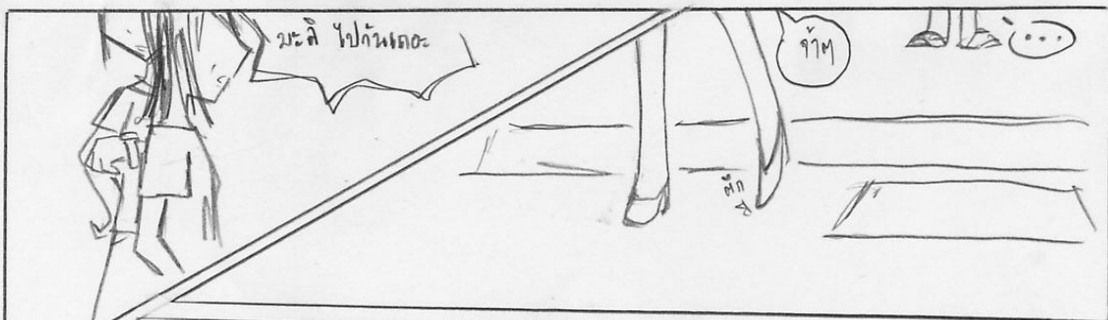

ดีหละ..!

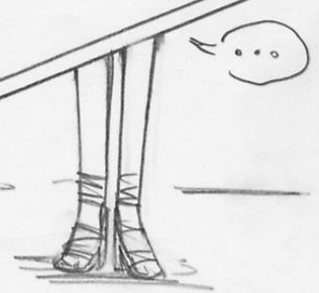

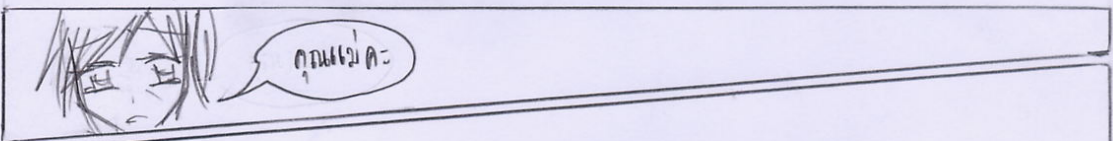
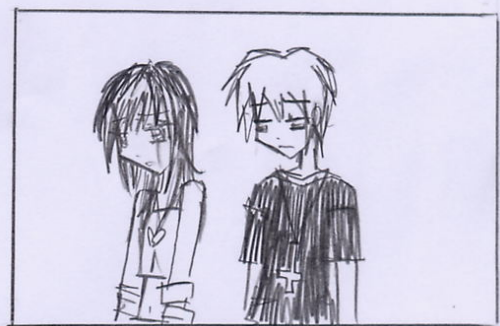
และแล้วหลายปีผ่านไป...
 ข้าวแกงของมะลิก็ขายดีมาจนปัจจุบัน
 แต่เธอก็เกิดเรื่องขึ้น
 แม่มะลิ...

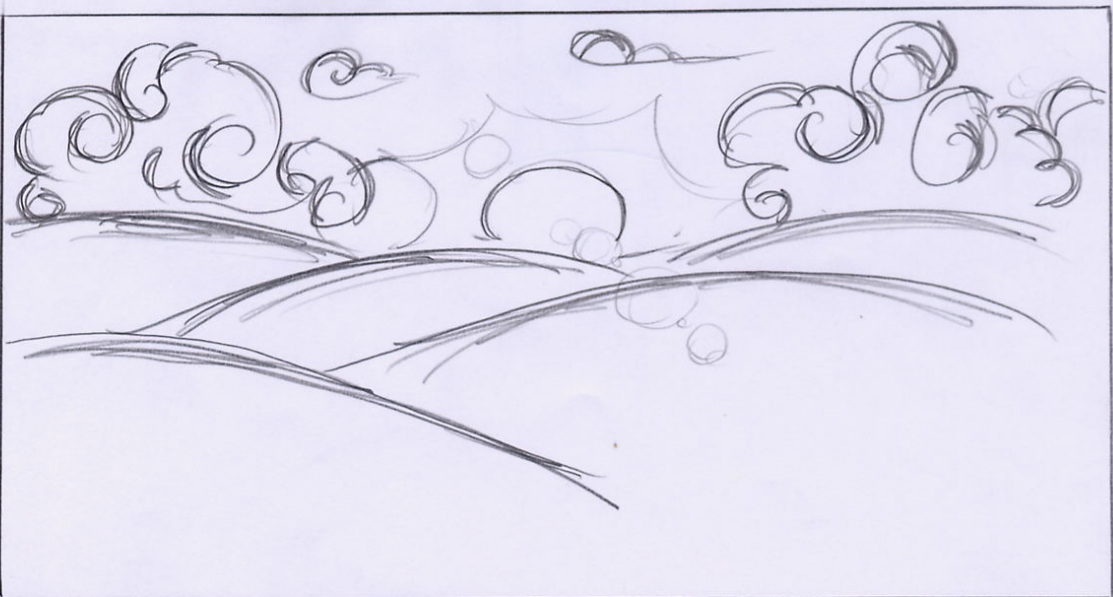

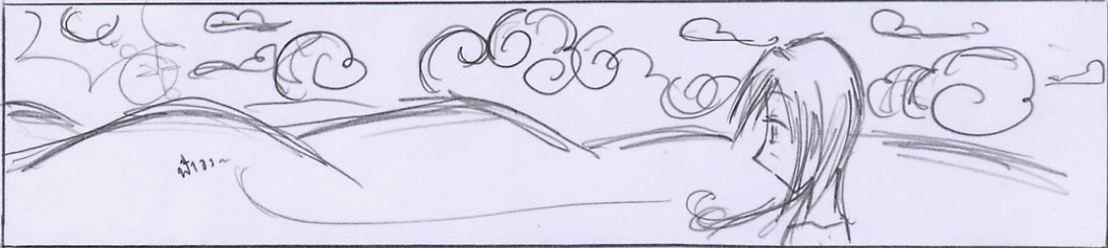
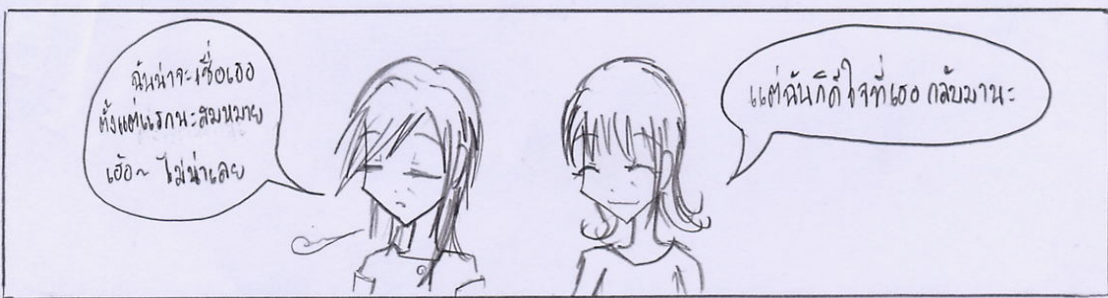
มะลิใช้ชีวิตแบบนี้มาเรื่อยๆ จากหญิงสาวงามผู้ขยันขันแข็ง กลายเป็น คนติดการพนันจน
 ไม่ทำงาน ไม่ดูแลลูก ไม่สนใจใคร มีแต่แม่ของมะลิ ที่ต้องทนดู
 ความขางงนั้น โดยที่ทำอะไรไม่ได้เลย
 จนมะลิเริ่มรู้ตัวว่าเธอไม่เหลืออะไรแล้ว
 เงินของเธอหมดไปกับการเล่นไพ่
 และลูกของเธอ ก็คิดถึงด้วย

กลับบ้านเรากันเถอะ... . . .

ใบงานที่ 1

เรื่อง สมบัติ 4 และวิบัติ 4

ชื่อ.....นามสกุล.....ม.2/.....เลขที่.....กลุ่มที่.....

=====

คำชี้แจง ศึกษาจากใบความรู้ แล้วตอบคำถามลงในใบงานที่ 1 ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่าสมบัติ 4 และวิบัติ 4 ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบัน เพราะเหตุใด

.....
.....
.....
.....
.....

2. นักเรียนได้แนวปฏิบัติจากการศึกษาหลักกรรมสมบัติ 4 และวิบัติ 4 อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

3. นักเรียนจะนำหลักกรรมสมบัติ 4 และวิบัติ 4 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในเรื่องใดบ้างอธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 2

เรื่อง สมบัติ 4 และวิบัติ 4

รายชื่อสมาชิกกลุ่มประกอบด้วย ชั้น ม.2/..... กลุ่มที่.....

1. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่ .. 4. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....
 2. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่ .. 5. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....
 3. ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่ ..

=====

คำชี้แจง ประธานกลุ่มนำสมาชิกทุกคนในกลุ่มศึกษาค้นคว้าและระดมพลังสมอง แสดงความคิดเห็น จากกรณีตัวอย่าง เรื่องชีวิตของมะลิ และตอบปัญหาต่อไปนี้

1. มะลิมีความทุกข์เกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง และสอดคล้องกับเรื่องสมบัติ 4 และวิบัติ

อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จากกรณีตัวอย่างชีวิตของมะลิ ทำให้นักเรียนได้แง่คิดอย่างไรบ้าง และสามารถนำไปเป็นคติธรรมประจำใจหรือนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

.....

.....

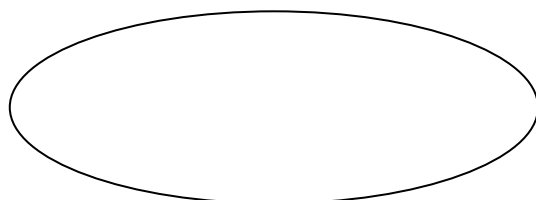
.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 3
MIND MAPPING เรื่อง สมบัติ 4 และวิบัติ 4

**แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทำงานกลุ่มการสอนแบบสืบเสาะโดยใช้เทคนิคการสร้าง
แผนภูมิ
มโนทัศน์**

	แบบบันทึกสังเกตพฤติกรรม เรื่อง..... กลุ่มที่.....	ทำงานที่ได้มอบหมายเต็มความสามารถ	รวมปรึกษาและวางแผนกับเพื่อนในกลุ่ม	เป็นและปฏิบัติตามที่เหมาะสม	เป็นผู้มีวินัยในการทำงาน	เป็นผู้ยอมรับและแก้ไขข้อบกพร่อง	ให้ความช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่ม	สรุประดับ
ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล							
1								
2								
3								
4								
5								
6								

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมายลงในช่องคะแนน

1. ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูง
2. ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง
3. ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับต่ำ

ประธานกลุ่ม..... ผู้ประเมิน
ชั้น.....

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทำงานกลุ่มการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษารณี
ตัวอย่าง

	แบบบันทึกสังเกตพฤติกรรม เรื่อง..... กลุ่มที่.....	ทำงานที่ได้มอบหมายเต็มความสามารถ	ร่วมปรึกษาและวางแผนกับเพื่อนในกลุ่ม	เป็นผู้และผู้ตามที่เหมาะสม	เป็นผู้มีวินัยในการทำงาน	เป็นผู้ยอมรับและแก้ไขข้อบกพร่อง	ให้ความช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่ม	สรุประดับ
ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล							
1								
2								
3								
4								
5								

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตพิจารณาคุณภาพพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคนและเขียนเครื่องหมายลงใน
ช่องคะแนน

1. ระดับ 3 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับสูง
2. ระดับ 2 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง
3. ระดับ 1 หมายถึง มีพฤติกรรมในระดับต่ำ

ประธานกลุ่ม..... ผู้ประเมิน
ขึ้น.....

ภาคผนวก ง

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำ ตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือ

1. อาจารย์เนที ศิริมัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
2. อาจารย์ชูศรี ศรีมั่นคงธรรม โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรมล แจ่มจำรัส โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาทิกานนท์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติคุณ รุ่งเรือง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
6. อาจารย์เคน จันทรวงษ์ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการสุวินทวงศ์
7. อาจารย์ภัทราภรณ์ พิทักษ์ธรรม โรงเรียนกุนนที่รุทธารามวิทยาคม
8. อาจารย์อนุสรณ์ สุชาติานนท์ โรงเรียนเทพลีลา

ที่ ศธ 0519.12/๐4๐2

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

24 มกราคม 2549

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการสุวินทวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ และแผนการสอน

เนื่องด้วย นางพัชรี แพนกลิ่นฟ้า นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนหลักสูตรธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง” โดยมี รองศาสตราจารย์ดร.เนตร อัชชสวัสดิ์ และ รองศาสตราจารย์ ส.วาสนา ประवालพุกฤษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์เจน จันทรวงษ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรธรรมทางพระพุทธศาสนา และแผนการสอนหลักสูตรธรรมทางพระพุทธศาสนา

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางพัชรี แพนกลิ่นฟ้า และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเชษฐกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-260-9986-8 ต่อ 152

ที่ ศธ 0519.12/๐4๐3

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๔ มกราคม 2549

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ และแผนการสอน

เนื่องด้วย นางพัชรี แพนถิ่นฟ้า นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินคิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษาคณิศตัวอย่าง” โดยมี รองศาสตราจารย์ศุภเนตร อึ้งสวัสดิ์ และ รองศาสตราจารย์ ส.วาสนา ประवालพฤษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ภัทรภรณ์ พิทักษ์ธรรม เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา และแผนการสอนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางพัชรี แพนถิ่นฟ้า และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเชษฐกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-260-9986-8 ต่อ 152

ที่ ศธ 0519.12/๐4๐4

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖4 มกราคม 2549

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ และแผนการสอน

เนื่องด้วย นางพัชรี แพนกลิ่นฟ้า นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนหลักสูตรธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส์กับการสอนแบบซินคิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง” โดยมี รองศาสตราจารย์ดร.เนตร อชชสวัสดิ์ และ รองศาสตราจารย์ ศ.วาสนา ประवालพุกภัย เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์อนุสรณ์ สุชาติานนท์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรธรรมทางพระพุทธศาสนา และแผนการสอนหลักสูตรธรรมทางพระพุทธศาสนา

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางพัชรี แพนกลิ่นฟ้า และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-260-9986-8 ต่อ 152

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5731

ที่ ศธ 0519.12/๐4๐5

วันที่ ๒4 มกราคม 2549

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)

เนื่องด้วย นางพัชรี แพนกลิ่นฟ้า นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนภูมิโน้ตส่นกับการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้เทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง” โดยมี รองศาสตราจารย์ดร.เนตร อชชสวัสดิ์ และ รองศาสตราจารย์ ส.วาสนา ประवालพฤษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรมล แจ่มจรัส และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัสร์ ชาติกานนท์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติคุณ รุ่งเรือง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา และแผนการสอนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา อาจารย์นที ศิริมัย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา และแผนการสอนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา และ อาจารย์ชูศรี ศรีมั่นคงธรรม เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรทางพระพุทธศาสนา และแบบสอบถามการมีวินัยในตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางพัชรี แพนกลิ่นฟ้า และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางพัชรี แพนลินฟ้า
วันเดือนปีเกิด	2 พฤศจิกายน พ.ศ.2509
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	26/222 หมู่ที่ 11 ซอยโมรารวรรณ ถนนอ่อนนุช 66 เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร 10250
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110 โทร.0-2260-9986-8 ต่อ 152
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2530	จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) จากกรมการศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2536	จบปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต จากวิทยาลัยครูจันทระเกษม กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2548	จบปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ